Žemėtvarka ir hidrotechnika

2017

LIETUVOS ŽEMĖTVARKOS IR HIDROTECHNIKOS
INŽINIERIŲ SĄJUNGOS ŽURNALAS
LEIDŽIAMAS NUO 1926 m. (Nr.172)

4

Prenumeruokite žurnalą „Žemėtvarka ir hidrotechnika“ 2018 metams

Mūsų žurnalas - vienintelis periodinis leidinys šalyje, nušviečiantis žemėtvarkos, hidrotechnikos ir melioracijos specialistų gyvenimą bei darbus, nagrinėjantis šių sričių problemas, pasakojantis apie įmonių veiklą.
Būdamas Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjungos (LŽHIS) leidiniu, jis informuoja apie Sąjungos veiklos aktualijas, neužmiršta mūsų bendruomenės narių jubiliejų ir kitokiomis progomis.

Užsisakykite žurnalą patys ir paraginkite tai padaryti bendradarbius.
Palaikykite žurnalą – vienintelę viešą žemėtvarkininkų ir hidrotechnikų tribūną.

Žurnalo prenumerata – puiki dovana

ir buvusiems Jūsų kolektyvo nariams, žemėtvarkos ir hidrotechnikos veteranams.

Metinė (4 numerių) prenumeratos kaina 24,31 Eur (individualiems skaitytojams taikoma 30 proc. nuolaida) + PVM 9 proc. - 2,19 Eur, pristatymo išlaidos su PVM 3,50 Eur.

Žurnalą galima užsisakyti ir be pristatymo, tuomet jį reikia pasiimti redakcijos adresu: Vilnius, J.Lelevelio g. 6, 436 k., IV a (ŽŪM -VŽF patalpose - archyve). Užsakymo blanką rasite LŽHIS internetiniame puslapyje *www. lzhis.lt*. Užpildę blanką siųskite LŽHIS buhalterijai.

Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjungos sąskaita Nr. LT364010042500093448 Luminor Bank AB. Įmonės kodas 290789750, PVM mokėtojo kodas LT907897515

Žurnalo „Žemėtvarka ir hidrotechnika“ redakcija

Ramutės Koriznaitės nuotrauka

Sūkuriuotom gėlėm, pasiklydusiais paukščiais,
Nepaeinančiais, griūnančiais sniego kalnais
Apsitvėrė žiema,-neįžiūrimais aukščiais,
Nepagaunamais, alpstančiais tonais švelniais.

O eilėraštis gimsta - kaip vėjas - iš nieko
Ir skambėdamas bėga pusnim neramus,
Bet negali daina prasimušti pro sniegą
Ir sugrįžta kaip vėjas - į savo namus.

Henrikas Radauskas „Žiemos daina“.

Mielieji žurnalo bičiuliai,
šviesos, šilumos ir jaukumo Jūsų namams!
Prasmingų ir svarių darbų!
Esame pasirengę kartu su Jumis džiaugtis profesiniais pasiekimais, žurnalo puslapiuose pasakoti apie Jūsų ir kolegų gyvenimą bei lūkesčius.
Iki malonių susitikimų 2018-aisiais!

Žurnalo „Žemėtvarka ir hidrotechnika“ redakcija

Melioracijos būklė atsiliepia visoms ūkio šakoms

Rudens sesijoje Lietuvos Respublikos Seimas kaip svarbiausius darbus minėjo teisės aktus, kurie sudarytų galimybes gyventojams didinti pajamas, mažintų socialinę atskirtį, gerintų dirbančių žmonių padėtį, kovotų su korupcija. Nemažai diskusijų tarp šalies gyventojų sukėlė valstybės tarnybų pertvarka ir valstybės biudžeto įstatymo svarstymas.

Apie tai ir kitus aktualius dalykus kaimo fone su Seimo Kaimo reikalų komiteto pirmininku Andriejumi STANČIKU kalbėjosi žurnalo „Žemėtvarka ir hidrotechnika“ vyriausioji redaktorė Vanda VASILIAUSKAITĖ.

- Šis ruduo kaip niekad akivaizdžiai parodė melioracijos problemas. Patys ūkininkai neturi lėšų joms spręsti, o mirkstančių plotų tik daugėja. Ką manote apie tai?

- Nuo pat metų pradžios, ne tik rudenį, gamta nepagailėjo kritulių. Ilgai laukus dengęs sniegas, labai lietinga vasara ir ne mažiau lietingas ruduo lėmė įmirkusį dirvožemį. Su tokia kritulių gausa sunkiai pajėgtų susitvarkyti net ir gerai veikianti melioracijos sistema. Deja, tokius lietingus metus Lietuva pasitiko su labai nusidėvėjusiais melioracijos statiniais. Kai kurių nusidėvėjimas siekia net iki 85 proc. Valstybės statinių priežiūrai, remontui ir daliniam rekonstrukcijai per pastaruosius 13 metų (2005 – 2017 m.) vidutiniškai kasmet buvo skirta po 12,38 mln. eurų. Tačiau įvairiais mokslininkų skaičiavimais lėšų valstybės statinių priežiūrai ir remontui kasmet reikėtų apie 60 mln. eurų.

Prastas melioracijos sistemos veikimas atsiliepia įvairiose ūkio srityse. Pavyzdžiui, reguliuoti upeliai, tapę magistraliniais grioviais – drenažinio vandens priimtuvais, – aptarnauja apie 60 proc. Lietuvos nusausintų žemių teritorijos, tačiau savo funkcijų deramai nebeatlieka. Šių upelių valymą tenka derinti su aplinkosaugininkais, o jiems nesutikus, derlingos žemės įmirksta. Kita sritis keliai. Jeigu nuo kelio dangos nėra tinkamo vandens nuleidimo, susidaro perteklinė drėgmė, kelio konstrukcija permirksta, tampa silpna ir pažeidžiama. Negalėdamas atlaikyti transporto apkrovų, kelias tampa minkštas, randasi duobės. Nuo tinkamo melioracijos sistemos funkcionavimo priklauso ir geras vandens lygis miestuose bei miesteliuose. Tik platus kompleksinis atsakingų institucijų požiūris į susidariusias problemas padės jas išspręsti.

Seimas ėmėsi iniciatyvos, kad būtų parengtas planas, pagal kurį naudojant valstybės ir Europos fondo rezervus, būtų galima skirti paramą dėl liūčių milijoninius nuostolius patyrusiems ūkininkams. Kaimo reikalų komitetas, svarstydamas 2018 m. valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektą, atsižvelgė į tai, kad daug metų melioracijos priežiūrai ir remontui neskiriama pakankamai lėšų ir kad dėl to valstybei priklausančių melioracijos įrenginių būklė sparčiai blogėja. Komitetas priėmė sprendimą, kad planuojant nacionalinį biudžetą būtų skirta ne mažiau kaip 50 mln. eurų, iš jų 25 mln. eurų valstybei priklausančių įrenginių priežiūrai ir 25 mln. eurų – melioracijos investicinių projektų įgyvendinimui. Šie metai aiškiai parodė, kokius nuostolius gali atnešti užsitęsęs lietingas periodas, ir didžiausi nuostoliai buvo patirti būtent ten, kur melioracijos įrenginiai yra labiausiai nusidėvėję.

Pasėliai mirksta...

- Seimo Kaimo reikalų komitete individualiai teikėte Žemės reformos įstatymo pakeitimo ir Žemės įstatymo kai kurių straipsnių pakeitimo projektus. Kodėl tokių pakeitimų prireikė ir kuo jie yra svarbūs?

- Pagal dabar galiojantį teisinį reglamentavimą rengiant žemės konsolidacijos projektus yra sudarytos sąlygos racionalesniam ir efektyvesniam žemės ūkio paskirties žemės panaudojimui, kelių tinklo optimizavimui ir išlaidų privažiavimui prie kiekvieno atskiro žemės sklypo mažinimui tuo atveju, jeigu sujungti žemės sklypus pageidauja ne mažiau kaip 5 žemės sklypų savininkai ir ne mažesnėje kaip 100 ha teritorijoje. Mažesnėse teritorijose jie turi teisę be aukciono įsigyti tik ne didesnius kaip 1 ha įsiterpusius valstybinės žemės ūkio paskirties žemės plotus, jeigu juose negalima suformuoti racionalių ribų ir dydžio žemės ūkio paskirties žemės sklypų. Tai stabdo žemės konsolidavimo procesą ir racionalesnį bei efektyvesnį įsiterpusių ir/ar besiribojančių laisvos valstybinės žemės ūkio paskirties žemės plotų panaudojimą. Atsižvelgdamas į ūkininkų pasiūlymus ir siekdamas sudaryti sąlygas spartesniam žemės konsolidavimui, pasiūliau įstatymų pakeitimus, leidžiančius sujungti (pirkti be aukciono) kaimo vietovėse ne didesnius kaip 10 ha (vietoje 1 ha) įsiterpusius ir besiribojančius valstybinės žemės ūkio paskirties žemės plotus, taip pat didesnius kaip 10 ha plotus, jeigu juose nustatyta tvarka negalima suformuoti racionalių ribų

ir dydžio žemės ūkio paskirties žemės sklypų. Lėšos, gautos už valstybinės žemės ūkio paskirties žemės pardavimą, galėtų būti panaudotos melioracijos tvarkymui.

- Be dėmesio neliko ir Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymas, nors Europos komisija atkreipė dėmesį, kad kai kurie „saugikliai“ prieštarauja Europos Sąjungos teisei. Kokioms nuostatoms pritaria Jūsų vadovaujamas Seimo Kaimo reikalų komitetas?

- Įstatymo projektu siūloma atsisakyti tų žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo saugiklių, dėl kurių Europos Komisija yra pradėjusi pažeidimo procedūrą prieš Lietuvą ir kurie sudaro kliūtis įstoti į Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizaciją. Taip pat siūloma patikslinti pirmumo eiles įsigyti šią žemę – pirmenybės teisę suteikti fiziniams asmenims, deklaravusiems gyvenamąją vietą, arba juridiniams asmenims, įregistravusiems buveinę tos savivaldybės (besiribojančių savivaldybių) teritorijoje, kurioje yra parduodamas žemės ūkio paskirties žemės sklypas.

Komitetas siūlo kai kurias naujas nuostatas, kurios padėtų kovoti su spekuliacija žeme (pvz., maksimalios žemės pardavimo kainos nustatymas, Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM pareiga tikrinti valstybės įmonių registruose maksimalų asmens turimą žemės ūkio paskirties žemės plotą prieš sudarant kiekvieną naują žemės sandorį ir t.t.). Labai daug diskusijų šiuo metu sukelia siūlymas reguliuoti privačios žemės ūkio paskirties žemės pardavimo kainą, bet noriu pabrėžti, kad Europos Komisija leidžia valstybėms narėms priimti sprendimus, saugančius rinką nuo spekuliacinių (nepagrįstų) kainų.

Seimo Kaimo reikalų komiteto nariai išvažiuojamojo posėdžio metu žemės ūkio kooperatyve „Pieno puta“ Bagaslaviškyje

- 2018-aisiais planuojamas biudžeto perviršis. Kaip tai vertinate matydamas ir išmanydamas problemas žemės ūkyje? Kiek guodžia biudžeto apžavai kaimo reikalų sritį?

- Atsižvelgiant į tai, kad 2018-aisiais planuojamas biudžeto perviršis, Kaimo reikalų komitetas, be jau minėto didesnio finansavimo melioracijos problemoms

spręsti, pasiūlė padidinti finansavimą ir kitoms žemės ūkio priemonėms:

- nuo 2019 m. padidinti Kaimo plėtros programai skirtą bendrojo finansavimo lygį iki 25 proc.;
- nemažinti specialios tikslinės dotacijos savivaldybėms žemės ūkio funkcijų vykdymui ir palikti tokią, kokia buvo skirta 2017 metais, t. y. žemės ūkio funkcijų vykdymui papildomai skirti 1,695 mln. Eurų;
- įtraukti į valstybės investicijų 2018 - 2020 metų programą ir skirti 81,2 tūkst. eurų Lietuvos sveikatos mokslų universiteto Gyvulininkystės instituto pastato Baisogaloje stogo remontui;

2018 m. papildomai skirti 1,713 mln. eurų Šilutės rajono polderių sistemos priežiūrai ir eksploatacijai, iš jų 0,78 mln. eurų valstybės investicijų programai numatant siurblinių rekonstrukciją.

- Kam palikote savo ūkį Žlibinuose (Plungės r.) išvažiuodamas dirbti į Seimą?

- Ūkį valdo trys vyriausieji sūnūs. Du iš jų yra žemės ūkio specialistai inžinieriai, baigę Aleksandro Stulginskio universitetą, ir yra ūkininkai. Nepažeidžiant senųjų Lietuvos tradicijų už visą ūkį, pagal įgaliojimą, atsakingas vyriausiasis sūnus.

- Dažnas žmogus siekia įvertinimo, įprasminančio jo darbus. Koks Jums didžiausias gyvenimo įvertinimas viso darbo karjeroje?

- Baigęs mokslus tuometėje Žemės ūkio akademijoje, visą laiką dirbau žemės ūkio srityje. 1994 m. pradėjau ūkininkauti. Daug dirbau pienininkystės srityje, todėl matydamas produkcijos gamybos ir realizavimo problemas, įtikinau kitus ūkininkus ir inicijavau kooperatinės žemės ūkio bendrovės steigimą. 2001 m. įsteigėme žemės ūkio kooperatinę bendrovę „Pieno gėlė“. Šiuo metu ji vienija apie 700 ūkininkų ir sėkmingai dirba. Tai mano sėkmės projektas. Kurį laiką buvau šios bendrovės valdybos pirmininkas.

2011 – 2016 m. dirbau Lietuvos žemės ūkio rūmų pirmininku. Tuo laikotarpiu teko tiesiogiai įdėti daug darbo dėl nenusisekusių numatytų tiesioginių išmokų žemdirbiams už 2014 - 2020 m. laikotarpį. Numatytus 144 Eur/ha pavyko padidinti iki 196 Eur/ha. Kadangi tiesioginės išmokos mokamos už apytikriai 2,46 mln. ha, padidinus išmokų dydį, pavyko papildomai pritraukti nemažas lėšas, kurios buvo investuotos į žemės ūkį. Šio darbo rezultatu džiaugiuosi kartu su visais Lietuvos ūkininkais.

- Su žmona Sigute auginate vienuolika vaikų. Ką Jums reiškia būti gausios šeimos tėvu?

- Džiaugiuosi ir didžiuojuosi savo didele šeima ir tėvyste, ir čia yra mano „milijonai“. Mums su žmona pavyko užauginti didelį dorų vaikų būrį. Stengiausi vaikams įdiegti savarankiškumą, atsakomybę, pasirengimą gyvenimui. Jau džiaugiamės ir penkiais anūkėliais.

- Dėkojame už pokalbį ir linkime sėkmės.

Sėkmės siekiantis darbštumu

Universitetų jungimuisi įgaunant pagreitį nenuostabu, kad dauguma ASU Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakulteto bendruomenės narių jaučia įtampą ir nerimą dėl ateities. Tačiau Hidrotechninės statybos inžinerijos instituto docentas daktaras Raimondas Šadzevičius, regis, niekada nepraranda geros nuotaikos. Atrodo, kad įvairūs ir įdomūs darbai patys jį suranda... Tai tik įrodo, kad profesionalus ir iniciatyvus žmogus visada randa, kur pritaikyti savo žinias ir gebėjimus.

Su doc. dr. Raimondu ŠADZEVIČIUMI apie jo sėkmės paslaptis ir nuveiktus darbus kalbėjosi kolegė Midona DAPKIENĖ.

- Esi kaunietis... Kokie keliai atvedė į kaimiško profilio aukštąją mokyklą?

- Nepatikėsi, bet laikyti stojamųjų egzaminų mane atvedė mama... Kadangi nesijaučiau „silpnutis“ technikos moksluose (fizika, matematika, chemija), tai hidrotechnika man buvo prie širdies. Pirmajame kurse kartu su žemėtvarkos specialybe mūsų buvo daugiau kaip 125 studentai, rudenį vykdavome į bulviakasius Panočių kaime, hidrologijos praktikas... Tai bendrakursius suartindavo.

- Dėstytojo ir mokslininko karjera suvilioja vis mažiau jaunų vyrų. Žinoma, finansiniai dalykai čia ne paskutinėje vietoje... Kas lėmė apsisprendimą tęsti studijas doktorantūroje tuometėje Statybinių konstrukcijų katedroje?

- Kadangi pinigų studijų metais nebuvo perteklius, tekdavo prisidurti naktimis dirbant Kauno klinikų skubios pagalbos priėmimo skyriuje. Šis darbas buvo kupinas adrenalino, tačiau pamąsčiau, kad jeigu kasdien jį dirbčiau – paprasčiausiai atbukčiau žmonių skausmui. Supratau, kad labiau reikia koncentruotis į iššūkius, kuriuos gali pasiūlyti mokslininko darbas sprendžiant inžinerines problemas.

- Doktorantūros metai tau nebuvo lengvi. Pamenu tavo nelabai mokslines keliones teikti paramą Norvegijos žemės ūkiui. Ar nebuvo noro išvykti į užsienį visam laikui?

- Norvegija traukė tuo, kad dirbdamas vasarą žemės ūkyje uždirbdavau pajamų pragyveni Lietuvoje visus metus, be to, dirbant fizinį darbą laukuose „išsivalydavo“ pedagoginiu darbu perkrautos smegenys... Užsienio šalys, kaip nuolatinė gyvenamoji ar darbo vieta, nelabai traukė. Dabar to užsienio prisižiūriu važiuodamas skaityti paskaitų pagal Erasmus mainų programas ar dalyvaudamas konferencijose. Žinau, kokį darbo užmokestį siūlo užsienyje mokslininkui, žinau, kad ten būčiau finansiškai labiau apsirūpinęs, bet ne viską pinigais matuoju, mano šaknys čia, Lietuvoje, šis kraštas man yra mieliausias...

Kauno klinikų skubios pagalbos priėmimo skyriuje 1996 m.

- 2005 - aisiais apgynei disertaciją „Aplinkos poveikio žemių užtvankų šlaitų tvirtinimo gelžbetoninėmis plokštėmis modeliavimas ir analizė“. Kaip klostėsi tavo pedagoginė ir mokslinė karjera?

- 2005 – 2009 m. dirbau vadybininku Lietuvos žemės ūkio universiteto Plėtros ir investicijų paieškos skyriuje. Nuo 2006 m. pradėjau dirbti lektoriumi, nuo 2013 m. - docentu Statybinių konstrukcijų katedroje (dabar – Hidrotechninės statybos inžinerijos institutas). Taip pat dėstau Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos ir Kauno technikos kolegijose. 2013 m. man suteikta teisė eiti ypatingo statinio projekto vadovo, ypatingo statinio projekto vykdymo priežiūros vadovo, statinio projekto ekspertizės vadovo ir statinio ekspertizės vadovo pareigas.

- Esi neįtikėtinai mėgiamas studentų. Bakalaurai ir magistrantai mielai renkasi tavo dėstomus dalykus, veržiasi tavo vadovaujami rašyti baigiamuosius darbus. 2015 metais buvai išrinktas geriausiu VŪŽF dėstytoju. Atskleisk savo populiarumo paslaptį…

- Gal studentus pritraukia bendravimo stilius, mėgstu pajuokauti paskaitų metu. Visada konsultuoju studentus, net jei jie neįtraukti į „planą“. Kadangi domiuosi daugeliu sričių, gal būt gebu atsakyti į jaunus žmones dominančius klausimus, padedu nagrinėti jų gvildenamas problemas. Stengiuosi baigiamųjų darbų temas parinkti artimas studentų siūlomoms, susijusioms su jiems pažįstamomis gyvenamosiomis vietomis.

- Dėstai ASU, dviejose Kauno kolegijose, vykdai daug mokslinių projektų. Apie tavo paskutiniųjų metų mokslinius tyrimus norėtųsi sužinoti plačiau.

- Nuo 2009 m. esu paruošęs ir skaitęs 25 pranešimus Lietuvos žemėtvarkos ir hidro-

Sunkus darbas salotų laukuose (Norvegija, 2011 m.)

technikos inžinierių sąjungos ir ASU VŪŽF vandens ūkio srityje dirbančių specialistų kvalifikacijos kursuose. Nuo 1998 m. iki 2017 m. dalyvavau vertinant apie 200 užtvankų Lietuvoje būklę, taip pat dalyvavau ir atliekant vieno iš didžiausių hidrotechnikos statinių Lietuvoje – Kruonio HAE hidrotechnikos statinių techninės būklės kompleksinį vertinimą. 2014 - 2015 m. vadovavau projektui „Vietinių statybinių medžiagų, gaminamų su mažomis energijos sąnaudomis, panaudojimas žemės ūkio gamybiniuose pastatuose“.

Esu norminių dokumentų: „Bendrieji statybos darbai. Statybos taisyklės“; „Tiltai, viadukai, estakados, seklieji tuneliai, atraminės sienos, lynų keliai“; statybos techninio reglamento „Geotechninis projektavimas. Bendrieji reikalavimai“ bendraautoris. Šiuo metu rengiu statybos techninio reglamento „Statinio projektavimas, projekto ekspertizė“ 17 priedą ir Jūrų uostų techninį reglamentą „Vandens (jūrų) uostų ir laivininkystės statiniai. Projektavimas“. Nuo 2016 m. kartu su kolega Žydrūnu Vyčiumi vykdome mokslinio tyrimo projektą „Gedimino kalno šiaurės vakarų šlaito stabilumo modeliavimas“, kuriame analizuojame Gedimino kalno nuošliaužų tvarkymo plano sprendinių įtaką šlaitų stabilumui.

- Vykdydamas „Gedimino pilies gelbėjimo misiją“ netgi tapai LRT „žvaigžde“ – dalyvavai žurnalisto Edmundo Jakilaičio laidoje LRT forumas.

- Man tai buvo pirmas filmavimas „gyvai“. Buvau nustebęs, kai E. Jakilaitis paskambino penktą valandą popiet ir informavo, kad reikės devintą valandą vakare filmuotis LRT studijoje. Tuo metu buvau darbe, visiškai tam nepasiruošęs. Net nežinojau, ar užsakovas (Lietuvos Nacionalinis muziejus) leis dalyvauti laidoje, kadangi mūsų sutartyje yra numatytas konfidencialumas. Turėjau skubiai skambinti

Kertuojų hidromazge (Molėtų r.) su hidrotechninės statybos inžinerijos studijų programos magistrantais 2016 m.

į keletą institucijų, suderinti dalyvavimą laidoje. LRT studijoje atsidūriau likus vos dešimčiai minučių iki laidos pradžios. Šiek tiek nustebau, kai studijoje pamačiau kolegą iš VGTU – Geotechnikos katedros profesorių A. Norkų, nes man buvo pasakyta, kad nėra kam atstovauti mokslininkų pozicijos.

Tarptautiniame susitikime ir konferencijoje Coimbros institute Portugalijoje 2016 m.

Apdovanotas už geriausią pranešimą sekcijoje SGEM konferencijoje Bulgarijoje (antras iš dešinės). 2017 m.

- Daug keliauji po pasaulį – dalyvauji įvairiose konferencijose, dėstytojų mainuose pagal „Erasmus“ programą. Kur teko lankytis, ką įdomaus patirti? Kokie artimiausi kelionių planai?

- 2012 - 2013 m. skaičiau paskaitas Szegedo ir Szent Istvano universitetuose Vengrijoje, 2013 m. JAMK taikomųjų mokslų universitete Suomijoje, 2014 m. Anadolu universitete Turkijoje, 2016 m. Portalegres politechnikos institute ir Coimbros institute Portugalijoje. 2012 metais stažavausi Gyvybės mokslų ir natūralių medžiagų universitete Austrijoje. Skaičiau mokslinius pranešimus konferencijose Latvijoje, Vengrijoje ir kitose šalyse. Šiemet Bulgarijoje vykusioje 17- oje tarptautinėje multidisciplininėje mokslinėje geokonferencijoje (apie 700 dalyvių) buvau apdovanotas už geriausią pranešimą sekcijoje.

Kiekviena aplankyta šalis įdomi savo kraštovaizdziu, istorija ir kultūra, bet svarbiausia man yra žmonės, bendravimas, kontaktai, jie ypač sustiprina įspūdžius ir suteikia naujų galimybių. Pavasarį turėčiau važiuoti į Lenkiją skaityti paskaitų Gamtos technologijų universitete Bydgoszcze.

- Esi pasinėręs į darbus. Ar nenukenčia šeima, ypač tavo keturios atžalos?

- Deja, per darbus dažniausiai nukenčia vaikai... Jiems dėmesio galiu skirti tik savaitgaliais, stengiuosi bent trumpam nuvežti į Lietuvos kurortus – Palangą, Birštoną, Druskininkus, neseniai lankėmės Molėtų astronomijos observatorijoje.

Su šeima Molėtų astronomijos observatorijoje 2017 m.

- Tavo, kaip ir kiekvieno lietuvio, gyvenime labai svarbus krepšinis...

- Krepšinį pamėgau dar mokykloje, tad nenuostabu, kad, pradėjęs studijuoti aukštojoje mokykloje, įsitraukiau į krepšinio komandą. 1996 m. žaidėme ir laimėjome jubiliejinį, fakulteto 50-mečiui skirtą krepšinio turnyrą ir buvome apdovanoti vardiniais laikrodžiais.

Vėliau, studijuodamas doktorantūroje, prisijungiau prie dėstytojų ir darbuotojų komandos, su kuria treniruojuosi ir dabar. Su šia komanda 2007 m. tapome XIII Lietuvos dėstytojų ir darbuotojų turnyro čempionais (turnyre dalyvo 10 aukštųjų mokyklų), 2008 m. Breste (Baltarusija) vykusiame tarptautiniame turnyre laimėjome trečiąją vietą. 2010 m. Briuselyje (Belgija) draugiškame mače nugalėjome tarptautinę Europos komisijos generalinio direktorato komandą. Lietuvoje kasmet dalyvaudavome ASU Rektoriaus taurės turnyre, taip pat kituose turnyruose („Mažųjų miestelių lyga“, turnyras „Aitvaras“). Mano (kaip snaiperio) geriausi metai buvo 2009-ieji, kuomet Lietuvos dėstytojų ir darbuotojų turnyro tritaškių metimo rungtyje patekau į finalą, kuriame nusileidau tik daugkartiniam čempionui, buvusiam „Vilniaus statybos“ snaiperiui R. Grigui.

XIII-ojo Lietuvos dėstytojų ir darbuotojų krepšinio turnyro čempionai – LŽŪU (2007 m.) (stovi pirmas iš dešinės)

- Regis, viskas puikiai klostosi tavo profesiniame ir asmeniniame gyvenime. Ko norėtum sau palinkėti?

- Norėčiau sau palinkėti sveikatos ir daugiau laiko skirti vaikams. Taip pat - atleidimo žmonių, kuriuos gal būt žodžiu ar veiksmu įskaudinau.

- Dėkoju už nuoširdų ir atvirą pokalbį.

Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjungos Žemėtvarkos sekcijos sprendimas

Vyriausybės ir Žemės ūkio ministerijos sprendimai dėl galimo žemės tvarkymo institucijų reorganizavimo sukėlė žemėtvarkos specialistų nerimą. Ūkio bei Žemės ūkio ministerijų siūlymai perduoti dalį Valstybės žemės fondo funkcijų kitoms įstaigoms bei jį reorganizuoti į privačią bendrovę sukėlė specialistų abejones, nes tokie užmojai nėra pakankamai pagrįsti. Ta tema diskutuota bei sprendimas priimtas ir LŽHIS taryboje. Publikuojamas sprendimas 2017 m. lapkričio 13 d. buvo išsiųstas Lietuvos Respublikos Prezidentei, Seimo pirmininkui, Seimo Kaimo reikalų komiteto pirmininkui, Ministrui Pirmininkui, žemės ūkio ministrui.

Redakcija

Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjungos tarybos Žemėtvarkos sekcijos dalyviai, 2017 m. lapkričio 10 d. susipažinę su valstybės valdymo institucijų siūlomos žemėtvarkos sistemos pertvarkomis (viešai teikta informacija) bei jos motyvais, konstatavo:

1. Lietuvos institucinė žemėtvarkos sistema turi ilgalaikes tradicijas ir yra perspektyvi žemės išteklių ir su žeme susijusio kito nekilnojamojo turto naudojimo reguliavimo požiūriu. Sistemos sudedamosios dalys: ŽŪM Žemės ir išteklių politikos departamentas, NŽT, valstybės įmonė Valstybės žemės fondas (toliau –VŽF), valstybės įmonė Distancinių tyrimų ir geoinformatikos centras „GIS-centras“ (toliau GIS-centras), privačios matininkų įmonės.

Pagrindinė žemės tvarkymo sistemos struktūrų misija yra visoje valstybės teritorijoje atlikti žemėtvarkos darbus ir teikti visuomenei paslaugas nekilnojamojo turto tvarkymo srityje. Svarbiausiems sistemos vykdomiems darbams (žemės reformai, žemės savybių tyrimui, žemės racionalaus naudojimo planavimui, žemės naudojimo valstybinei kontrolei ir kt.) reikia tikslių matavimų, vieningos erdvinės informacijos ir valstybės bei kitų turto savininkų interesus atitinkančių sprendimų. Todėl šių žemėtvarkos sistemos struktūrų veikla turi būti gerai tarpusavyje koordinuota, o jų funkcijų negalima išskaidyti atskiroms žinyboms. Lietuvoje šios veiklos kuravimas priskirtas Žemės ūkio ministerijos kompetencijai. Tai atitinka Lietuvos istorines tradicijas (pradedant 1918 m. įsteigta Žemės ūkio ir valstybės turtų ministerija). Kitose Europos Sąjungos valstybėse nekilnojamojo turto tvarkymą kuruoja įvairios ministerijos, tačiau žemės tvarkymo institucijos yra vienoje

sistemoje, kuri leidžia optimaliai tvarkyti valstybės žemės fondą nuo žemės naudojimo planavimo bei žemės sklypų formavimo iki jų įregistravimo nekilnojamojo turto registre.

2. NŽT - pagrindinio žemėtvarkos sistemos komponento veiklą gerinti reikia, tačiau įstaigos struktūros reorganizavimas daug priklausys nuo žemėtvarkos sistemos vykdomų artimiausio laikotarpio ir valstybei svarbių ateities darbų. Todėl pirmiausia turėtų būti priimti šiuos darbus ir jų vykdymo tvarką numatantys teisės aktai (svarbiausi jų – patikslinto Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymo įgyvendinimo tvarka ir naujas įstatymas, reglamentuojantis žemės reformos ir nuosavybės teisių į žemę atkūrimo baigiamuosius darbus). Kartu turėtų būti numatomos ir Žemės ūkio ministerijai pavaldaus VŽF tolesnės veiklos perspektyvos. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2017 m. birželio 14 d. protokoliniu sprendimu „Dėl Žemės ūkio ministerijos valdymo srities valstybės įmonių tolesnės veiklos“ pritarta Žemės ūkio ministerijos pasiūlymams:

- įkurti naują valstybės įmonę, sujungiant VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centrą (toliau – ŽŪIKVC) su GIS-centru;
- VŽF šiuo metu vykdomas viešojo administravimo funkcijas pavesti reorganizuotai jungimo būdu valstybės įmonei ir NŽT;
- VŽF pertvarkyti į uždarąją akcinę bendrovę (UAB) ir ateityje privatizuoti.

Atkreipiame dėmesį, kad šie siūlymai nei su žemėtvarkos bei melioracijos specialistus vienijančia visuomenine organizacija (LŽHIS), nei su platesne žemėtvarkos specialistų visuomene nebuvo svarstomi ir derinami. Kodėl pasiūlyta tokia pertvarka, ar ji optimali, būtina svarstyti ir prognozuoti pasekmes. Jau anksčiau minėta, kad žemės tvarkymo struktūros turi daug platesnę veiklos sritį nei tik žemės ūkis. ŽŪIKVC yra grynai žemės ūkį aptarnaujanti įmonė. VŽF ir GIS-centras atlieka funkcijas, reikalingas šalies įvairioms ūkio ir gyvenimo sritims.

Atsižvelgdami į žemėtvarkos institucijų atliekamus darbus (mastą bei galimybes) ir galimus struktūrinius pertvarkymus, teikiame pasiūlymus:

1. Dėl VŽF reorganizavimo:

VŽF atlieka visuomenės interesą atitinkančius ir valstybei naudingus darbus, o jo finansinė veikla užtikrina pakankamas įmokas į valstybės biudžetą. Todėl manome, kad šiuo metu netikslinga VŽF vykdomas funkcijas, kurios nustatytos Žemės įstatymo 32 straipsnio 5 dalyje, perduoti kitoms institucijoms (iš šiame straipsnyje nustatytų VŽF kompetencijai priskirtų šešių funkcijų pagal Žemės ūkio ministerijos siūlymus neliktų nė vienos) o toliau šią įmonę privatizuoti. Pagrindiniai motyvai:

1.1. netikslinga planuoti VŽF (būsimo UAB) privatizavimą, kadangi tokios pertvarkos atveju valstybė prarastų šią žemės tyrimo ir tvarkymo darbams specializuotą įmonę, galinčią vykdyti valstybės politikos įgyvendinimui svarbius bei reikalingus darbus vienu metu visoje šalyje pagal bendras metodikas. Centrali-

zuota žemėtvarkos darbų vykdymo sistema Lietuvoje egzistavo nuo pat Lietuvos valstybės atkūrimo 1918 m. Ši Žemės ūkio ministerijai pavaldi įmonė atliko daug svarbių bei reikšmingų darbų, reikalingų šalies teritorijos planavimui, žemės naudmenų ir su žeme susijusių objektų valstybinei apskaitai, agrarinių teritorijų tvarkymui. Tokio pobūdžio valstybės įmonė buvo ir yra reikalinga kvalifikuotai ir operatyviai vykdyti specifines žemės fondo valdymo, tvarkymo, gerinimo funkcijas bei kitokių žemės ir su ja susijusio kito nekilnojamojo turto viešojo administravimo priemonių įgyvendinimui;

1.2. esama ir būsima valstybės remiama žemėtvarkos įmonių veikla turi būti susijusi ne tik su žemės ūkio paskirties žemės planavimo ypatumais, bet ir su poreikiu tikslingai panaudoti valstybės lėšas viso žemės fondo tvarkymo reguliavimui šalies mastu. Siūlome atsižvelgti į tai, kad artimiausiai perspektyvai tai bus žemės reformos baigiamieji darbai, žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimas ir žemės racionaliam naudojimui reikalingų žemės informacinių sistemų duomenų rinkinių tvarkymas. Didžiąją dalį šių darbų pajėgi atlikti tik specializuota valstybės įmonė VŽF, turinti galimybę panaudoti savo kvalifikuotus specialistus, archyvinę medžiagą, sukauptus tyrimus ir techninę įrangą;

1.3. numatomai kurti naujai (reorganizuotai jungimo būdu) valstybės įmonei netikslinga perduoti dirvožemio tyrimo duomenų bazių bei geografinės informacinės sistemos (GIS) kūrimo ir tvarkymo, žemės informacinės sistemos (ŽIS) tvarkymo (palaikymo ir plėtros) funkcijas. Tai duomenys apie viso šalies žemės fondo būklę, kuriuos VŽF per dešimtmečius tyrė arba medžiagą rengė, sistemino ir tikslino, jų pagrindu vykdoma žemės fondo valstybinė apskaita ir vertinamas žemės ūkio naudmenų dirvožemio našumas. Šių duomenų panaudojimas yra susijęs su žemės fondo naudojimo planavimu bei nekilnojamojo turto objektų administravimu šalies mastu, todėl jų informacinės sistemos valdymo bei tvarkymo negalima išskaidyti atskiroms institucijoms. Įvertinus vykdomų darbų specifiką ir siekiant įmonių pajėgumų racionalaus panaudojimo, siūlome išnagrinėti galimybę kurti naują valstybės įmonę, reorganizuojamą GIS-centrą sujungiant ne su ŽŪIKVC, o su VŽF;

1.4. netikslinga keisti galiojančią tvarką ir NŽT perduoti žemės konsolidacijos projektų rengimo ir jų sprendinių įgyvendinimo funkcijas. Šie darbai VŽF priskirti ne tik Žemės įstatymo 32, 49, 50 bei 51 straipsniuose, bet ir Lietuvos kaimo plėtros 2014 – 2020 metų programoje, kurioje numatyta, kad veiklos sritį „Parama žemės konsolidacijai“ įgyvendina vienintelis pareiškėjas –VŽF. Darbai įmonėje sėkmingai vykdomi nuo 2012 m. nepažeidžiant Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų;

1.5. netikslinga keisti Žemės įstatymo nuostatas ir valstybinės žemės sklypų pardavimo bei nuomos aukcionų vykdymo funkcijas perduoti kitoms institucijoms (išskyrus žemės sklypus, skirtus tiesiogiai aptarnauti valstybės įmonei Turto bankui

priklausančius statinius ir su jais sudarančius vieną nekilnojamojo turto objektą);

1.6. netikslinga VŽF Melioracijos skyriaus vykdomas funkcijas (melioracijos darbų ir melioracijos sistemų naudojimo valstybinės priežiūros bei Lietuvos Respublikos melioruotos žemės ir statinių apskaitos tvarkymo bei centrinio šios apskaitos duomenų banko tvarkymo) perduoti kitoms institucijoms.

2. Dėl žemės reformos baigiamųjų darbų visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje

Sėkmingai NŽT, taip pat VŽF tolesnei veiklai, jų vykdomiems valstybinės svarbos darbams siūlome parengti ir teikti įstatymų ir Vyriausybės nutarimų pataisas. Atsižvelgiant į tai, kad iki šiol neužbaigti žemės reformai skiriamomis lėšomis atliekami darbai, reikalingi žemės reformos metu valstybės vykdomam teritorijos sutvarkymui, tikslinga priimti naują įstatymą arba Žemės reformos įstatymą papildyti nuostatomis, kad žemės reformos baigiamieji darbai turi apimti likusios teisiškai neįregistruotos (apie 800 tūkst. ha) žemės suformavimą sklypais pagal žemės reformos žemėtvarkos projektus, jų naudojimo paskirties ir būdo nustatymą bei šių sklypų įregistravimą Nekilnojamojo turto kadastre ir registre, taip pat racionalaus žemės naudojimo suplanavimą visų šalies savivaldybių teritorijose, parengiant Žemės įstatyme nustatytu turiniu žemėtvarkos schemas bei kaimo plėtros žemėtvarkos projektus.

3. Dėl Nacionalinės žemės tarnybos teritorinių padalinių stambinimo

Pritardami NŽT organizacinės struktūros ir veiklos tobulinimo idėjai, siūlome vengti skubotų, nepakankamai apsvarstytų sprendimų. Neturėtų būti kuriami didesni šios įstaigos padaliniai, aptarnaujantys savivaldybes. Tradiciškai NŽT teritoriniai skyriai yra visose savivaldybėse, išskyrus naujai įsteigtas. Skyriuose sukaupti visi dokumentai apie žemės nuosavybę ir nuomą, taip pat žemės naudojimo, planavimo bei kitokia žemėtvarkos darbų medžiaga. Rajono (savivaldybės) gyventojams NŽT teritoriniai skyriai teikia paslaugas visais žemės santykius reglamentuojančiais klausimais. Gyventojams svarbu gauti paslaugas savo gyvenamosios vietos savivaldybėje, nes ir kitos paslaugos, kurios priskirtos savivaldybių kompetencijai (socialinės, sveikatos, kultūrinės) bei daugeliui kitų sričių yra sukoncentruotos savivaldybių centruose. Todėl nematome jokių pagrįstų argumentų vykdyti eksperimentą, kuriuo numatoma Klaipėdos apskrities savivaldybių NŽT teritorinius skyrius sujungti į vieną padalinį. Teritorinių skyrių panaikinimas savivaldybėse apsunkintų gyventojams nekilnojamojo turto reikalų tvarkymą atskirai nuo savivaldybės centre esančių įstaigų ir organizacijų.

4. Dėl žemėtvarkos specialistų nuomonės teikimo

Siūlome Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai rengiamus teisės aktus, kai jie susiję su žemėtvarkos darbais, geodezija, kartografija ar juos vykdančių įstaigų bei valstybės įmonių organizaciniais pertvarkymais, plačiau aptarti su žemėtvarkos specialistų visuomene dar jų inicijavimo ar rengimo stadijose bei teikti derinti ir socialiniam partneriui – LŽHIS.

„Už“ ar „prieš“ žemėtvarkos tarnybų reorganizavimą?

Pranas ALEKNAVIČIUS, Silvestras STALIŪNAS:

„Vyriausybės ir ŽŪM administracijos ketinimai reorganizuoti Valstybės žemės fondą kelia nerimą. Ir ne tik dėl normaliai dirbančios valstybės įmonės pajėgumų išskaidymo kitoms tokių darbų nedirbusioms institucijoms. Kol jos surinks specialistus, įgis darbo patirties, praeis keleri metai. Nukentės ir darbų kokybė, nebus vientiso vadovavimo žemėtvarkos procesui, kurio idėją, – užtikrinti valstybės reguliuojamą žemės administravimą ne tik žemės reformos metu, bet ir vėliau, – buvo stengtasi įdiegti kuriant 1994 m. bei 2004 m. Žemės įstatymus. Kita svarbi numatomos reorganizacijos grėsmė – valstybė praras šią žemės tyrimo ir tvarkymo darbams specializuotą įmonę, galinčią vykdyti valstybės politikos įgyvendinimui svarbius darbus vienu metu visoje šalyje pagal vienodas ir gerai koordinuojamas metodikas. Privačios arba tik dalį funkcijų vykdančios kitos įmonės tokių darbų tinkamai atlikti nesugebės.

Centralizuota žemėtvarkos darbų sistema Lietuvoje buvo nuo pat Lietuvos valstybės atkūrimo 1918 m. Tai:

- Žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo departamento operatyvinis sąstatas (tarpukario laikotarpiu ir iki 1961 m.);
- Žemėtvarkos projektavimo institutas (ŽPI), pavaldus ŽŪM (1961 –1972 m.), vėliau – Respublikinis žemėtvarkos projektavimo institutas (RŽPI, pervadintas iš ŽPI), pavaldus ŽŪM (1972 – 1991 m.);
- Valstybinis žemėtvarkos institutas (VŽI, įsteigtas reorganizavus RŽPI), pavaldus ŽŪM (1991 – 2009 m.);
- Valstybės įmonė Valstybės žemės fondas (VŽF, įsteigtas reorganizavus VŽI), pavaldi ŽŪM (nuo 2009 m.).

Ši organizacija atliko daug darbų, būtinų šalies teritorijos planavimui, žemės administravimui ir agrarinių teritorijų tvarkymui. Ikireforminiu laikotarpiu tai – žemės ir su ja susijusių kitų įvairios paskirties objektų inventorizavimo darbai, rajonų žemės ūkio planavimo schemos, kompleksiniai ūkių teritorijos organizavimo (vidaus žemėtvarkos) darbai ir kt., o ir pradėjus žemės reformą jos vykdymas kelis metus buvo patikėtas tik VŽI.

Valstybės įmonė, specializuota žemėtvarkos darbų vykdymui, buvo ir yra reikalinga kvalifikuotai ir operatyviai spręsti specifines žemės fondo valdymo, tvarkymo, gerinimo funkcijas bei įgyvendinti kitokias valstybinio žemės reguliavimo priemones. Tai susiję daugiausia su žemės ūkio paskirties žemės planavimo ir teritorinio tvarkymo ypatumais bei poreikiu tikslingai panaudoti valstybės lėšas žemės fondo tvarkymo reguliavimui šalies mastu. Žemėtvarkos darbų turinys buvo nustatomas įstatymuose ir Vyriausybės nutarimuose. Tokių didelės apimties darbų nebūtų įstengusi vykdyti nė viena privati įmonė, kadangi darbai buvo atliekami visoje šalyje

pagal nustatytus terminus, vienodas metodikas ir vykdant sistemingą darbų kontrolę.

VŽF yra konkurencinga rinkoje įmonė, įsigijusi ir skirianti didelį dėmesį pačiai naujausiai ir moderniausiai geodezinei technikai, programinei įrangai, reikiamoms licencijoms, atestatams ir sertifikatams, užtikrinanti aukščiausios kokybės paslaugų teikimą ir jai valstybės deleguotų funkcijų vykdymą. Tai stambiausia ir vienintelė įmonė šalyje, kurioje dirba tiek daug žemėtvarkos, teritorijų planavimo, žemės ir kito nekilnojamojo turto kadastro duomenų nustatymo ir geodezijos srities kompetentingų specialistų – apie 300 ilgametę patirtį šioje srityje įgijusių darbuotojų, turinčių daugiau nei 500 kvalifikacijos pažymėjimų. Įmonė dirba pelningai, o jos turima duomenų bazių ir archyvo fondų medžiaga naudojasi daug visos šalies mokslinių ir projektavimo organizacijų. Todėl keisti jos struktūrą ir darbų turinį būtų galima tik esant labai svarbioms priežastims. Ūkio ministerijos nurodyti valstybės įmonių pertvarkos kriterijai (viešojo administravimo funkcijų atlikimas; pelno siekimas) neturėtų duoti pagrindo Žemės ūkio ministerijai teikti siūlymus palaipsniui atsisakyti šios valstybės funkcijų vykdymui svarbios įmonės.

Bendros išvados:

1. Per ilgą istorinį laikotarpį Lietuvos teritorijoje vyko žemės santykių pertvarkymai, kurių įgyvendinimui buvo objektyviai būtinas valstybės valdomas gamybinis vienetas, turintis pakankamai pajėgumų valstybės žemės tvarkymo politikai įgyvendinti. Žemės reformos darbų 1919 – 1939 m. ir nuo 1991 metų vykdymas yra tik vienas pavyzdys, kaip svarbu valstybei turėti įrankį, kurio pagalba galima įgyvendinti žemės tvarkymo strategiją visoje šalies teritorijoje. Atkreiptinas dėmesys, jog žemė yra valstybės ir jos piliečių svarbiausias nekilnojamasis turtas, kurio valdymu ir racionaliu naudojimu suinteresuota visa tauta. Todėl dalies funkcijų perdavimas kitoms institucijoms nušalintų šią įmonę nuo darbų, kurie svarbūs ne tik žemės ūkiui, nes žemė reikalinga miestų plėtrai, statyboms, aplinkosaugai ir visoms kitoms sritims. VŽF per daugelį dešimtmečių atlikti darbai ir jų medžiaga, saugoma šios įmonės archyvuose, turi praktinę reikšmę ir plačiai naudojama.

2. Ūkio ministerijos bei Žemės ūkio ministerijos siūlymai perduoti dalį VŽF funkcijų kitoms įstaigoms ar įmonėms bei jį reorganizuoti į privačią UAB nepagrįsti ir praktiškai nepasiteisins arba neduos laukiamo ekonominio efekto. Todėl norint racionaliau panaudoti šios įmonės galimybes būtina teikti siūlymus dėl Žemės reformos įstatymo papildymo, konkretizuojant reikiamus atlikti žemės reformos baigiamuosius darbus, taip pat siūlymus dėl valstybei svarbių žemėtvarkos darbų, kuriuos pajėgus atlikti VŽF, panaudodamas savo gamybinį potencialą, kvalifikuotus specialistus, archyvinę medžiagą, atliktus tyrimus ir turimą techninę įrangą. Artėjant vieningos žemėtvarkos institucijų sistemos 100 metų jubiliejui būtina prasmingiau planuoti jos vystymo perspektyvas, o ne NŽT bei VŽF suskaidymą, tai praktiškai reikštų atsisakymą dalies valstybinių žemės administravimo svertų ir tokios sistemos sunaikinimą.

3. Žemės reformos įstatymo 3 str. nurodyta, kad žemės reformos objektas yra Lietuvos Respublikos žemės fondas, tai yra – reformos metu turi būti pertvarkoma visa šalies teritorija. Atsižvelgiant į tai, kad iki šiol neužbaigti žemės reformai ski-

riamomis lėšomis vykdytini darbai, priskiriami reformos metu reikalingam žemės teritoriniam tvarkymui (kol kas praeitas tik nuosavybės teisių į žemę atkūrimo etapas), tikslinga VŽF palikti esamą statusą, kaip svarbios valstybės užsakymus vykdančios įmonės. Šie valstybės mastu reikalingi atlikti žemėtvarkos darbai numatyti įstatymuose arba jų vykdymui reikalingos naujos Žemės įstatymo ir Žemės reformos įstatymo pataisos. Tai:

- Žemės reformos baigiamieji darbai (jie apimtų likusios teisiškai neįregistruotos apie 820 tūkst. ha žemės suformavimą sklypais pagal žemės reformos žemėtvarkos projektus bei šių sklypų įregistravimą Nekilnojamojo turto kadastre ir registre, taip pat perspektyvių ūkių žemės valdų išdėstymo ir racionalaus žemės naudojimo suplanavimą rengiant žemėtvarkos schemas bei kaimo plėtros žemėtvarkos projektus);
- LR žemės informacinės sistemos tvarkymas (žemės fondo valstybinė apskaita) ir žemės išteklių naudojimo stebėsena, t. y. darbai, vykdomi Žemės įstatymo 34 – 35 straipsniuose nurodytu turiniu. Ši medžiaga daugiausia būtų panaudota NŽT ir VŽF veikloje: žemės naudojimo valstybinei kontrolei, žemės ginčų sprendimui, žemėtvarkos planavimo dokumentų rengimui, planavimo sąlygoms rengti bendruosius ir specialiuosius planus išdavimui, žemės naudmenų pokyčių tyrimams, įvairių plėtros planų rengimui ir kt.

Dėl pasiūlymų dalį VŽF funkcijų perduoti Turto fondui. Kadangi NŽT patikėjimo teise valdo visą valstybinę žemę, perduoti jos pardavimo ir nuomos organizavimą su žemėtvarkos darbais nesusijusiai institucijai netikslinga. Išimtis gali būti prie Turto fondui priklausančių pastatų jų tiesioginiam naudojimui suformuotų žemės sklypų pardavimo ir nuomos aukcionų organizavimas (neatskiriant pastato ir žemės, kadangi jie sudaro vientisą nekilnojamojo turto objektą).

Dėl pasiūlymų žemės apskaitą perduoti GIS-centrui ar kitoms institucijoms. VŽF šiuo metu tvarko duomenų bazes, apibūdinančias tas žemės savybes, kurias ši įmonė per dešimtmečius tyrė arba medžiagą rengė, sistemino ir tikslino. Tai ŽIS sistemą sudarantis LR teritorijos M 1:10 000 dirvožemio erdvinių duomenų rinkinys (Dirv_DR10LT), LR teritorijos M 1:10 000 žemių melioracinės būklės ir užmirkimo erdvinių duomenų rinkinys (Mel_DR10LT), LR teritorijos M 1:10 000 specialiųjų žemės naudojimo sąlygų erdvinių duomenų rinkinys (SŽNS_DR10LT), LR teritorijos apleistų žemių erdvinių duomenų rinkinys (AŽ_DRLT). Be to, VŽF šalies mastu vykdo LR žemės fondo valstybinę apskaitą, atlieka žemės našumo vertinimą. Visi šie darbai yra tarpusavyje susiję ir reikalingi įvairioms ūkio sritims, taip pat teritorijų planavimo dokumentų, tarp jų ir žemėtvarkos projektų bei schemų, rengimui. Dalies darbų atskyrimas į kitą instituciją išskaidytų vientisą sistemą, kurios darbus koordinuoti vis viena tektų NŽT. Todėl tokiam siūlymui pritarti netikslinga. Ypač svarbu išsaugoti VŽF padalinius, specializuotus dirvožemio duomenų bazės atnaujinimui, žemės našumo vertinimui, žemės kartografavimui ir apskaitai, taip pat tiksliai žemės ūkio paskirties žemės naudojimo analizei. Gal būt vertėjo svarstyti ne GIS-centro sujungimo su VĮ Žemės ūkio informacijos ir kaimo verslo centru variantą, o GIS-centro prijungimo prie Valstybės žemės fondo tikslingumą.

Dėl kai kurių funkcijų perdavimo NŽT. Dabartiniai teisės aktai aiškiai atskiria NŽT ir VŽF funkcijas vykdant žemės konsolidacijos projektus ir kitus valstybinės svarbos darbus. Toks funkcijų perdavimas būtų tik kaip išeitis iš padėties, kai VŽF pertvarkoma į UAB ar privatizuojama. Paliekant VŽF toliau veikti kaip ŽŪM paveldžią valstybės įmonę, visos galimos problemos, susijusios su tokia darbų reorganizacija, atkristų. Žemės konsolidacijos projektų rengimą numatoma perduoti NŽT. Tuo tarpu Lietuvos kaimo plėtros 2014 –2020 m. programoje yra nuostata, kad veiklos sritį „Parama žemės konsolidacijai“ įgyvendina vienintelis pareiškėjas – Valstybės žemės fondas. Šiai valstybės įmonei žemės konsolidacijos projekto organizatoriaus funkcija yra nustatyta Žemės įstatymo 49 str. 1 dalyje ir įgyvendinama nepažeidžiant Viešųjų pirkimų įstatymo nuostatų. VŽF 2012 – 2015 m. organizavo ir sėkmingai bei laiku įgyvendino 18 rajonų savivaldybių teritorijose.net 39 žemės konsolidacijos projektus, finansuojamus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2007 –2013 m. programos priemonės „Žemės ūkio ir miškininkystės plėtra ir pritaikymo infrastruktūra“ veiklos sritį „Žemės konsolidacija“. Jie buvo ženkliai sudėtingesni ir didesni dalyvių skaičiumi bei teritorijų plotu už prieš tai rengtus „bandomuosius“ žemės konsolidacijos projektus. Šiuo metu jau yra pradėti rengti nauji žemės konsolidacijos projektai pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014 –2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos srities „Parama investicijoms į žemės ūkio ir miškų infrastruktūros plėtrą ir pritaikymą“ veiklą „Parama žemės konsolidacijai“. Kadangi VŽF yra vienintelis sukaupęs tiek daug patirties žemės konsolidacijos srityje, būtų visiškai nepagrįsta šią funkciją perduoti kitam subjektui.“

Audrius PETKEVIČIUS:

„LŽHIS daugelį metų išsako savo poziciją dėl žemės tvarkymo bei administravimo pertvarkymų ir laikosi nuoseklios pozicijos, jog jie turėtų būti aiškiai motyvuoti, pagrįsti ir duodantys naudą tiek visuomenei, tiek valstybei, tiek žemės savininkams. Pasisakome už centralizuotą valdymo struktūrą, kurioje būtų aiškiai atskirtos sprendimų priėmimo ir jų vykdymo funkcijos.

Labai gaila, tačiau apie aptariamus pasiūlymus galime diskutuoti tik iš viešai teikiamos informacijos nuotrupų ar fragmentiškų preliminarių nuomonių. Nėra teikiami nei tikslai, nei motyvai, nei prognozuojamas rezultatas. Kitaip tariant - eilinį kartą labai panašu, kad vyksta pertvarka dėl pertvarkos.

Nuolat pareiškiame, kad žemės tvarkymo srityje yra labai daug žymiai svarbesnių spręstinų klausimų, kuriuos reikia nedelsiant išdiskutuoti ir spręsti. Kitaip tariant - vykdyti būtiniausius darbus ir juos spartinti, nes žemės savininkai ir visuomenė negali laukti.

Apie žemės tvarkymo institucijų pertvarką tenka konstatuoti, kad reikia stiprinti mūsų minimų institucijų žmogiškuosius išteklius pradedant vadovais. Labai tikimės, kad NŽT vadovo pasikeitimas pagaliau duos teigiamą impulsą. Norime, galime ir siūlomės aktyviai dalyvauti diskutuojant bei sprendžiant tiek institucinės pertvarkos, tiek funkcijų keitimų, tiek kitus profesinius klausimus. Šiandien žemės savininkai ir visuomenė nori greitų, nešališkų, motyvuotų ir teisėtų sprendimų dėl konkrečių

situacijų (ar tai būtų žemės, ar pastato matavimai, ar tai būtų žemės privatizavimas ar toponuotraukos rengimas ir dar daugybė skirtingų atvejų).

Kviečiame visus aktyviai diskutuoti ir ieškoti bendrų sprendimų, kurie duotų ilgalaikę naudą žemės savininkams, visuomenei, valstybei.“

Kazys MAKSVYTIS:

,,Sąjunga savo rezoliucijose jau keletą kartų siūlė parengti strateginį dokumentą, kuriame, be kitų žemės tvarkymo ir administravimo klausimų, būtų aptartas ir Žemės ūkio ministerijos valdomų valstybės įmonių pertvarkymas. Beje, ši pertvarka turėtų liesti ir jau daug kartų „pertvarkytą“ Nacionalinę žemės tarnybą prie ŽŪM, dėl to prarandant kvalifikuočiausius darbuotojus, o kartu su jais ir „institucinę atmintį“. Mano supratimu, pertvarkas reikėtų daryti tada, kai tam yra objektyvus poreikis, o ne šiaip užsinorėjus ar, kaip dabar madinga rodyti, kad dirbi. Ką darai jau ne tiek ir svarbu, svarbu, kad visi užsiėmę.

Kyla klausimų - ar numatyti sprendimai suderinti su Ūkio ministerijos pasiūlymais, kuriems pritarė Vyriausybė; kaip tokios pertvarkos paveiks įmonės ilgalaikius įsipareigojimus; kaip tai atsilieps Aplinkos ir kitų ministerijų kuruojamoms sritims; kas bus atsakingas už žemės reformos proceso metu padarytas klaidas ir jų taisymą; ar aptartas žemės reformos metu sukauptų dokumentų išsaugojimo klausimas; ar įvertinta, kaip šis sektorius veiks sumažėjus ES paramai būsimame finansiniame laikotarpyje; ar nebus prarastas profesinis potencialas ir t.t.

Abejotina, ar sprendimus priimantys (pasiūlymus formuluojantys) asmenys turi pakankamai informacijos ir reikiamą žemės tvarkymo procesų suvokimą, kad galėtų tinkamai įvertinti siūlomų sprendimų pasekmes. Nesinorėtų, kad būtų priimti neišdiskutuoti sprendimai, parengti pagal kelių asmenų suvokimo lygmenį ar, dar blogiau, paisant tik jų suinteresuotumo.

Manau, kad sprendimai reikalingi, tačiau jie neturi pabloginti esamos situacijos, būtinas ekonominis, socialinis pasekmių įvertinimas. Pirmiausia reikėtų peržiūrėti teisinį reglamentavimą, kompleksiškai peržiūrėti procesus, išsiaiškinti tęstines funkcijas, visa tai aptarti su profesine bendruomene ir tik tada spręsti, ar tikslingas pertvarkymas ir koks jis turi būti.

Siūlytina, kad Žemės ūkio ministerija - žemės tvarkymo ir administravimo, nekilnojamojo turto kadastro, geodezijos, kartografijos srityse politiką formuojanti institucija imtųsi spręsti daug svarbesnius Lietuvos žmonėms, šiose srityse dirbantiems specialistams aktualius klausimus ir neeikvotų savo ribotų žmogiškųjų išteklių antraeiliams ir nepamatuotiems darbams.“

Seimo Kaimo reikalų komiteto pirmininkas **Andriejus STANČIKAS**:

„Kaip matyti, dėl Valstybės žemės fondo yra skirtingos nuomonės: valstybės institucijos teikia siūlymus dalį funkcijų perduoti kitoms valstybės įmonėms, tačiau ilgamečiai šios srities specialistai turi visiškai priešingą nuomonę. Seimo ši diskusija nepasiekė. Manau, šiuo atveju reikėtų vadovautis lietuvių liaudies išmintimi: „Devynis kartus atmatuok ir dešimtą kirpk“. Reikia visiems susėsti prie bendro stalo, išklausyti visas nuomones ir tik tuomet priimti sprendimą.“

Makedonijos ūkininkai laukia žemės konsolidacijos

Vilma DAUGALIENĖ
JT Žemės ūkio ir maisto organizacijos projekto vadovė

Neseniai Lietuvoje lankęsis Makedonijos užsienio reikalų ministras Nikola Dimitrovas kalbėjo, jog šios šalies valdžia daro viską, kad kuo greičiau integruotųsi į ES ir NATO. Nors Europos Komisija (EK) dar 2005 m. Makedonijai suteikė kandidatės statusą, tačiau dėl įvairių priežasčių (taip pat ir dėl santykių su kaimyninėmis šalimis Graikija ir Bulgarija) derybos dėl įstojimo į ES dar neprasidėjo. Naujoji valdžia nori vykdyti tikras reformas, nori tapti europietiškesnė. Daug piliečių, ypač jaunų žmonių, išvyksta iš šalies, todėl vykdyti reformas yra išties svarbu.

Autorė su Makedonijos žemės ūkio ministru L.Nikolovski (kairėje) ir Strumilos sav. meru K.Janevski

Šalies ūkininkai vis labiau mokosi ir siekia galimybės pasinaudoti stojimo į ES parama, sustiprinti savo pozicijas ir tapti konkurencingesniais rinkoje. EK ragina šalies valdžios institucijas kuo skubiau įgyvendinti reformas, tuo tikslu geriau pasinaudojant finansinės paramos galimybėmis (EK atkreipia dėmesį, kad šalies žemės ūkio sektoriui skiriamos paramos panaudota vos 30 proc.). Mažą ūkių konkurencingumą didele dalimi lemia ūkių dydis bei dirbamos žemės sklypų išsibarstymas, netaisyklinga konfigūracija, blogi keliai ir neveikiančios drėkinimo sistemosarba jų nebuvimas. Todėl tiek valdžios institucijos, tiek EK vieningai pripažįsta, kad esminė žemės ūkio sektoriaus pertvarka susijusi su žemės konsolidacija, kuri yra visų strateginių dokumentų prioritetuose.

Tokiomis aplinkybėmis 2017 m. kovo 1 d. Makedonijoje pradėtas vykdyti 3,5 metų trukmės EK ir Jungtinių Tautų Žemės ūkio ir maisto organizacijos (FAO) finansuojamas projektas „Nacionalinės žemės konsolidacijos programos integravimas (MAINLAND)“ (projekto biudžetas – 2,56 mln. eur.) yra labai svarbus tiek valdžios institucijoms, tiek laukiamas pačių ūkininkų.

Vienas iš pagrindinių siekių - nustatyti potencialias šalies teritorijas, kuriose labiausiai reikalinga ir tikslinga žemės konsolidacija. Atsižvelgiant į turimų statistinių duomenų patikimumą ir prieinamumą pagal vieną iš MAINLAND projekto veiklų remiantis mokslinių tyrimų rezultatais nustatyti kriterijai, pagal kuriuos išskirtos kadastrinės vietovės, kur tikslinga vykdyti žemės konsolidaciją (sudarytas žemėlapis).

Seminarų metu ūkininkai ir žemės savininkai aktyviai dėstė esamas žemės nau-

dojimo problemas, dažnai siejamas su netinkamai įvykdytu nacionalizuotos žemės grąžinimu, kitas žemės ginčų priežastis. Buvo ir tokių, kurie kvietė kuo greičiau pradėti žemės konsolidacijos projektus, nes jie jau patys inicijavę žemės sklypų mainus, kuriuos reikia užbaigti, tinkamai įforminti ir, žinoma, sutvarkyti kaimo infrastruktūrą. Makedonijoje didžioji dauguma ūkininkų – vyresni žmonės, jaunimo ir moterų ūkininkių yra nedaug. Vyresni žmonės atsargiau žiūri į siūlomas pertvarkas, jiems reikia laiko pagalvoti, ar tikrai tai jiems bus naudinga ir ar tai apsimoka. Tačiau daug jaunesnių žmonių laukia šio proceso su nekantrumu. Malonu pastebėti, kad ir moterys ūkininkės buriasi bendrai veiklai, siekia ES paramos savo vykdomai veiklai ir tuo pačiu aktyviai siekia dalyvauti žemės konsolidacijos projektuose, tikėdamos būsima šio proceso nauda. Seminaruose taip pat aktyviai dalyvavo ir ūkininkus vienijančių organizacijų atstovai, savivaldybių merai (visai neseniai vyko vietos savivaldos rinkimai, todėl naujai išrinkti merai entuziastingai dalyvauja naujuose procesuose), geodezinius darbus vykdančių institucijų atstovai, domėdamiesi naujomis veiklos perspektyvomis. Kiekviename seminare taip pat dalyvavo aukščiausios valdžios atstovai. Artimiausiu metu numatomi susitikimai kaimuose su atskirais žmonėmis siekiant išsiaiškinti konkrečią situaciją ir padėti jiems apsispręsti dėl dalyvavimo žemės konsolidacijos projekte bei pateikti nustatytos formos prašymą. Tarptautinio projekto ekspertams ir šalies Žemės ūkio, miškininkystės ir vandens ūkio ministerijos specialistams šiame procese talkins ministerijos regioninių padalinių specialistai, taip pat Konsultavimo tarnybos specialistai.

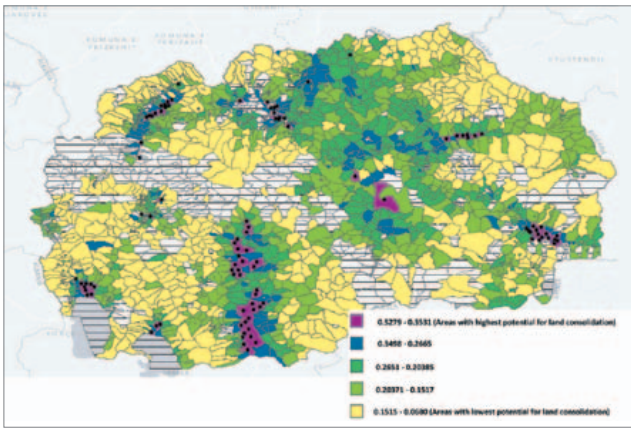

Konsolidavimo žemėlapis (fragmentas)

Užbaigus atrankos procesą ir nustačius pirmąsias 12 žemės konsolidacijos projektų teritorijų, toliau bus organizuojami ir vykdomi parengiamieji projektavimo darbai, o vėliau ir patys žemės konsolidacijos projektai.

Tikimasi, kad reikalingas pagrindinis įstatymas, kiti susijusių su konsolidacija įstatymų pakeitimai, poįstatyminiai teisės aktai bus parengti ir patvirtinti iki žemės konsolidacijos parengiamųjų darbų pradžios.

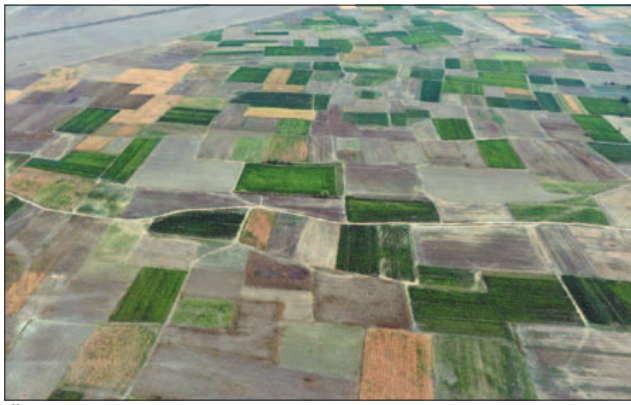
Žemės sklypų Makedonijoje struktūra

Melioracijos likimas jaudina ir ūkininkus, ir valdžią

Bronius MARKAUSKAS
Žemės ūkio ministras

Melioracijos sistemų senėjimas, techninės būklės blogėjimas tampa vis aktualesnis. Šiemet tai liūčių nuniokotuose laukuose pajuto daugelis ūkininkų. Šalies melioracijos statiniams išlaikyti reikia didžiulių pinigų, tačiau ne visas problemas galima išspręsti vien lėšų padidinimu. Pirmiausia būtina priimti principinį sprendimą dėl turtinių santykių, tačiau visko sukrauti ant ūkininkų pečių tikrai negalima – valstybė ir savivaldybės taip pat turi prisiimti atsakomybę.

Lietuva yra tarp daugiausia melioruotų žemių turinčių valstybių. Kadangi esame drėgmės pertekliaus zonoje, todėl žemės ūkiui palankias sąlygas įmanoma sukurti tik sausinant žemes. Melioracijos grioviai Lietuvoje driekiasi 52,3 tūkst. km, drenažas – 1,6 mln. km. Valstybei priklauso sureguliuoti upeliai, grioviai, juose esantys melioracijos statiniai, tvenkinių hidrotechnikos statiniai, polderiai ir kitos melioracijos sistemos. Savivaldybės atlieka melioracijos priežiūros darbus, t. y. šalina avarinius gedimus, pumpuoja vandens perteklių sausinimo siurblinėse ir polderiuose, šienauja griovių, pylimų ir užtvankų šlaitus, kerta krūmus, atlieka smulkų griovių remontą ir kitus priežiūros bei remonto darbus.

Žemės sklype esantys melioracijos statiniai yra to žemės sklypo priklausiniai ir nuosavybės teise priklauso jo savininkui, kuris yra tiesioginis naudos gavėjas. Jis privalo pagal paskirtį naudoti ir prižiūrėti melioruotoje žemėje esančius melioracijos statinius, juos skubiai remontuoti, jei dėl jų gedimo gali būti padaryta žalos kitų asmenų ar valstybės turtui, gamtinei aplinkai. Šiandien žemės savininkų nuosavybei priklauso 93 proc. požeminio drenažo.

Valstybė per pastaruosius 25 metus melioracijos reikmėms skyrė 521 mln. eurų, vidutiniškai 20 mln. eurų kasmet. Šios lėšos naudojamos valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių techninei būklei palaikyti. Deja, valstybės biudžetas lėšų poreikį melioracijai tenkina tik trečdaliu, o melioracijos statinių rekonstrukcijai lėšų neskiriama nuo 2012 m. – tam naudojamos tik Europos Sąjungos (ES) finansinės paramos lėšos.

Viena melioracijos sistema priklauso keliolikai savininkų, ir ji negalėtų deramai veikti, jeigu kiekvienas ūkininkas ją tvarkytų kaip panorėjęs. Todėl melioruotos žemės naudotojai per ES paramos priemones skatinami vienytis į melioracijos sistemų naudotojų asociacijas. 2007 – 2013 m. buvo įkurtos ir Lietuvos kaimo plėtros programos parama melioracijai pasinaudojo 192 asociacijos. Nuo 2015 m. pradėta sėkmingai įgyvendinti Lietuvos kaimo plėtros 2014 – 2020 m. programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veikla „Parama žemės ūkio vandentvarkai“. Šiai veiklai skirta beveik 87 mln. eurų, t. y. beveik tiek pat, kiek buvo skirta ir 2007 – 2013 m. Paramą gavusių asociacijų skaičius artėja prie 400.

Žemės ūkio ministerijos skaičiavimais, melioracijos ir hidrotechnikos statinių eksploatavimui ir rekonstrukcijai finansuoti savivaldybėms 2018 m. reikėtų 45 mln. eurų. Tačiau valstybė tegali skirti 9,4 mln. eurų (1 mln. eurų mažiau, nei 2017 m.) eksploatavimui, o ES lėšų likutis rekonstrukcijai 2018–2020 m. laikotarpiui sudaro apie 18 mln. eurų. Akivaizdu, jog esama situacija netenkina nei valstybės, nei patikėjimo teise melioracijos statinius valdančių savivaldybių, nei naudą iš melioruotos žemės gaunančių žemės savininkų.

Šiandien visos šalies melioracijos statinių balansinė vertė viršija 2 mlrd. eurų, žemės savininkams perduota statinių už 0,9 mlrd. eurų. Lietuvos Respublikos valstybės kontrolė rekomendavo Žemės ūkio ministerijai parengti veiksmų planą dėl likusio valstybės nuosavybėje melioracijos turto (drenažo rinktuvų, griovių, polderių, tvenkinių užtvankų, vandens pralaidų, tiltų ir kt.) privatizavimo. Vyriausybės programos įgyvendinimo plane yra numatyta, jog iki 2020 m. pabaigos valstybei priklausantys melioracijos statiniai būtų perduoti jų tiesioginiams naudotojams.

Atsižvelgdama į visas aplinkybes, šiuo metu Žemės ūkio ministerija rengia melioracijos statinių racionalesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelį. Nesutiksiu, kad visa našta būtų perkelta ant ūkininkų pečių. Inicijuojamas ekspertinis tyrimas turėtų pasiūlyti optimalų variantą, kad kuo mažiau nukentėtų žemdirbiai.

Deja, kol kas situacija nedžiugina. Žemės ūkio ministerija kreipėsi į socialinius partnerius dėl pasiūlymo kurti finansinį fondą iš savivaldybių, ūkininkų ir kitų žemės savininkų įnašų melioracijos statinių ir melioracijos sistemų problemoms spręsti. Privatūs žemės savininkų įnašai priklausytų nuo jų valdomo nusausintų žemių ploto. Gauti atsakymai į šią iniciatyvą yra prieštaringi. Vieni ūkininkai pritartų tokio fondo steigimui, nes Lietuvos melioracijos sistemų būklė iš tiesų yra apgailėtina. Bet dauguma ūkininkų tam nepritaria, motyvuodami tuo, kad normaliai ūkininkaujantieji patys kasmet investuoja į melioracijos statinių remontą, patys tvarkosi, ir jiems nesuprantama, kodėl dar kartą reikėtų privalomai mokėti į kaupiamąjį fondą. Be to, mokestis nepakeistų susidariusios situacijos iš esmės, – kaupiamos lėšos, palyginti su poreikiu, būtų mažos. Lietuvos žemės savininkų sąjungos nuomone, papildomo mokesčio nenorėtų nei ūkininkai, nei žemės savininkai, ir jei melioraci-

jos mokestį tektų mokėti savininkams, tikėtina, kad jie tokia suma padidintų žemės nuomos kainą.

Nagrinėjant mokesčio už naudojimąsi Lietuvoje esančiais melioracijos statiniais ėmimo galimybes iš juridinių ir fizinių asmenų, gaunančių naudą iš melioracijos statinių, paaiškėjo, kad mokesčiu už melioracijos statinių naudojimą, surenkant jį iš melioruotų žemių naudotojų, neįmanoma pasiekti pagrindinio tikslo – surinkti reikiamą lėšų kiekį visiems melioracijos statiniams prižiūrėti ir tvarkyti. Pvz., į savivaldybių biudžetus 2016 m. sumokėta apie 30 mln. eurų žemės mokesčio: apie 25 mln. eurų sumokjo gyventojai, apie 5 mln. eurų – įmonės ir kt. juridiniai asmenys. 2015 m. apskaičiuota mokesčio suma – 27 mln. eurų, 2014 m.– 22 mln. eurų, 2013 – 18 mln. eurų.

Pagal Lietuvos melioracijos įmonių asociacijos siūlymą kasmetinis melioracijos fondo sukaupiamų lėšų dydis turėtų būti apie 83 mln. eurų, ir kasmet palaipsniui didėti. Siūlymas taikyti įmokas į melioracijos sistemų rekonstravimo fondą priklausomai nuo žemės našumo balo yra ekonomiškai nepagrįstas ir diskriminacinio pobūdžio. Juk melioracijos sistemų įrengimo sąnaudos nepriklauso nuo žemės našumo. Pvz., Šilalės rajone žemės našumo balas yra vienas žemiausių Lietuvoje ir siekia 35, o Pasvalio rajone – 60 ir pastarojo rajono melioruotos žemės savininkai pagal asociacijos pasiūlytą mokesčio nustatymo schemą turėtų mokėti dvigubai daugiau nei Šilalės rajono žemės savininkai, nors praktiškai melioracijos sistemų rekonstravimo darbų kaina šiuose rajonuose nesiskirtų.

Didžioji dalis (93 proc.) požeminio drenažo priklauso žemės savininkams. Valstybei priklauso sureguliuoti upeliai, grioviai, juose esantys melioracijos statiniai, tvenkinių hidrotechnikos statiniai, polderiai ir kitos melioracijos sistemos. Valstybės biudžeto asignavimai yra naudojami įstatymams įgyvendinti: valstybės funkcijoms atlikti; dotacijoms savivaldybių biudžetams teikti; valstybės įsipareigojimams vykdyti, dėl to galima finansuoti tik valstybei ar savivaldybėms priklausantį turtą.

Ministerija savivaldybėms kasmet skiria per 10 mln. eurų valstybinei funkcijai atlikti – valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos ir hidrotechnikos statinių valdymui ir naudojimui patikėjimo teise (melioracijos išlaidoms, tokioms kaip avarinių valstybei nuosavybės teise priklausančių melioracijos statinių gedimų šalinimas, tvenkinių hidrotechnikos statinių priežiūra, melioracijos statinių remontas gyvenvietėse, melioracijos griovių ir jų statinių priežiūra, MelGis duomenų bazės pildymo darbai). Atsižvelgiant į tai, kad ministerija turėjo prisidėti 25 mln. eurų prie vadinamojo „pokyčių krepšelio“ sudarymo, 2018 m. biudžeto projekte melioracijos išlaidoms numatyta tik 9 mln. eurų.

Šiuo metu melioracijos statiniams rekonstruoti naudojamos tik ES finansinės paramos lėšos. 2015 m. pradėta įgyvendinti priemonė „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ ir paramos gali kreiptis savivaldybės bei melioracijos sistemų naudotojų asociacijos. Pagal šią priemonę remiamas lauko drenažo inžinerinės infrastruktū-

ros atnaujinimas, lauko drenažo sistemų pritaikymas aplinkosaugos reikalavimams, vietinės reikšmės vidaus kelių rekonstrukcija bei įrengimas ir ariamosios žemės kalkinimas. Finansuojama 80 proc. visų tinkamų finansuoti projekto išlaidų su PVM. Didžiausia paramos suma vienam projektui – iki 300 tūkst. eurų, kai rekonstruojami polderiai – iki 600 tūkst. eurų. Priemonei įgyvendinti skirta 87 mln. eurų, t. y. beveik tiek pat, kiek buvo skirta ir 2007 – 2013 m. Įvyko du paraiškų priėmimo etapai, jų finansavimui skirta 50 mln. eurų. Iš viso pagal priemonę 2015 – 2017 m. patvirtinta parama 146 projektams už 42 mln. eurų. 2016 m. įgyvendinta 14 projektų, kuriuos įgyvendinus buvo pagerinta būklė beveik 2 tūkst. ha sausinamo ploto, dar 132 projektai, kuriems skirta parama, įgyvendinami. Lėšų priemonei likutis 2018–2020 m. laikotarpiui sudaro apie 18 mln. eurų.

Vakarų Europoje žemė buvo sausinama išimtinai pagal žemės savininkų prašymus, dažniausiai kooperacijos pagrindais. Melioracijos statiniai atskiros vertės neturi, sausinimas padidina žemės vertę. Melioracijos priežiūra reglamentuojama dažniausiai savivaldos lygmeniu. Buvusioje SSSR žemės sausinimo metu privačios nuosavybės į žemę nebuvo. Dėl tos priežasties melioracijos projektai ir sausinimo sistemos yra didelės apimties (iki šimtų ha), melioracijos statiniai buvo valstybės nuosavybė, turėjo balansinę (įsigijimo) vertę, skaičiuojamas melioracijos statinių nusidėvėjimas ir jų likutinė vertė.

Ministerija parengė nuostatus steigti melioracijos statinių naudotojų asociacijoms, kurios tvarkytų bendrojo naudojimo melioracijos sistemas. Asociacijų steigimo ir pačios idėjos esmė buvo viena – į asociacijų veiklą įtraukti kuo daugiau žemės savininkų, kad būtų apimtas kuo didesnis nusausintų žemių plotas, užtikrinant kompleksinį melioracijos sistemų sutvarkymą mažiausiomis sąnaudomis, racionaliai ir efektyviai panaudojant lėšas. Šiandien daugiau kaip 350 melioracijos sistemų naudotojų asociacijų naudojasi teikiama ES parama melioracijai, be to, jų nuostatai leidžia numatyti nario mokestį, kaupti lėšas, planuoti darbus, rinktis darbų vykdytojus, prižiūrėtojus, įsigyti technikos. Asociacijos turi teisę jungtis į asociacijų sąjungą (konfederaciją). Pvz., asociacijų sąjunga pagal kadastro vietovę turi teisę nustatyti melioracijos mokesčio dydį, atsižvelgdama į žemės našumo balą, asociacijos ribose esančius melioracijos statinius, melioracijos statinių būklę, kitus veiksnius, kurie asociacijoje nesunkiai gali būti įvertinti. Tokiu būdu asociacijos gautos lėšos būtų naudojamos tikslingiau ir taupiau. Tačiau asociacijos ne visiškai vykdo savo funkcijas, nes įstatymu neįteisintos nuostatos dėl melioracijos sistemų naudotojų privalomo melioracijos sistemų tvarkymo, finansavimo ir valdymo.

Akivaizdu, kad dėl melioracijos fondo sukūrimo dar reikėtų platesnės diskusijos bei galimos naudos skaičiavimo ir pagrindimo dėl fondo statuso, lėšų šaltinių, remiamos veiklos sričių, valdymo schemos (tarybos kompetencijos ir administratoriaus funkcijų), komisijų ar ekspertų grupių, priimančių sprendimus dėl projektų finansavimo, įgaliojimų, fondo veiklos garantijų ir likvidavimo galimybės.

Atsižvelgiant į Valstybės kontrolės išvadas ir Vyriausybės programos įgyvendinimo planą yra nustatyta, kad iki 2020 m. pabaigos valstybei priklausantys melioracijos statiniai būtų perduoti jų tiesioginiams naudotojams.

Todėl, vadovaujantis Vyriausybės programos įgyvendinimo planu, parengta ir pristatyta suinteresuotoms institucijoms ir socialiniams partneriams melioracijos statinių racionalesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo studijos techninė specifikacija, kurioje numatyti tokie uždaviniai:

1. Remiantis kitų šalių patirtimi, parengti šiuo metu taikomų melioracijos statinių racionalesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių modelių apžvalgą.
2. Atlikti asociacijų apklausą apie melioracijos statinių valdymo, finansavimo ir teisinius santykius.
3. Išanalizuoti esamų melioracijos statinių nuosavybės santykių pertvarkymo teisines, ekonomines ir finansines bei technines galimybes atsižvelgiant į pakitusią žemėnaudą bei naudos iš melioracijos gavėjus, taip pat strateginę reikšmę nacionaliniam saugumui turinčius Klaipėdos ir Šilutės rajonų savivaldybių ir Pagėgių savivaldybės polderius ir jų statinius. Remiantis vyraujančia kitų šalių patirtimi įvertinti galimą nuosavybės pasikeitimą pagal melioracijos statinių sudėtingumą, pritaikant lankstų, finansiškai motyvuotą bei teisiškai gerai administruojamą modelį pagal:
   1) savininkų nuosavybę;
   2) savivaldybių nuosavybę;
   3) valstybės nuosavybę;
   4) jungtinė nuosavybę (pvz., savininkas - savivaldybė; savininkas – savivaldybė ir valstybė) ar bendrąją dalinę nuosavybę.
4. Atlikti SSGG (*SWOT*) kiekvieno modelio analizę, taip pat palyginamąją analizę bei pateikti išvadas.
5. Nustatyti galimus melioracijos statinių racionalesnio valdymo finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo trikdžius bei pateikti mažiausiai tris pasiūlymų modelius dėl pertvarkymo.
6. Išanalizuoti ir įvertinti galimybę steigti fondą melioracijai finansuoti įvertinant kitų šalių patirtį. Atlikti SSGG (*SWOT*) pasirinktų fondo modelių analizę bei pateikti išvadas.
7. Parengti melioracijos statinių racionalesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo galimybių studiją.

Šiuos uždavinius numatyta įgyvendinti 2018 m. II ketvirtį.

Redakcijos pastaba: *Žemės ūkio ministro B. Markausko pranešimas seminarui melioracijos klausimais (vykusiame 2017 11 17), paskelbtas leidinyje „Pokalbiai apie melioraciją III“. (Vilnius, 2017).*

Drenuotos žemės – ūkininkų turtas

Vilhelm HAASE
Šakių r. savivaldybės Žemės ūkio skyriaus
vyriausiasis specialistas

Šakių r. drenažu nusausinta 92,8 tūkst. ha žemės. 2017 metais žemės ūkio naudmenas (iš viso 95,9 tūkst. ha) deklaravo 2684 subjektai. Apie 25 proc. žemės ūkio naudmenų valdo 15 ūkininkų bei žemės ūkio bendrovių.

Rajone stambiausias ūkio subjektas yra Lukšių žemės ūkio bendrovė, kuri deklaravo 3 386 ha pasėlių. Daugelio mintyse vaizdas toks, kaip kolūkių laikais, kai visas plotas yra vientisas. Šiais laikais to nėra. Net ir valdant per 3 tūkst. ha, jis susideda iš daugelio mažų plotų. Bendrovė į melioracijos statinių priežiūrą ir remontą investuoja tikrai nemažai lėšų Jos vadovai supranta, kad neveikiančios melioracijos sistemos ženkliai sumažina derlių. Bet nekonsoliduoti valdomos žemės sklypai neleidžia pasiekti reikiamą melioracijos sistemų efektyvumą. Nors bendrovės lėšų investavimas į ne jai priklausančių žemės sklypų melioracijos statinių remontą yra nepatrauklus, bendrovės vadovai, suprasdami melioracijos sistemų veikimo principus, atlieka remonto darbus ir jiems nepriklausančiuose plotuose.

O ūkininkų, kurie valdo per 1000 ha žemės naudmenų, sklypų išsidėstymas daugelyje mažų plotų ir melioracijos sistemų remontas bei priežiūra dar neparankesnis.

Stambesnieji rajono ūkininkai, valdantys apie 1000 ha, jau pradeda kurti melioracijos sistemų priežiūros brigadas. Jos dirba 3 - 4 mėnesius. Pagrindinis jų darbas - vandens nuleistuvų, drenažo žiočių, pralaidų bei griovių smulkūs priežiūros bei remonto darbai. Tokiose brigadose yra dažniausiai 3 žmonės, iš kurių vienas melioracijos specialistas. Tai ne atestuoti specialistai, bet dirbę melioracijos darbus technikais - kontrolieriais, o kartais ir darbininkai, dirbę melioracijos sistemoje ne vienerius metus. Taip sumanesni ūkininkai, skirdami melioracijos statinių remontui techniką, savo lėšomis atlikdami smulkius sistemų priežiūros bei remonto darbus, džiaugiasi didesniais derliais.

Ūkininkų, valdančių mažesnius žemės plotus, žemės sklypai dar labiau išsimėtę. Juose melioracijos statinių priežiūra dar komplikuotesnė.

Rajono ūkininkai melioracijos statiniams remontuoti samdo ir atestuotas melioracijos įmones. Mūsų rajone jų yra net septynios. Tai UAB „Šakių hidrotechni-

Prižiūrėti griovį turėtų visi savininkai, kuriems jis tarnauja...

Kaip žemės savininkai prižiūri griovius: kairys šlaitas-gerai prižiūrimas, dešinys - šiek tiek, toliau už pralaidos- apleistas, neprižiūrimas griovys

ka“, „Hidrokesta“, „MSEV“, „Gemesta“, „Arekas“, „Hidromeda“, MB „Hidromelsta“. Keturių įmonių pagrindinis užsiėmimas yra smulkūs melioracijos statinių remonto bei priežiūros darbai. Ūkininkams toks konkurencingas skaičius įmonių tikrai labai naudingas, nes leidžia atlikti daugiau remonto darbų ir už mažesnę kainą. O šių metų lietingą rudenį net pritrūko rangovų norint patenkinti melioracijos darbų paklausą.

Didesnį dėmesį ir finansinę pagalbą reikėtų skirti ūkininkams, kurie valdo nuo 30 iki 300 ha žemės (apie 44 proc. rajono žemės ūkio naudmenų). Tai kaimo ateitis. Kaip nebūtų keista, bet geriausiai melioracijos sistemas jie ir prižiūri. Tai žmonės, paprastai dar turintys ir kitus darbus, bet prisidedantys prie savo gerovės dirbdami nedidelius žemės plotus.

Melioracijos sistemų, jų statinių eksploatavimo, remonto ir rekonstravimo problemų turime daug.

Ypatingą dėmesį norėčiau atkreipti į magistralinius griovius. Jų mūsų rajone yra 1239 km. Mūsų lygumų krašte jie vienas iš pagrindinių sausinimo sistemų elementų, kuriam ir reikia daugiausia remonto ir priežiūros. Griovių nusidėvėjimas siekia 80 proc. Pagal Melioracijos įstatymą magistraliniai grioviai priklauso vals-

tybei, nors žemė įskaityta į ūkininko valdas. **Tad griovys valstybės, o jo dugnas, šlaitai ir kraštai - žemės savininko**. Todėl iškyla kuriozų prireikus griovyje pašalinti augmeniją, medžius, kurie savo šaknimis užkemša drenažą. Kai kurie žemės savininkai medžius griovyje augina kaip malkinę medieną, nes nesupranta, kaip reikia prižiūrėti melioracijos statinius. Todėl nemažai problemų iškyla, kai reikia remontuoti drenažo žiotis. Vyriausybė nori, kad magistralinius griovius nuosavybės teise valdytų žemės savininkai. Įdomu, kaip jie siūlytų atlikti melioracijos sistemų remonto bei priežiūros darbus? Magistraliniai grioviai, į kuriuos suvestos sausinimo sistemos, dažnai sausina daugybę sklypų. Kuris žemės savininkas turi atlikti griovio remonto ir priežiūros darbus: negi tik tas, kurio žemė ribojasi su grioviu? Kaip suinteresuoti žemės savininkus, valdančius kitus žemės sklypus?

Dar viena probleminė melioracijos statinių grupė - pralaidos. Nedideliuose grioviuose jos dažnai buvo įrengiamos naudojant vieno metro skersmens gelžbetoninius vamzdžius. Dabar daugumos pralaidų būklė bloga. Kai kurios pralaidos neatitinka šių dienų reikalavimų, nes per siauros, ir šiuolaikinė technika per jas negali pravažiuoti. Skiriamų remonto lėšų joms sutvarkyti nepakanka, tokias pralaidas reikėtų rekonstruoti, bet lėšų tam neskiriama.

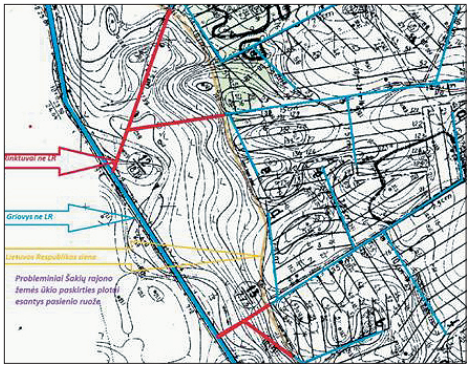

Drenažo rinktuvo pasienyje remontas - neįveikiama problema

Vykdant projektus pagal Lietuvos kaimo plėtros 2014 – 2020 metų programos priemonės „Investicijos į materialųjį turtą“ veiklos sritį „Parama žemės ūkio vandentvarkai“ drenažą galima rekonstruoti tik asociacijos narių žemėse. Šiuose projektuose kartais daromi abejotini sprendimai, kai nauji drenažo rinktuvai jungiami į senos statybos rinktuvus, kurių kokybės negalima garantuoti.

Mūsų, lygumų rajone, daugelis drenažo sistemų rinktuvų nuvesta į upelių šlaitus. Šie šlaitai per daugelį metų apaugo krūmais, o po ilges-

Griūvančios pralaidos – problema

Paviršinio vandens nuleistuvas užkrautas medžiais

nio laikotarpio ir medžiais. Drenažo sistemų žiotys užžėlė medžių šaknimis, ir žemės ūkio naudmenys pradėjo užmirkti. Žemės naudotojai suinteresuoti suremontuoti sausinimo sistemas. Tačiau įvyko taip, kad miškininkai, nederinę nei su melioracijos specialistais, nei su kitais naudotojais, pažymėjo užžėlusį plotą mišku. Tokiose vietose dabar jokių drenažo sistemų atkūrimo negali būti. Neleidžiama nuskirsti nė vieno medžio, nors jie yra užaugę ant sausinimo sistemos rinktuvo arba drenažo žiočių. Nesuderinę su melioracijos specialistais, miškininkai valstybinėje žemėje drenuoto ploto savaiminį užžėlimą apskaitė mišku. Jokių drenažo taisymo darbų jie nepripažįsta. Miškininkai remiasi Aplinkos ministerijos įsakymais apie miškų taisykles, kur apie melioracijos statinius neužsiminta nė žodžio. Todėl ūkininkų žemė mirksta arba reikia priiminėti keistus melioracijos sistemų remonto sprendimus. Jeigu ministerijos nesugeba suderinti teisės aktų, tai gal geriausias būdas tas problemas išspręsti – drenažą perduoti ūkininkams.

Yra dar viena problema. Turime 100 ha sausinimo sistemą, sausinančią ir gyvenvietę ir dirbamas žemes. Ją reikia rekonstruoti. Kam ir kas priklausytų, jei visą drenažą atiduotume ūkininkams. Koks požiūris būtų rajono savivaldybės vadovų, jeigu sausinimo sistemos, sausinančios gyvenvietes, taptų savivaldybės nuosavybe. Kaip ūkininkui susitvarkyti sausinimo sistemas? Turime ir specifinių problemų dėl pasienyje su Rusija įrengto drenažo priežiūros ir remonto.

Valstybės biudžeto lėšų melioracijos statinių

Žemės savininkų apmokymo kabinetas

priežiūrai kas metai skiriama vis mažiau, ir melioracijos sistemos nyksta. Tolesnis melioracijos statinių būklės blogėjimas gali sužlugdyti ūkininkų ūkius. Tačiau analizuodami žemės savininkų žinias apie melioracijos statinius, susidarėme tvirtą nuomonę, kad daugelis žemės savininkų, net kai kurie jaunieji ūkininkai, neturi supratimo apie jų žemėje esančias melioracijos sistemas.

Norėdami nors kiek sušvelninti situaciją, įsteigėme mokymo klasę. Joje įrengėme stendus, kurių pagalba supažindiname žemės savininkus su pagrindiniais melioracijos principais, hidrotechninių statinių priežiūra. Supažindiname ir su Melioracijos įstatymu, melioracijos statinių priežiūros taisyklėmis bei reikalavimais, papasakojame apie galimus drenažo gedimus. Bendradarbiaudami su žemės ūkio konsultavimo tarnyba ir žemdirbių organizacijomis, organizuojame mokymus ūkininkams, žemės naudotojams ir žemės savininkams. Per keletą metų įsitikinome tokių mokymų būtinumu ir nauda. Siekiame, kad kiekvienas žemės savininkas, kurio nuosavybės dokumentuose yra įrašyta melioracija, turi išklausyti nustatytą valandų skaičių apie pagrindinius melioracijos statinius, jų priežiūrą ir remontą.

Galvodami apie ateities perspektyvas, turime tokius pasiūlymus melioracijos sistemų rekonstravimo, remonto bei priežiūros klausimais:

- melioracijos sistemų naudotojų asociacijų pavyzdžiu turėtų kurtis ir kitos asociacijos, kurių plotas apimtų kadastro vietovę;
- turėtų būti įkurta rajono asociacijų taryba;
- kuriant melioracijos fondą minimalus žemės savininko įnašas turėtų būti apie 10 Eur/ha (tos lėšos neturi būti naudojamos tiltų bei tvenkinių priežiūrai ir remontui;
- valstybės biudžeto lėšos turėtų būti skiriamos nuleidžiamųjų griovių rekonstrukcijai, remontui ir priežiūrai;
- tiltai turėtų būti perduoti Susisiekimo ministerijai (Kelių direkcijai);
- tvenkiniai, kurie atlieka tik rekreacinę paskirtį, turėtų tapti savivaldybių nuosavybe;
- visi žemės savininkai, prieš gaudami nuosavybės dokumentus, turėtų privalomai išklausyti kursą apie jų žemėje esančias melioracijos sistemas;
- melioracijos sistemų priežiūros bei remonto darbams reikalingai technikai įsigyti turėtų būti taikomos lengvatos, kaip ir žemės ūkio dirbimo technikai įsigyti;
- melioracijos statinius prižiūrintiems specialistams turi būti suteikta teisė bausti (išieškant padarytą žalą) melioracijos statinių pažeidėjus.

Publikaciją pagal V. Haase pranešimą melioratorių seminare 2017 11 27 parengė
Juozas Smilgevičius

Projektas „Kaimo nuotekos“

Midona DAPKIENĖ
ASU Hidrotechninės statybos inžinerijos instituto docentė

Baltijos jūra – viena labiausiai užterštų jūrų pasaulyje. Suprasdamos žmonių poreikį gyventi švaresnėje aplinkoje, penkios šalys vykdo Baltijos jūros regiono projektą „Nuotekų tvarkymas kaimo vietovėse – bandomieji projektai Baltijos jūros regione (Kaimo nuotekos)“ (*angl.* sutrumpinimas „VillageWaters“). „Kaimo nuotekos“ yra trejų metų plėtros projektas, iš dalies finansuojamas „Interreg Baltic Sea Region“ programos.

Mūsų išleidžiamos nuotekos labai teršia vandens telkinius. Teršalai iš pradžių mažais upeliais, vėliau didelėmis upėmis neišvengiamai pasiekia jūrą. 49,5 milijono žmonių gyvena vien tik penkiose šalyse iš devynių, esančių prie Baltijos jūros: Suomijoje, Estijoje, Latvijoje, Lietuvoje ir Lenkijoje. Šiose šalyse didžiųjų miestų nuotekų tvarkymo klausimas yra išspręstas, tačiau dar nemažai likę nedidelių gyvenviečių, kaimų, pavienių objektų, kur nuotekos nėra valomos ar išvalomos nepakankamai. O juk retai apgyvendintos vietovės yra trečias pagal dydį pasklidosios taršos šaltinis, iš kurio maistinės medžiagos patenka į Baltijos jūrą. Valyti nuotekas yra labai svarbu, nes taip galime sumažinti azoto ir fosforo emisijas ir kontroliuoti eutrofikacijos procesą paviršinio vandens telkiniuose.

Projekto tikslas – rasti ekonomiškai efektyvius ir aplinką tausojančius nuotekų valymo sprendimus prie miesto nuotekų tinklų neprijungtiems namų ūkiams, siekiant sumažinti nuotekų emisiją į Baltijos jūrą iki lygio, nustatyto ES vandens teisės aktų. Projektas vykdomas kaimuose, kituose objektuose, kur numatyta įgyvendinti optimalius nuotekų valymo technologinius sprendimus, atlikti jų ekonominę ir aplinkosaugos analizę prieš ir po jų įgyvendinimo, kad būtų gauta informacija apie geriausias nuotekų valymo technologijas.

Pagrindiniai projekto „Kaimo nuotekos“ uždaviniai:

- išsamios informacijos surinkimas apie kaimo dydžio aglomeracijoms tinkančias nuotekų valymo sistemas bendradarbiaujant su skirtingas valymo technologijas siūlančiomis įmonėmis;
- socialinės, ekonominės ir aplinkosaugos situacijos vertinimas bandomuosiuose kaimuose;
- geriausiai tinkančios nuotekų valymo sistemos kaimo vietovėms įvertinimas;
- pasirinktos nuotekų valymo technologijos įgyvendinimas bandomuosiuose kaimuose;

- socialinis, ekonominis ir aplinkosauginis įgyvendintos valymo sistemos vertinimas siekiant surasti geriausius technologinius sprendimus.

Susitikimas Rygoje

Baigus projektą bus rekomenduotos geriausiai nedidelių nuotekų kiekių valymui tinkančios sistemos, veikiančios įvairiomis sąlygomis. Numatyta ir projekto rezultatų (gerosios praktikos) sklaida seminarų, kursų metu, naudojant įvairias informacijos priemones.

Projekte numatytas veiklas vykdo trylika partnerių. Lietuvoje tai Aleksandro Stulginskio universitetas (ASU) ir Šilutės rajono savivaldybė.

Aleksandro Stulginskio universitetas yra atsakingas už projekte numatytų veiklų įgyvendinimą Lietuvoje, taip pat koordinuoja bendrą projekto veiklą „Technologinių sprendimų funkcionalumas atliekant vandens ir dirvožemio tyrimus“. Projekto vadovė – Aplinkos ir ekologijos instituto profesorė dr. Laima Česonienė, vykdytojai – to paties instituto docentė dr. Daiva Šileikienė, Hidrotechninės statybos inžinerijos instituto darbuotojai docentas dr. Algirdas Radzevičius ir docentė dr. Midona Dapkienė.

Lietuvos atstovai Gyvavimo ciklo vertinimo mokymų Helsinkyje (Suomija) metu

Optimalios nuotekų valymo sistemos įrengimui partneriai iš Suomijos pasirinko du bandomuosius objektus. Pirmasis – senas (įkurtas 1900 m.) Gennarby kaimas, esantis prie Gennarbyträsk ežero. Šiaurinėje ežero pusėje yra nuolatinė gyvenvietė, pietinėje pusėje keletas poilsio objektų. Nuotekų valymui naudojami tik septikai. Apie dešimt namų ūkių nori tiesti nuotekų tinklus ir prisijungti prie nuotekų valyklos. Antrasis objektas – Nurmijärvi vietovėje esantis vienas namas, kurio nuotekos filtruojamos per smėlį, tačiau sistema neveikia.

Estijos objektai – Kolgakula kaimas, esantis 5 km atstumu iki jūros, Lahemaa nacionaliniame parke. Du daugiabučiai namai (50 gyventojų) nuotekas išleidžia į senos valyklos aeracinius tvenkinius, skirtus galutiniam valymui. Valkla kaimas yra prie Valkla lašišinio upelio, tekančio per kaimą ir įtekančio į Suomijos įlanką. Nuotekų valykla reikalinga dviems daugiabučiams namams (50 gyventojų).

Seminaras „Jūsų namų nuotekų valymas: nuotekų valymo sprendimai retai apgyvendintose vietovėse“ Varšuvoje (Lenkija)

Projekto partnerių susitikimas Varšuvoje (Lenkija)

Latvijos Salacgrivos savivaldybėje yra 55 km ilgio pakrantė su kaimais, kurie yra įtekančių tiesiai į Rygos įlanką upių baseinuose. Didžiausi yra Ainaži ir Tūja kaimai. Taip pat pakrantėje yra kotedžų ir ūkių, neturinčių nuotekų valyklų.

Lenkijos bandomieji objektai yra Sokoły savivaldybėje – dvi mokyklos, esančios Bruszewo ir Kowalewszczyzna kaimuose. Vienos mokyklos nuotekų valymui yra įrengta gamtinė nuotekų valymo sistema su augalų-grunto filtru ir biologiniu tvenkiniu, čia atliekami nuotekų ir grunto taršos tyrimai. Jeigu tyrimų rezultatai bus teigiami, tokio tipo nuotekų valykla pavasarį bus įrengta ir kitos mokyklos nuotekų valymui.

Lietuvoje bandomuoju buvo pasirinktas Leitgirių kaimas Šilutės rajone, 8 km į pietus nuo Juknaičių, prie Leitės upelio ištakų. Jame gyvena 104 žmonės (40 namų ūkių). Šio kaimo pasirinkimo motyvai bus aptarti kitoje straipsnio dalyje.

Projekto „Kaimo nuotekos“ dalyviai kartą per ketvirtį susirenka aptarti projekto eigos, dalyvauja tiksliniuose seminaruose ir mokymuose. Jau vyko susitikimai Suomijoje, Švedijoje, Latvijoje ir Lenkijoje. Susitikimas Lietuvoje numatytas ateinančių metų pavasarį.

(pabaiga kitame numeryje)

INTERGEO parodoje Berlyne

Giedrė KIŠKIENĖ

Rugsėjo mėnesį Lietuvos matininkų asociacija organizavo kelionę į Berlyną, aplankant geodezijos naujovių parodą „INTERGEO 2017“. Asociacijos narius į pasaulinę geodezijos, geoinformatikos, kadastro ir žemėtvarkos parodą pakvietė UAB TPI Vilnius - Topcon atstovai Lietuvoje.

Pagrindinės parodos temos: skaitmeninio planavimo ir statybos projektai virtualioje realybėje, skaitmeniniai miestai, statybos informacinis modeliavimas (BIM), svarbi vieta didėjančiam nuotoliniam stebėjimui iš kosmoso. Parodoje buvo akredituota per 570 kompanijų iš daugiau kaip 35 šalių.

Pirmasis objektas, kurį aplankė Lietuvos matininkai, buvo vieno didžiausių matavimų sprendimų gamintojo, japonų korporacijos Topcon stendas. Pirmasis objektas stende buvo moderniausi ir naujausi GPNS imtuvai bei robotizuoti tacheometrai. GPNS imtuvas Topcon Hiper HR, kuris suteikia galimybę gauti koordinates centimetrų tikslumu, yra aprūpintas pačiomis šiuolaikiškiausiomis technologijomis esančiomis rinkoje, preciziškai tiksli antena, integruotas posvyrio jutiklis bei pagrindinė plokštė, palaikanti visas palydovines sistemas. Robotizuotų tacheometrų serija GT taip pat turėjo kuo nustebinti, pirma į akis krito ženkliai mažesnis dydis nei kitų rinkoje esančių robotizuotų tacheometrų.

Giedrė Kiškienė prie parodos rūmų Berlyne

Lietuvos matininkai parodoje „INTERGEO 2017“

Topcon GT serijos robotai, pasak ekspozicijoje dirbusių TPI atstovų, yra aprūpinti pačiomis greičiausiomis pavaromis rinkoje, bekontaktės UltraSonic pavaros išvysto net 180°/s sukimosi greitį, kuris užtikrina stabilų prizmės sekimą ir leidžia specialistui atlikti matavimus greitai ir tiksliai. Stende buvo pristatomas hibridinio pozicionavimo komplektas, kurio dėka vienas inžinierius, vienu metu gali valdyti robotizuotą tacheo-

Prie Topcon stendo kalba įmonės atstovas Jonas Aidukas

metrą ir GPNS imtuvą atsparaus planšetinio kompiuterio Topcon FC-5000 pagalba. Šis matavimų sprendimas leidžia maksimaliai padidinti darbų našumą.

Kita ekspozicijos zona buvo skirta skaitmeninei statybai. Šioje zonoje buvo demonstruojami Topcon 3D lazeriniai skeneriai, skirti greitam ir tiksliam erdvinių duomenų surinkimui bei BIM projektų nužymėjimo vedliai Topcon LN-100, skirti lengvai ir tiksliai perkelti skaitmeninius projekto duomenis į statybų aikštelę. Skaitmeninės statybos erdvėje galima buvo pamatyti, kaip vekia matavimų įrangos ir programinės įrangos, tokios kaip *Autodesk* ir *Bentley* integravimas, užtikrinant sklandų BIM projektų duomenų apsikeitimą.

Vis populiarėjantis bepilotis orlaivis - dronas

Atskirame stende buvo pristatomos bepilotės masinio duomenų surinkimo priemonės „dronai“. Buvo pristatyti du modeliai: rotorinis dronas Topcon Falcon 8, skirtas ypač tiksliam inžinerinių projektų inspektavimui, bei pilno sparno bepilotis lėktuvas Topcon Sirius PRO, skirtas didelių teritorijų tiksliam kartografavimui bei paviršiaus 3D modelio generavimui. Tai ypač praktiški sprendimai verinant masių judėjimą ir tūrių skaičiavimus. Šalia stovėjo ir įspūdingas visureigis, aprūpintas mobilaus skenavimo sistema Topcon IP-S3.

„Ši sistema leidžia greitai ir tiksliai surinkti erdvinius ir vaizdinius duomenis. Tai puikus sprendimas norintiems atlikti miesto teritorijų planavimo darbus ar inžinerinių elementų inventorizaciją“, - parodos lankytojams sakė UAB TPI Vilnius Topcon vadovas Vygintas Aniukštis. Topcon stendo kulminacija - interakyvus kupolas, kuriame buvo gyvai demonstruojami 3D duomenys, surinkti iš 3D lazerinių skenerių bei bepiločių orlaivių, bei jų valdymo galimybės. Apibendrinant parodą galima teigti, kad inžinerijos pasaulis juda 3D ir masinio duomenų surinkimo linkme, šio tipo sprendimai sumažina laiko sąnaudas bei klaidų tikimybę.

Akivaizdu, kad gaminių ir projektų autoriai ieško saugių ir greitų sprendimų. Naujoviškos programinės įrangos pagalba siekiama daugiau lankstumo ir skaitmeninio mobilumo. Mašinose, prekėse, objektuose įrengti jutikliai ir radijo lustai savarankiškai bendrauja vienas su kitu. Matavimo vaizdai įrašomi įvertinant objektų pobūdį, formą ir vietą. (Žemėlapių, skaitmeninių GIS kraštovaizdžio modelių ir specialių, kaip architektūra ar avarijų, įvykių fotogrametrija.)

Geodezininkai ir inžinieriai, architektai ir žemėtvarkininkai, įrenginių valdytojai ir aplinkos planuotojai - visi šie specialistai dirba savarankiškai. Jie naudoja skirtingas programines įrangas be automatinio susiejimo tarpusavyje, todėl siekiama nuoseklaus skaitmeninio jungiamojo proceso. Naudojant lazerinę technologiją galima sukurti detalius pastatų, struktūrų ir geometrinių elementų 3D modelius, kurie gali būti naudojami statybai, planavimo procesuose, paveldo apsaugai, infrastruktūros projektams ar pastatų deformacijų stebėjimui.

Parodos lankytojams, kurie dirba šioje srityje ir domisi naujovėmis, INTERGEO leido naujai pažvelgti į geodezijos, geoinformacijos ir žemės tvarkymo bei daugybėje kitų sričių taikomas naujausias technologijas.

Kitąmet INTERGEO paroda bus organizuojama Frankfurte prie Maino.

Artūro Jakubėno nuotraukos

Pirmieji Lietuvoje parengti geodezininkai

Ilona URBANAVIČIENĖ, Valdas URBANAVIČIUS
Kauno kolegija

Šių metų spalio mėnesį minimas geodezijos studijų programos, dėstomos Kauno kolegijoje, 90 - ies metų jubiliejus. Šios studijų programos ištakos siekia tarpukario nepriklausomos Lietuvos metus, kai 1927 m. spalio 3 d. Kėdainiuose, dvaro rūmuose, įvyko oficialus Aukštesniosios kultūrtechnikų mokyklos atidarymas.

Pirmoji 29 kultūrtechnikų laida, kuriems viena iš pagrindinių disciplinų buvo geodezija, išleista 1930 metais. Nuo 1933 mokslo metų pradėjo veikti Aukštesniosios kultūrtechnikų mokyklos Geodezijos skyrius. Jo tikslas buvo parengti aukštesnės kvalifikacijos matavimo specialistus. Pirmoji geodezininkų laida parengta 1934 m., pratęsus geodezijos mokslus devyniems kultūrtechnikos mokyklos absolventams.

Kėdainių aukštesniosios kultūrtechnikų mokyklos pastatas

Geodezininkais juos rengė dėstytojai, baigę aukštąsias mokyklas užsienyje. Iš jų paminėtinas doc. Medardas Ratautas, 1913 m. baigęs Maskvos matavimų institutą ir dėstęs trianguliaciją ir poligonometriją, ir Jonas Dekšnys, 1930 m. baigęs Prahos aukštąją technikos mokyklą ir dėstęs fotogrametriją ir kadastrą.

Baigusiųjų mokyklą atestatas skelbė, kad absolventui suteikiamas kultūrtechniko geodezininko vardas su teisėmis, numatytomis mokyklos įstatuose:

- vykdyti III – IV eilės trianguliacijos darbus ir poligonometriją;
- vykdyti precizinį niveliavimą;
- atlikti miesto nuotraukas ir išplanavimą.

Pasekime keletos įgijusių geodezijos specialybę šioje mokykloje tolesnę veiklą geodezijos srityje.

Pirmosios geodezininkų laidos absolventas Jonas Ašmonas (1912-1974) baigęs mokyklą, vykdė geodezinius matavimus Panevėžyje, Šiauliuose ir Telšiuose. 1935 m. tapo Kauno savivaldybės Matavimų padalinio vedėju, kur skaičiavo 1932 - 1933 m. atliktą Kauno m. precizinę niveliaciją, 1936 m. pradėjo Kauno miesto trianguliacijos darbus, statė signalus ir jų centrus. 1940 m. VDU pradėjus geodezijos inžinierių rengimą, dirbdamas mokėsi ir 1943 m. pagreitintų studijų laidos grupėje įgijo diplomą. Baigęs universitetą, J. Ašmonas liko Geodezijos ir astronomijos katedros asistentu, vėliau tapo vyresniuoju dėstytoju. 1957 m. pradėjo dirbti Kauno statybos ir architektūros valdybos geodezinės tarnybos viršininku. Nuo 1968 m. dirbo Pramoninės statybos projektavimo institute Perspektyvinio projektavimo skyriuje, už Kauno pramonės mazgo projekto įgyvendinimą J. Ašmonui buvo paskirta Lietuvos Ministrų Tarybos premija.

Bronius Pupinis (1909 - 1992) iki 1936 m. dirbo Žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo departamente, o nuo 1937 m. perėjo į Karo topografijos skyrių. 1937 - 1939 m. vykdė precizinę niveliaciją. Sugrąžinus Lietuvai Vilniaus kraštą, nustatinėjo sieną tarp Lietuvos ir SSSR nuo Latvijos iki Ašmenos plento. Šio darbo istorinė nuotrauka yra albume „Lietuva žemėlapiuose“, parengtame Frankfurto knygų mugei. Sovietų Sąjungai okupavus Baltijos valstybes, neliko Lietuvos Karo topogra-

fijos skyriaus, ir B. Pupinis perėjo dirbti į Vandenų energetikos valdybą. 1944 m. sovietų mobilizuotas į armiją. Šiuo laikotarpiu jam teko pabuvoti lietuvių 16-ojoje divizijoje, Podolsko lageryje ir Maskvos statybose. Pokario metu dėstė matematiką Kauno vidurinėje mokykloje, o nuo 1950 m. vėl pradėjo dirbti pagal specialybę - kolūkių žemės tvarkymo darbus. Pradėjus Lietuvą kartografuoti aerofotonuotraukos pagalba, strateginiai objektai aeronuotraukose buvo nerodomi, dėl to tas teritorijas tekdavo vaizduoti antžeminės nuotraukos metodais. Čia atsirado karo topografui B. Pupiniui veiklos sritis, kurioje jis buvo ne tik topografu, bet ir kitų vykdytojų mokytoju. 1961 m. įkūrus Respublikinį žemėtvarkos institutą, jis dirbo jame iki 1971 m. įvairiose pareigose: inžinieriumi, grupės viršininku, Geodezijos partijos viršininku, Geodezijos skyriaus viršininko pavaduotoju.

Aleksandras Mensonas (1912 - 1988) pradėjo dirbti Žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo departamente matininku. 1935 - 1936 m. tarnavo kariuomenėje, o grįžęs toliau dirbo departamente ir vykdė miestų ir kaimų planavimo bei krašto trianguliacijos darbus. 1941 - 1944 m. dirbo geodezininku statybos organizacijose Šiaulių ir Kauno savivaldybėse. 1945 - 1948 m. A. Mensonas buvo Žemės tvarkymo valdybos skyriaus viršininkas. 1948 m. paskirtas Kauno žemės ūkio technikumo direktoriaus pavaduotoju, o nuo 1949 m. - technikumo direktoriumi. Technikume pradėjo dirbti, kai jis buvo įsikūręs Kauno profsąjungos rūmuose. A. Mensono pastangomis 1953 m. buvo pastatyti nauji technikumo rūmai Kaune, Aleksote. Technikumui A. Mensonas vadovavo iki 1976 metų, išleisdo daug žemėtvarkos, topografijos specialistų laidų. Už nuopelnus švietimo srityje jam buvo suteiktas nusipelniusio mokytojo Garbės vardas.

Pirmojo VDU geodezijos inžinieriaus diplomo savininkas Mykolas Kosčiauskas (1913 - 2003), vėliau tapęs Vilniaus Gedimino technikos universiteto profesoriumi, o 1997 m. apdovanotas Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino ketvirtojo laipsnio ordinu, buvo Aukštesniosios kultūrtechnikų ir geodezijos mokyklos trečiosios laidos absolventas.

Apie mokyklos dėstytojus profesorius leidinyje „Geodezijos darbai“ prisiminė taip:

„Dauguma mokyklos pedagogų buvo pa-

Kauno žemės ūkio technikumo pastatas

Pirmoji Kėdainių AKM parengtų geodezininkų laida

rinkti iš žinomų savo srities specialistų, baigusių aukštąjį mokslą. Jų dalis atvažiuodavo iš Kauno (M. Ratautas, J. Jasiukaitis, J. Deksnys), o žemės ūkio disciplinoms dėstyti – iš Dotnuvos (Sadūnas, Ruseckas). Bendruosius dalykus dėstyti padėjo Kėdainių gimnazijos mokytojai: Sėliava, Paukštelis, Krukas, Ragauskas. Etatiniai dėstytojai buvo: J. Stanišauskis (geodezija, melioracija, hidraulika), Voitkevičius (hidrotechniniai įtvarai, tiltai, keliai), A. Janulionis (instrumentų mokslas), Z. Knystautas (fotogrametrija, braižyba, teisė), Šeštokas (dirvožemių mokslas). Išėjus J. Stanišauskiui į ministrus, jo disciplinas perėmė J. Monkevičius ir J. Guogis.“

Nors Aukštesniosios kultūrtechnikų mokyklos pastatą traukdamiesi vokiečiai 1944 m. susprogdino, tačiau geodeziniai instrumentai ir kartografinis fondas buvo išsaugoti. Mokyklos inventorius tuometinio direktoriaus V. Daugėlos pastangomis buvo saugomas jo nebaigtame įrengti dviejų aukštų gyvenamajame name. Įsteigus Žemės ūkio technikumą, dauguma inventoriaus sugrįžo į technikumo mokymo bazę.

Kauno žemės ūkio technikume geodezijos specialistai nebebuvo rengiami. Pirmieji geodezijos inžinieriai buvo išleisti 1943 metais Kauno universitete. Į technikumą, kur pradėti rengti topografai, geodezinių disciplinų atėjo dėstyti buvę Kėdainių mokyklos specialistai A. Guogis, P. Kaušakys, B. Radvila, K. Rinkevičius.

Geodezijai Lietuvoje ypač daug nusipelnė dr. Antanas Ražinskas, su pagyrimu 1948 m. baigęs Kauno žemės ūkio technikumą.. Po to 1952 metais baigęs Kauno valstybinį universitetą (vėliau Kauno politechnikos institutas) technikume pradėjo dėstyti geodeziją ir topografinę braižybą. Svarbiausi darbai geodezijos srityje jo buvo nuveikti iki 1980 metų 11 metų vadovaujant Geodezijos katedrai Vilniaus inžineriniame statybos institute (VISI). A. Ražinskas yra vienas iš Geodezinės draugijos įkūrėjų ir pirmasis jos pirmininkas, jai vadovavo 1961 - 1985 m. Jo iniciatyva 1963 m. buvo pradėti leisti „Geodezijos darbai“ ir iki 1982 m. išėjo 11 šio leidinio tomų. Leidinio tęstinumą realizuoja Vilniaus Gedimino technikos universitetas moksliniu žurnalu „Geodezija ir kartografija“.

Šiuolaikinei geodezijai ir topografijai perėjus prie skaitmeninių technologijų, ano laiko mokymo priemonės įdomios jau tik istoriniu aspektu.

Seminaras-konferencija melioracijos ateities klausimais

Juozas SMILGEVIČIUS

Lapkričio 27 d. Vilniuje vyko seminaras-diskusija apie numatomus pasikeitimus melioracijoje. Jį organizavo asociacija „Melioracijos ir hidrotechnikos projektai“. Seminare dalyvavo apie 300 šalies melioracijos specialistų. Nuo įprastinių seminarų, skirtų kvalifikacijai kelti, jis išsiskyrė tuo, kad jo darbe dalyvavo žemės ūkio ministras Bronius Markauskas.

Oficiali žemės ūkio ministro pozicija svarbiausiais strateginiais melioracijos klausimais, kaip ir kita seminaro medžiaga, iš anksto buvo paskelbta knygelėje „Pokalbiai apie melioraciją III“, išdalintoje seminaro dalyviams. (Joje išspausdintas ministro pranešimas skelbiamas atskirai šiame žurnalo numeryje). Atvykęs trumpam, seminarui jau vykstant, B.Markauskas, nekartodamas ir nesilaikydamas pranešimo teksto, išdėstė savo įžvalgas svarbiausiais melioracijos klausimais. „Valstybės biudžeto lėšos melioracijai 2018 metams bus padidintos, tačiau „tai ne tie pinigai, kurių reikia melioracijos sistemoms renovuoti“-, sakė ministras. Jis konstatavo, jog „Vyriausybė supranta, kad lėšų sistemoms atnaujinti reikia žymiai daugiau, bet pinigų nėra ir artimiausioje ateityje nebus“. Tuo tarpu vien 2017 m. dėl

Žemės ūkio ministras B.Markauskas

Mirkstantys Lietuvos laukai

drėgmės pertekliaus žemdirbiai patyrė 120 mln eurų nuostolių.

Komentuodamas dabar nagrinėjamą Melioracijos fondo, kaip lėšų šaltinio melioracijos sistemoms renovuoti, įkūrimo galimybes, jis neslėpė abejonių tokio fondo įkūrimo galimybėmis. Jo reikalingumu abejoja žemdirbių organizacijos, be to, tokio fondo įkūrimas būtų susijęs su įstatymų keitimu, o galimybės, kad Seimo dauguma pritartų jo įkūrimui, yra labai neaiškios.

B. Markauskas taip pat kalbėjo apie opią sureguliuotų upelių, tapusių drenažo priimtuvais, priežiūros ir remonto problemą. Aplinkosaugininkai, vadovaudamiesi savais norminiais aktais, daugeliu atvejų neleidžia palaikyti reikiamos šių griovių techninės būklės. Ministro teigimu, su aplinkos ministru sutarta, kad tokių draudimų ateityje nebūtų.

Lietuvos Respublikos Seimo narys hidrotechnikos inžinierius Jonas Varkalys, kalbėjęs po ministro pasisakymo, rūpinosi neaiškia padėtimi rengiant melioracijos specialistus. Jaučiama tendencija užkirsti kelią kaimo mokyklų abiturientams įgyti aukštąjį išsilavinimą, nes jų žinių lygis yra žemesnis negu didesniuose centruose. To neturi būti, todėl svarbu periferijoje turėti gerus mokytojus, o jų darbą geriau apmokėti. Siekiant, kad melioracijos specialistų parengimas nenutrūktų, Aleksandro Stulginskio universitetas turėtų daugiau bendrauti su žmonėmis, su rajonų ir kaimų mokyklomis. Jis siūlė Žemės ūkio ministerijai suformuoti specialų fondą tokių specialistų parengimui finansuoti.

Seminaro metu

Seminaro organizatorius ir moderatorius doc. Zenonas Kinderis

O seminaras po jo organizatoriaus doc. Z. Kinderio įžanginio žodžio prasidėjo ASU Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakulteto dekano doc. A. Kvaraciejaus pranešimu apie melioracijos specialistų rengimą fakultete ir perspektyvas. Per 70 metų fakultete parengta beveik 3,9 tūkst. šios srities aukštos kvalifikacijos I pakopos (t.y. neskaitant magistrų) specialistų. Apie 90 proc. absolventų dirba pagal įgytą profesiją. Tačiau dabar situacija keičiasi, ši profesija tampa vis mažiau populiari, o valstybės užsakymo rengti tokius specialistus nebėra. Švietimo ir mokslo ministerijos nuostata kelti studijų kokybę ir taip riboti universitetinių studijų prieinamumą, gali atvesti į situaciją, kai melioracijos specialistų neliks. Universitete studijuoja daugiausia kaimiškųjų rajonų abiturientai, kurių parengimo lygis, ypač tiksliųjų mokslų, yra žemesnis, negu didesnių miestų. Tai ateityje užkirs kelią jiems studijuoti universitetuose. Tad būtina kelti jų parengimo lygį.

A. Kvaraciejus kalbėjo ir apie menką melioracijos mokslinių tyrimų finansavimą. Paskutiniaisiais metais Žemės ūkio ministerija tam skiria tik 15-20 tūkst. eurų, ir tai yra vienintelis užsakovas.

Apie hidrotechnikos specialistų parengimo problemas kalba doc. A.Kvaraciejus

„Melioracijos sistemų bei statinių išsaugojimo garantas – kaupiamasis melioracijos fondas“ - savo pranešime teigė Valstybės žemės fondo direktorius Tomas Balčiūnas. VŽF Melioracijos skyrius tvarko šalies melioracijos statinių apskaitą, atlieka melioracijos statinių bei melioracijos darbų valstybinę priežiūrą. Šio skyriaus specialistų nuomone, norint sustabdyti drenažo sistemų būklės blogėjimą reikėtų kasmet drenažą rekonstruoti bent 15 tūkst. ha plote. Neturint patikimo lėšų šaltinio (Melioracijos fondo) šiems darbams atlikti, drenažo būklė ir toliau sparčiai blogės.

Šakių r. savivaldybės administracijos Žemės ūkio skyriaus vyriausiasis specialistas Vilhelmas Haase supažindino su melioracijos sistemų priežiūros ir remonto darbais Šakių rajone ir pateikė kai kuriuos siūlymus, kaip tobulinti melioraci-

Kupiškio r. ūkininkas Z.Aleksandravičius

jos finansavimą ir valdymą (sutrumpintas jo pranešimas skelbiamas šiame žurnalo numeryje).

Kupiškio r. ūkininkas Zigmantas Aleksandravičius gyvai išdėstė savo (žemdirbio) požiūrį į situaciją melioracijoje. Jo nuomone, Melioracijos fondas reikalingas, tačiau didelė dalis žemdirbių neturi lėšų įnašams į šį fondą. Kupiškio rajone tokių ūkininkų apie 40 proc. Drenažą būtina rekonstruoti. Drenažo tinklas jo žemėje senas, drenažo sistemos įrengtos 1974 – 1984 metais, tik 17 proc. ploto drenuota po 1985 metų. Su kiekvienais metais situacija vis blogėja, randasi naujų užmirkusių plotų, technika negali įvažiuoti į laukus, užsitęsia sėjos darbai, o rudenį lieka nenuimtas derlius. Tad reikėtų rekonstruoti visas likusias (1,7 tūkst. ha) drenažo sistemas. Skaičiuojant, kad 1 ha rekonstravimo kaina 4 tūkst. eurų, tam reikėtų sukaupti apie 6,7 mln. eurų. Reikėtų susirūpinti ūkininkų mokymu, o griovių priežiūrą susieti su žemdirbių gaunamomis tiesioginėmis išmokomis.

Z. Aleksandravičiaus iniciatyva buvo įkurta Puožo melioracijos statinių naudotojų asociacija, kuri tris kartus gavo paramą melioracijos statiniams rekonstruoti. Jis teigė: „Mūsų asociacijos projektuose ir ne melioracijos specialistui aišku, kad drenažo sistemos rekonstruojamos tik iš dalies. Jos, esant galimybei, dirbtinai pritaikomos prie asociacijos narių žemės sklypų ribų. O juk drenažo sistemų ir žemės naudotojų ribos neturi nieko bendro. Toks požiūris į drenažo rekonstrukciją ir toliau kels problemų. Jis iš esmės neteisingas ir ekonominiu atžvilgiu, nes dalis rinktuvų eina per neasocijuotų ūkininkų žemes, o mokame mes, asociacijos nariai.“

Suardyta pralaida Z.Aleksandravičiaus ūkyje

Projektavimo įmonės „Edmeta“ vadovas

Edvardas Nacevičius savo techninio pobūdžio pranešime pateikė įdomių duomenų apie molinių vamzdžių drenažo būklę, t. y. drenažo vamzdžių užduumblėjimą. Ištyręs 2,5 tūkst. ha drenuotų plotų, jis aptiko, kad visiškai neužduumblėjusių vamzdžių yra tik 8 proc., užduumblėjusių iki 20 proc. skersmens – 42 proc., užduumblėjusių 40 proc. ir daugiau skersmens - net 50 proc. tikrintų vietų. Atlikęs sudėtingus inžinerinius skaičiavimus, jis padarė išvadą, kad 40 proc. skersmens užduumblėjęs drenažo vamzdis, praleidžia tik 38 proc. švaraus vamzdžio debito. Šie duomenys rodo, kad dabartinis drenažo renovavimo būdas, kai į naujus rinktuvus įjungiami seni sausintuvai, neturi perspektyvos. Juk keraminių vamzdžių užduumblėjimo procesas vyks toliau.

Dr. A.Rudzianskaitė

Dr. Vaičiukynas

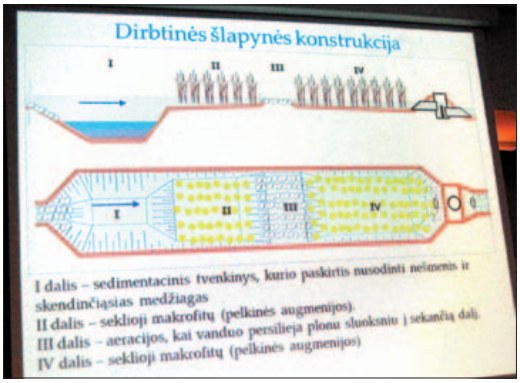

Siūlomų įrengti dirbtinių šlapynių principinė schema

ASU Vandens išteklių inžinerijos instituto darbuotojai dr. Aurelija Rudzianskaitė, dr. Stefanija Misevičienė, dr. Valerijus Gasiūnas pateikė siūlymus, kaip švelninti žemių sausinimo neigiamas pasekmes gamtinėms ekosistemoms. Duomenis apie blogėjančią Lietuvos tvenkinių užtvankų bei tiltų techninę būklę pateikė UAB „Valstybinė projektų ir sąmatų ekspertizė“ darbuotojai Vytautas Bubėnas ir Gintautas Milius. 2016 m. buvo dvi tvenkinių avarijos. Dėl netinkamos priežiūros sugriuvo istorinė Belmonto užtvanka Vilniaus mieste.

Seminaras praėjo gyvai ir buvo naudingas jo dalyviams. Deja, valdžios žmonės tokiuose renginiuose nedalyvauja, o jeigu ir atvyksta, tai tik trumpam savo pozicijai išsakyti.

Kokie pokyčiai laukia melioracijos?

Lapkričio pabaigoje įvykęs melioratorių seminaras būtų likęs eiliniu renginiu, skirtu melioracijos specialistus supažindinti su naujais tyrimais šioje srityje bei dabarties melioracijos problemoms priminti, t. y. išdėstyti melioracijos specialistams ir taip gerai žinomas bėdas, jei ne žemės ūkio ministro B. Markausko seminare pristatyta oficiali ministerijos pozicija melioracijos statinių nuosavybės keitimo bei šių darbų finansavimo klausimais. Bet klausimų lieka daugiau negu žinoma atsakymų. Panagrinėkime situaciją.

Nors viešai teigiama, kad melioracijos problemos ir melioracijos sistemų ateitis jaudina ne tik ūkininkus, bet ir valdžią, nepanašu, kad taip būtų iš tikrųjų. Netgi pats faktas, kad 2018 metams buvo numatyta dešimtadaliu mažinti valstybės biudžeto lėšas valstybei priklausantiems melioracijos statiniams prižiūrėti ir remontuoti, daug ką pasako apie požiūrį į melioraciją. Ir tik pamačius, kad 2017 metais didelė dalis šalies laukų šiemet nukentėjo dėl drėgmės pertekliaus, o dalis žemės ūkio produkcijos liko nenuimta, lėšas numatyta šiek tiek didinti.

Paskutiniuoju laikotarpiu žinomi melioracijos specialistai K. Sivickis ir Z. Kinderis pateikė konkrečius pasiūlymus dėl Melioracijos fondo kaip lėšų šaltinio drenažo sistemoms rekonstruoti įkūrimo. Tokių siūlymų buvo ir anksčiau. Nors ministras savo pranešime teigė, kad reikėtų platesnės diskusijos bei galimos naudos skaičiavimo, iš esmės jo nuomonė išsakyta: socialiniai partneriai tam nepritaria.

Vienas svarbiausių klausimų, į kurį atsakymo laukia melioratoriai ir žemdirbiai, yra valdžios sprendimas pakeisti melioracijos statinių nuosavybę. Juk Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatyta pertvarkyti melioracijos statinių valdymą, finansavimą ir teisinius santykius. Šiame plane tiesiai įrašyta, kad 2020 m. melioracijos statinių valstybės nuosavybėje neturi likti.

Toks netikėtai atsiradęs siekis (Vyriausybės programoje toks tikslas nenumatytas), sukėlė daug diskusijų ir abejonių jo realumu, nes šiuo metu išskyrus drenažą (kuris logiškai turėtų tapti žemės savininko nuosavybe) nematyti ūkio subjektų, kurie iš valstybės galėtų perimti daugelį kitų melioracijos statinių.

Atkreiptinas dėmesys į tai, jog nors Vyriausybės programos įgyvendinimo plane abstrakčiai pasakyta, kad iki 2020 metų valstybės nuosavybėje melioracijos statinių neturi likti, dabar ministro pranešime jau tiesiai kalbama apie šių statinių perdavimą jų tiesioginiams naudotojams. Tik niekas nežino, kaip juos apibrėžti. Pvz., dabar valstybės nuosavybė yra nuleidžiamasis griovys su jame įrengtais hidrotechnikos statiniais: tiltais ir pralaidomis. Argi vien žemės savininkas, kurio žemėje yra dalis griovio su tiltu ar pralaida, kuriais naudojasi daug ūkio subjektų ir gyventojų,

gali būti vadinamas tiesioginiu naudotoju? Ir kas bus su grioviais ir jų sistemomis, suskaidžius juos į nedidelius ruoželius? Žinoma, daug kas išsispręstų, jei žemės savininkai būtų susijungę į melioracijos statinių naudotojų asociacijas bei tokių asociacijų sąjungas pagal griovių ar upelių baseinus. Tada jos galėtų prižiūrėti ir remontuoti griovį ar reguliuotą upelį kaip vieningą statinį. Bet dabar taip nėra. Ir neatrodo, kad tokiu keliu bus einama. O kaip bus su lėšomis grioviams tvarkyti?

Aiškiau yra su tvenkinių hidrotechnikos statiniais, kurie įrašyti į valstybei priklausančių melioracijos statinių sąrašus. Jokios melioracijos funkcijos jie nebeturi, dauguma jų tarnauja vietinių žmonių poilsiui, tad juos nesunkiai galima perduoti savivaldybių nuosavybėn. Juo labiau, kad šie statiniai yra potencialiai pavojingi ir juos eksploatuoti turi kompetentingi specialistai. Tą patį galima sakyti ir apie tiltus bei pralaidas vietiniuose keliuose. Bet iš kur savivaldybės gaus lėšų šiems dažnai avarinės būklės hidrotechnikos statiniams renovuoti? Vėl akys krypsta į valstybės biudžetą.

Ministro pranešime konstatuota, kad „ne visas problemas galima išspręsti vien lėšų padidinimu. Pirmiausia būtina priimti principinį sprendimą dėl turtinių santykių, tačiau visko sukrauti ant ūkininkų pečių tikrai negalima – valstybė ir savivaldybės taip pat turi prisiimti atsakomybę“. Logiškas teiginys, tačiau be lėšų netgi pakeitus turtinius santykius bus tas pats, o gal dar blogiau.

Nors melioracijos statinių valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelio dar nėra, jau dabar aišku, kad **Vyriausybės programos įgyvendinimo plane numatyto tikslo iki 2020 m. išvalstybinti visus valstybei priklausančius melioracijos statinius, atsisakoma.** Juk ministerijos parengtoje melioracijos statinių racionalesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo studijos techninėje specifikacijoje (pagal kurią turi būti sukurtas teisinių santykių pertvarkymo modelis) numatyta daug melioracijos statinių nuosavybės variantų: ir žemės savininkų, ir savivaldybių, ir valstybės, ir įvairūs jungtinės nuosavybės atvejai. Taigi, ministerijos valdininkams bent kiek panagrinėjus siekį staiga atsisakyti šių statinių valstybinės nuosavybės, paaiškėjo, kad daugeliu atvejų to neįmanoma padaryti ir jie savavališkai pakeitė tikslą.

Ir dar. Ministerijos vadovaujančiųjų specialistų siekis, kad sprendimus, kaip keisti melioracijos statinių nuosavybę, pasiūlytų kažkokie kompetentingi specialistai, (ir netgi pateiktų tris sprendimų variantus), yra nerimą keliantys. Nes ką racionalaus galima pasiūlyti, ko nemato žemės ūkio ir melioracijos specialistai, jų daugelį metų ieškantys?

Melioracijos statinių racionalesnio valdymo, finansavimo ir teisinių santykių pertvarkymo modelių galimybių studija turi būti parengta 2018 m. II ketvirtyje. Ne už kalnų ir 2020 metai. Tačiau nė viena šalies vyriausybė nėra įgyvendinusi visų savo deklaruotų siekių. Manau, kad taip įvyks ir šiuo atveju. Nuosavybės pakeitimas – ilgas ir sudėtingas procesas, juo labiau, kad daugeliu atvejų melioracijos statinių potencialių savininkų nematyti. Tad veikiausiai 2020 metų pabaigoje situacija šiuo klausimu nedaug skirsis nuo dabartinės, nes neapgalvotų revoliucinių siekių nepavyks įgyvendinti.

Juozas Smilgevičius

Iš konferencijos Indijoje sugrįžus ...

Prof. dr. Arvydas POVILAITIS
ASU Vandens inžinerijos institutas

Lapkričio 15–23 d. lankiausi keliuose universitetuose Indijoje. Kelionę paskatino kvietimas dalyvauti tarptautinėje mokslinėje konferencijoje „Innovative strategies for sustainable water management 2017“, kurią organizavo Indijos Pundžabo valstijos Lovely Professional (LPU) ir Kanados McGill universitetai.

Su konferencijos organizatore prof. Neeta Raj Sharma

Vandens klausimai Indijoje labai aktualūs. Ypač opios geriamojo vandens kokybės bei vandens išteklių laukams drėkinti problemos. Net labai šiuolaikiškai įrengtuose miestų rajonuose vandentiekio vanduo yra netinkamas gerti. Požiūris į vandens naudojimo ir jo kokybės kriterijus Indijoje labai skiriasi nuo tų, kurių siekiama Europoje. Tačiau pastaraisiais metais skiriamos didelės investicijos šalies ūkio pertvarkai ir vandens išteklių racionaliam naudojimui. Pasiekta nemaža pažanga. Netgi susirūpinta upių vandens tarša, kas šioje labai religingoje savitų papročių šalyje yra nauja ir nelengvai pasiekiama. Indai puikiai žino vandens kainą, mokosi iš padarytų klaidų ir ieško naujų sprendimų. Kaip sakė didis jų mąstytojas ir „tautos tėvas“ Mohandas Gandis, „... *motina Žemė turi pakankamai išteklių pasirūpinti kiekvieno iš mūsų poreikiais, tačiau ne gobšumu*“. Tam ir buvo skirta daugiau kaip 500 dalyvių iš viso pasaulio sukvietusi mokslinė konferencija. Plenariniame posėdyje šalia JAV ir Indijos atstovų pagrindinį pranešimą skaičiau ir aš. Renginys buvo plačiai nušviestas vietinėje spaudoje ir per televiziją.

Indija – tai kontrastų ir galingą praeities civilizaciją menantis kraštas. Jame susipina minios žmonių, papročių, spalvų, kvapų, triukšmo, miestų chaoso ir labai turtingos istorijos realybė. Šalyje, kurioje gyvena 37 proc. viso pasaulio neraštingų

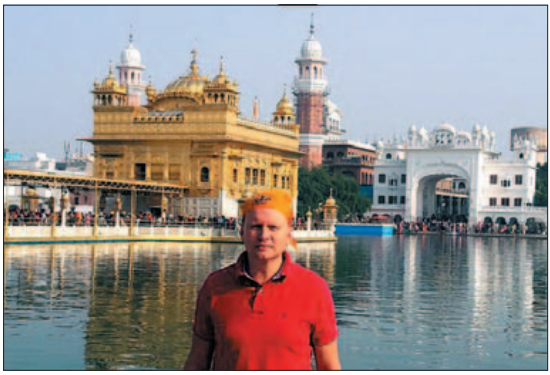

Prie Auksinės šventyklos Amritsare (Pundžabo valstija)

Prie Taj Mahal mauzoliejaus

žmonių, išsilavinimas kiekvienam jos piliečiui yra didelė vertybė. Jis suteikia išskirtinumą ir pagarbą visuomenėje. Gali pasirodyti kiek sarkastiška, tačiau indai didžiuojasi savo švietimo sistema. Mokslas valstybinėse mokyklose yra nemokamas. Tačiau sparčiai didėjant gyventojų, valstybinės mokyklos nesugeba priimtiti visų norinčių ten mokytis. Kuriasi privačios mokyklos ir universitetai. Lovely Professional (LPU) – privatus universitetas. Nors metų studijos jame kainuoja apie 10 tūkst. eurų, čia mokosi daugiau kaip 30 tūkst. studentų. Per septyniolika gyvavimo metų šis universitetas išaugo į modernią aukštąją mokyklą. Atsirado universiteto miestelis, iškilo studijų ir kiti infrastruktūros pastatai. Jame yra 10 fakultetų (vadinamų „mokyklomis“, *angl. schools*), kuriuose vyksta studijos pagal 30 programų, atliekami moksliniai tyrimai. Absolventams suteikiami bakalauro, magistro ir mokslų daktaro laipsniai. Į diplomų įteikimo ceremoniją atvyksta net šalies prezidentas!

Artimiausias mūsų universitetui yra LPU Biomedicinos ir bioinžinerijos mokslų fakultetas. Ten vyksta studijos ir atliekami moksliniai tyrimai gyvybės mokslų tematika. Didelį įspūdį paliko šio fakulteto studentai. Tai labai motyvuoti ir turintys idėjų jauni žmonės. Daugelis jų svajoja apie mokslininko karjerą. Malonu būtų jų sulaukti mūsų ASU! Tikėkimės, kad užsimezgę ryšiai padės įgyvendinti šį tikslą. Bet kokios galimybės išvykti magistrantūros ir/ar doktorantūros studijoms svetur juos labai žavi. Indų diasporos mokslininkai, gausiai dalyvavę konferencijoje, yra geras tokių galimybių įgyvendinimo pavyzdys.

Vizito Indijoje metu buvo įdomu aplankyti ir Delio universitetą. Šalies istorijoje – tai „jaunas“ (įkurtas 1922 m.; seniausias Serampūro – 1818 m.) valstybinis universitetas. Šiandien jame yra 16 fakultetų, 80 kolegijų, dešimtys mokslo centrų, institutų ir ligoninių. Tai penktas pagal studentų skaičių šalies universitetas.

Indijos miesteliai

Jame mokosi per 130 tūkst. studentų. Tarp jo absolventų yra keli Nobelio premijos laureatai, nemažai garsių Indijos politikų ir visuomenės veikėjų, pasaulinio lygio mokslo, verslo, literatūros ir kino atstovų. Universitetas orientuotas į humanitarinių, socialinių, medicinos ir menų mokslų sritis, tačiau turi ir Technologijos mokslų fakultetą. Jo atstovai supažindino su fakultete vykdomomis studijomis ir moksline veikla, kartu aplankėme žinomas šalies istorines vietas.

Apsilankymas Indijoje suteikė daug įdomios patirties. Indai mažai žino apie Lietuvą, tačiau labai suinteresuoti bendradarbiavimu. Tai skatina ieškoti naujų galimybių vykdyti bendrus projektus, keistis studentais ir doktorantais. Kelionės rezultatai suteikia optimizmo tokios veiklos perspektyvai.

100 atkurtai Lietuvai

„Aš esu lietuvis, tai mano garbė“

1919-ųjų vasario 13 dieną, auštant dvidešimt penktojo gimtadienio rytui, mūšyje su bolševikais prie Alytaus žuvo Antanas Juozapavičius - pirmasis Lietuvos kariuomenės karininkas, kritęs Nepriklausomybės kovose. Prisiminkime tuos, kurie paaukojo viską, netgi gyvybę, kad mes galėtume švęsti Lietuvos valstybės atkūrimo 100 metų jubiliejų.

A. Juozapavičius gimė 1894 m. vasario 13 d. Vaškų valsčiaus Švokštonių dvare. Apie 1900 m. kartu su tėvais Juozu ir Marijona Juozapavičiais išvyko į Rygą. 1902 m. rugsėjo mėnesį tėvas jį nuvedė į liaudies mokyklą prie Rygos katalikų bažnyčios. Jos vedėjas buvo geras pedagogas ir tautiškai susipratęs žmogus Antanas Buivydas. Pastebėjęs savo auklėtinio Antano gabumus, paskatino jo tėvą leisti sūnų toliau mokytis į gimnaziją.

Mokslas gimnazijoje Antanui sekėsi permainingai. Vasaromis tekdavo padėti tėvui prižiūrėti arklidę, arklius, pašarą. 1907 m. pavasarį Antanas susirgo, praleido egzaminus ir buvo paliktas kartoti antros klasės. Šiaip taip įveikdamas ligą, jis vargais negalais prisikasė iki penktos klasės. Grįžęs po atostogų į gimnaziją, Antanas jau mokslo metų pradžioje artimai susidraugauja su kitais lietuviais moksleiviais: V. Juškiu, L. Šernu, V. Remeika, S. Požėla. Gimnazijos vadovybė draudė mokiniams vartoti gimtąją kalbą, bet kokius tautinius moksleivių susirinkimus, kitų tikybų mokinius vertė eiti į cerkvę. Netrukus pedagogų taryba nusprendė „maištininką“ A. Juozapavičių pašalinti iš gimnazijos.

Pašalintas iš gimnazijos A. Juozapavičius kurį laiką ruošėsi eksternu laikyti egzaminus brandos atestatui, tačiau pritrūko lėšų. Kadangi buvo baigęs penkias gimnazijos klases ir neblogai pramokęs lotynų kalbos, tai nuvyko į Dorpatą (Tartu), kur mokėsi nemaža lietuvių studentų, ir ten išlaikė egzaminus provizoriaus teisėms. Provizoriaus padėjėju jis iki 1914 m. pradžios dirbo Tartu ir Rygos vaistinėse. Tačiau ramus darbas jaunuoliui nelipo prie širdies - prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui jis stojo savanoriu į rusų kariuomenę, baigė karo mokyklą ir pateko į frontą. Po Vasario revoliucijos A. Juozapavičius prisidėjo prie Rusijos kariuomenės lietuviškų dalinių organizavimo, vadovavo Vitebske dislokuotam Atskirajam lietuvių batalionui. Po bolševikų perversmo Rusijoje 1918-ųjų lapkritį grįžęs į tėvynę jaunas karininkas aktyviai dalyvavo kuriant Lietuvos kariuomenę, po kelių savaičių buvo paskirtas pir-

A.Juozapavičiaus kapas

mojo šalies premjero ir krašto apsaugos ministro Augustino Voldemaro adjutantu, o 1919 m. sausio 25-ąją - Alytuje dislokuoto 1-ojo pėstininkų pulko vadu.

Per trumpą vadovavimo pulkui laiką A. Juozapavičius išleido vienuolika įsakymų, kuriais siekė aprėpti platų spektrą įvairių neatidėliotinų pulko vidaus gyvenimo reikalų. Jaunas karininkas (jis ėjo dvidešimt penktuosius metus) giliai suvokė tautinės kariuomenės kūrimo uždavinius ir nepaprastai sunkiomis sąlygomis atkakliai ieškojo būdų jiems spręsti.

Didelė pulko vado A. Juozapavičiaus problema buvo santykiai su vokiečių įgula Alytuje. Tuo metu Alytuje buvo keturi vokiečių kariuomenės pėstininkų batalionai.

Vasario pradžioje nepriklausomos Lietuvos padėtis, galima sakyti, buvo kritinė. Įsitvirtinę Vilniuje, bolševikai privertė iš ten trauktis Lietuvos Vyriausybę ir veržėsi į krašto gilumą. Per du mėnesius Raudonoji armija spėjo užimti Varėną, Ukmergę, Panevėžį, Šiaulius, Telšius, Mažeikius, Skuodą. Dabar bolševikų tikslas buvo Kaunas. Tuomet Raudonoji armija turėjo pasiekti Vokietijos sieną ir taip visiškai okupuoti Lietuvą. Kauną raudonieji planavo pulti iš trijų pusių - nuo Panevėžio, nuo Utenos per Ukmergę ir Šėtą, nuo Vilniaus - per Kaišiadoris ir Alytų. Mūšiai ties Kėdainiais vyko vasario 7-8 dienomis. Būtent šiame mūšyje vasario 8-ąją krito pirmasis Lietuvos kariuomenės kareivis - savanoris Povilas Lukšys. Norėdami pasiekti Kauną iš pietryčių, bolševikai pirmiausia turėjo užimti Alytų, kurį ginti buvo pasirengęs A. Juozapavičiaus vadovaujamas I pėstininkų pulkas. Vasario 10-ąją, likus porai dienų iki kovos veiksmų pradžios, I pėstininkų pulko vadovybė susitiko su Alytuje dislokuoto vokiečių brigados štabo vadais, kad aptartų bendrus veiksmus bolševikų puolimui atremti. Tačiau nesutarus dėl bendros vadovybės, nieko konkretaus nebuvo nuspręsta. Taigi I pėstininkų pulkas rengėsi ginti miestą savo jėgomis. Maždaug 30 kilometrų ilgio pulko gynybos linija turėjo driektis kiek šiauriau Alytų ir Varėną jungiančio geležinkelio. Dešiniajame pulko sparne prie Alovės įsitaisė vokiečiai. Jų įgula taip pat saugojo ir Merkinės-Perlojos kryptį. Iš visko buvo aišku, kad sustabdyti bolševikų puolimą bus sunku: didžiausia problema buvo ginkluotės trūkumas. Pulko kariai buvo ginkluoti senais rusiškais šautuvais, jiems katastrofiškai stigo šovinių.. Trūko ir kovotojų. Na o trečia problema buvo nuolatinė trintis

su vokiečiais, dėl kurios koordinuoti dviejų kariuomenių veiksmai tapo praktiškai neįmanomi.

Vasario 12-osios vakarą I pulko kariai leido paskutines ramias valandas. Alytaus kautynių dalyvis J. Ardzijauskas Petro Rusecko sudarytoje knygoje „Savanorių žygiai“ tą vakarą prisimena taip: „Vasario 12 d. vakare kulkosvaidžių komandoje buvo kareivių pasilinksminimas, į kurį buvo atėjęs ir karininkas Juozapavičius. Paėmęs armoniką, Juozapavičius atsisėdo kampe, o savanoriai linksmai šoko. Vos tik išsiskirsčius mums į savo būstines ir dar ne visiems sumigus, tamsioje mūsų kareivinėje pasigirdo lėti žingsniai ir kartu švelnus balsas: „Tai ką, vyrai, maskoliai trukdo mums ramumą?“ Tai buvo pulko vadas. Ir tai buvo paskutinieji mums jo ištarti žodžiai. Mes tuojau visi atsikėlėme ir supratome, kad bolševikai jau pradėjo mus pulti.“ Kareiviai nežinojo, kad A. Juozapavičius jau buvo informuotas apie bolševikų puolimą.

Kadangi telefono ryšio su gynybos pozicijas užėmusiais kariais nebuvo, pulko vadas nutarė pats išsiaiškinti padėtį ir tuoj po vidurnakčio drauge su keliais savanoriais rogėmis išvažiavo priešakinių linijų link. Nuvykęs į Vinciūnų kaimą ir surinkęs apie 40 keliose vietose užtvaras saugančių karių, A. Juozapavičius sumanė apeiti bolševikų pajėgas iš šono, užtverti Alytaus-Varėnos plentą ir sustabdyti juo besiveržiančias raudonarmiečių pajėgas. Tačiau sumanymas nepavyko - kol priešakyje žygiavę karininko Petro Genio vadovaujami 1-osios kuopos vyrai laukais išėjo į plentą, bolševikai pro ten jau buvo pražygiavę. Atsidūrus priešo užnugaryje kuopai nebeliko nieko kita, kaip traukti raudonarmiečiams iš paskos. Remiantis P. Genio žiniomis, kurias savo knygoje pateikė jau minėtas K. Ališauskas, tolesni įvykiai klostėsi taip: „Nepriėjus plento kryžkelės, prie Poteronių k. buvo pastebėta ant plento daug žmonių. Jie paklausė rusiškai: „Kas ten?“ P. Genys atsakė taip pat rusiškai: „Svoji.“ Ir rusai nusiramino. Suguldę savo kareivius aukštumėlėje ant plento, mūsiškiai apšaudė bolševikus. Rusų pusėje kilo sąmyšis ir triukšmas. Paskui pasigirdo komandos, ir rusai pradėjo pulti. Mūsų būrys turėjo

A.Juozapavičiaus tiltas per Nemuną Alytuje

nedaug šovinių, kulkosvaidis sugedo, mūsų ugnies smūgis buvo per silpnas, kad rusų masėje sukeltų paniką. Teko trauktis atgal į Alytų.“ Miestą, kuriame vyko intensyvūs susišaudymai, būrys pasiekė jau auštant vasario 13-ajai. Tuo metu padėtis fronte ėjo vis blogyn. Kaniūkų kaime įsitaisę vokiečiai netikėtai pasitraukė iš savo pozicijų be mūšio ir pasuko Seirijų kryptimi. Tai reiškė, kad bolševikai galės netrukdomi pereiti Kaniūkų tiltą ir patekti į Alytų iš pietvakarių pusės. Gelbėti padėtį skubiai buvo pasiųsta apie 30 mokomosios kuopos karių. Tačiau buvo per vėlu - bolševikai jau buvo perėję į kairįjį Nemuno krantą ir veržėsi miesto link. Sulaukę pastiprinimo iš 7-osios kuopos, lietuviai dar bandė laikyti pozicijas prie kapinių, bet spaudžiant daug stipresnėms priešo pajėgoms netrukus jiems teko trauktis. Pulko rezervai seko, o bolševikai vis dar puolė visa jėga, artėdami prie mūsiškių pulko kareivinių. Vokiečių kareivinės tuo metu jau buvo tuščios. Tiek A. Juozapavičiui, tiek kitiems karininkams, regis, buvo aišku, kad apginti pulko kareivines vargu ar pavyks, tad reikia kuo skubiau gelbėti jų sandėlyje laikomus ginklus, kurių netektis būtų reiškusi visišką katastrofą. Pulko vadas įsakė pasiųsti į kareivines du vežimus, pakrauti į juos ginklus ir prasiveržti pro bolševikų apšaudomą tiltą. Gurguolę su kroviniu lydėjo pats A. Juozapavičius. Operacijoje dalyvavęs J. Ardzijauskas šį epizodą taip prisimena: „Pulko vadas Juozapavičius jojo užpakaly manęs. Bet nuo Vilniaus pusės bažnyčios pasuko atgal ir nujojo kareivinių link. Tik vėliau paaiškėjo, jog karininkas Juozapavičius, norėdamas išgelbėti nors dalį pulko turto, grįžo nuo bažnyčios į sandėlius, kurie buvo kareivinėse. Tačiau jau buvo per vėlu, nes bolševikų būriai buvo paplitę po miestą ir bejojant į Suvalkų pusę, karininkas Juozapavičius ant tilto buvo nukautas. Dvi priešų kulkos perėjo jam per krūtinę.“ A. Juozapavičius žuvo vasario tryliktąją, vos išaušus jo 25-ojo gimtadienio rytui. Netekęs savo vado, I pulkas ėmė trauktis dviem kryptimis: viena dalis jo kareivių ir karininkų, perėję tiltą, per Simną nužygiavo į Marijampolę, kita, perėjusi ledu per Nemuną, judėjo Prienų link. Vis dėlto bolševikų rankose Alytus išbuvo neilgai. Jau kitą naktį miestą atsiėmė šarvuotu traukiniu atvykę keli vokiečių daliniai, veikdami drauge su viena lietuvių I pėstininkų pulko kuopa. Taigi A. Juozapavičiaus auka nenuėjo veltui. Kontrataka Alytuje, kaip ir sėkmingos Lietuvos kariuomenės pastangos atremti atakas Kėdainių, Kaišiadorių ir Jonavos fronto baruose, sužlugdė bolševikų mėginimus užimti Kauną ir sunaikinti besikuriančią Lietuvos valstybę. O versijos dėl A. Juozapavičiaus žūties šiek tiek įvairuoja. Tačiau jokios versijos nekeičia šio įvykio esmės - A. Juozapavičius buvo pirmasis Lietuvos karininkas, didvyriškai žuvęs nepriklausomybės kovose. Deramai palaidoti kritusį pulko vadą pavyko ne iš karto, mat jo kūnas atsidūrė bolševikų rankose ir, pasak vieno liudytojo 1928 m. žurnale „Karys“ paskelbtų prisiminimų, kurį laiką gulėjo kažkokioje malkinėje. O štai J. Ardzijausko teigimu, žuvusio karininko palaikus apsaugoti nuo išniekinimo pavyko tik Alytaus burmistro Konstantino Balukevičiaus pastangomis. „Bolševikai norėjo jį po ledu pakišti - Rusecko parengtoje knygoje tvirtina Alytaus mūšio dalyvis, pridurdamas, jog burmistras, „nežiūrėdamas pavojaus ir sumaniai sugebėjęs apeiti bolševikų komisarus ir papirkti jų sargybas, išsaugojo taip brangų mums kūną, ligi pulkas

Paminklinė lenta

sugrįžo iš Marijampolės ir iškilmingai palaidojo Suvalkų pusės kapinėse“. Šį faktą laiške dienraščio „Lietuva“ vyriausiajam redaktoriui pateikė pats Alytaus burmistras. „Bolševikų valdžia uždėjo man, kaip miesto tarybos pirmininkui, priedermę palaidoti žuvusį. Mano prašymas leisti kūną palaidoti su krikščioniškomis apeigomis - su kunigu - buvo griežtai atmestas, todėl jo kūną aš pats, be kunigo, palaidojau laikiname kape šventoriuje“, - rašė K. Balukevičius. Tad su visomis iškilmėmis A. Juozapavičius buvo perlaidotas balandžio 28 dieną Alytaus kapinėse. Laidotuvių ceremonijoje dalyvavo ne tik į miestą sugrįžusio I pulko kariai ir karininkai, bet ir daugybė miesto gyventojų. Po poros metų, 1922 m. rugpjūčio 20-ąją, prie Alytaus Šv. Angelų Sargų bažnyčios buvo iškilmingai atidengtas paminklas pirmajam Nepriklausomybės kovose žuvusiam karininkui. Iškilmėse dalyvavo einantis Lietuvos prezidento pareigas Aleksandras Stulginskis, krašto apsaugos ministras Boleslovas Sližys, visų kariuomenės dalių atstovai. Atidarymo kalboj prezidentas paminėjo, jog „karininkas Juozapavičius - tai vienas pirmutinių tėvynės sūnų, pamėgusių jos laisvę daugiau už savo gyvybę, auka, visa paaukavusį tai tėvynės meilei, nežiūrint tų sunkiausių aplinkybių, kuriomis tada teko Lietuvos laisvė ginti“. Ceremonijos metu A. Juozapavičius po mirties buvo apdovanotas Vyčio kryžiumi. Jis buvo nuolat prisimenamas to meto spaudoje, dar 1923 metais Martynas Yčas išleido P. Biržio parašytą karininko biografiją, 1937 m. gruodžio 15 dieną jo vardu buvo pavadintas Alytuje pastatytas tiltas, o 1938-aisiais Kaune Karo muziejaus sodelyje iškilo jo skulptūrinis biustas. Sovietų okupacijos dešimtmečiai ištrynė šio kario vardą iš istorijos vadovėlių, bet ne iš žmonių atminties.

Atgimimo metais A. Juozapavičiaus vardas sugrąžintas per Nemuną į Alytų vedančiam tiltui, juo pavadintos Vilniaus, Kauno ir Alytaus gatvės, o 1990 m. Juozapinės kalno papėdėje pastatytas paminklinis akmuo saugo dar gimnazijos laikais ištartus karininko žodžius: „Aš esu lietuvis. Tai yra mano garbė.“

Parengė Vilma Kalendauskaitė

Pagal J. Aničo knygas „Karininkas Antanas Juozapavičius“ (Vilnius, 1994, 2004).

Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijai-90

Doc. Edita ABALIKŠTIENĖ
KMAIK Nekilnojamojo turto kadastro katedros vedėja

Spalio 12 d. Girionyse (Kauno r.) įsikūrusioje Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijoje (KMAIK) vyko tarptautinė mokslinė konferencija „Miškininkystė, kraštotvarka ir aplinkos inžinerija šiandien ir istorinėje perspektyvoje“, skirta paminėti kolegijos 90-metį. Ji prasidėjo KMAIK direktoriaus dr. Vaidoto Lygio pranešimu apie kolegijos istorinę raidą ir dabartį.

1927 m. rugsėjo 1 d. prie Alytaus miškų urėdijos buvo atidaryta Aukštesnioji miškų mokykla. Lietuvai atgavus Vilniaus kraštą, 1939 m. ji buvo perkelta į Vilnių ir pavadinta Vilniaus vidurine miškų mokykla. Mokyklai buvo skirtos patalpos Vilniaus miesto centre, buvusioje lenkų Vilniaus valstybinių miškų direkcijoje. Vidurinė miškų mokykla 1945 m. sausio 1 d. reorganizuota į Vilniaus miškų technikumą. Baigiantis šeštajam dešimtmečiui Miškų ūkio ministerijos vadovybė nusprendė miškininkystės mokslo ir mokymo įstaigas suburti į vieną vietą, sukurti bazę moksliniam darbui ir specialistų ruošimui. Perkėlus Vilniaus miškų technikumą į Kauno rajoną, jis pavadintas Kauno miškų technikumu. 1967 m. technikumui suteikiamas Respublikos nusipelniusio miškininko Antano Kvedaro vardas. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, šalyje pradėta švietimo, specialiojo vidurinio bei aukštojo mokslo reforma. 1991 m. Kauno miškų technikumas buvo reorganizuotas į Kauno aukštesniąją miškų mokyklą. Mokykloje pradėjo veikti aukštesniųjų studijų ir profesinio mokymo programos.

2000 m. pradėtos reformuoti šalies aukštesniosios mokyklos. Daugelis jų buvo sujungtos į stambias mokslo institucijas, kurios buvo pavadintos kolegijomis, o joms buvo suteiktas laikinasis aukštosios mokyklos statusas. LR Vyriausybės 2002 m. rugpjūčio 30 d. nutarimu Kauno aukštesnioji miškų mokykla reorganizuota į valstybinę biudžetinę aukštąją mokyklą, suteikiant jai Kauno miškų ir aplinkos

Plenarinio konferencijos posėdžio dalyviai

Studentai įneša kolegijos vėliavą

inžinerijos kolegijos pavadinimą. 1991 m. lapkričio 18 d. tuometėje LŽŪA įsteigtas Hidrotechnikos koledžas, jame buvo ruošiami hidrotechnikos specialistai, o nuo 1994 m. pradėti rengti ir žemėtvarkos specialistai. 1996 m. spalio 29 d. Hidrotechnikos koledžas pavadintas Lietuvos žemės ūkio universiteto Hidrotechnikos ir žemėtvarkos kolegija. 2000 m. dar kartą keitėsi šios mokyklos statusas, suteikiant naują pavadinimą - ji pavadinta Kauno aukštesniąja aplinkos inžinerijos mokykla. 2003 m. Kauno aukštesnioji aplinkos inžinerijos mokykla sujungta su Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegija ir tapo jos padaliniu – Aplinkos inžinerijos fakultetu.

KMAIK vykdo mokslu ir praktika grįstas pirmos pakopos studijas biomedicinos ir technologijos mokslų srityse, aprėpiant studijų kryptis, tiesiogiai susijusiais su miško ir vandens ūkiu, žemėtvarka bei kadastriniais matavimais, želdynų dizainu ir sodininykste. 2011 m. rugpjūčio 24 d. Vyriausybės nutarimu Nr. 999 „Dėl Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijos pertvarkymo“ patvirtintas kolegijos Statutas. Šiuo metu kolegijoje veikia du fakultetai – Miškininkystės ir kraštotvarkos bei Aplinkos inžinerijos. Miškininkystės ir kraštotvarkos fakultete veikia trys katedros: Miškininkystės, Kraštovaizdžio architektūros ir rekreacijos bei Socialinių ir humanitarinių mokslų. Aplinkos inžinerijos fakultete taip pat veikia trys katedros: Hidrotechninės statybos, Nekilnojamojo turto kadastro bei Bendratechninių mokslų. 2003 m. įsteigtas kolegijos Informacinis centras su trimis sektoriais: Specialistų tobulinimosi ir perkvalifikavimo, Miško savininkų mokymo bei Visuomenės švietimo ir informavimo. Taip pat kolegijoje veikia Profesinio mokymo skyrius (į profesinio mokymo programą priėmimas pradėtas nuo 1993 m.), kuriame ruošiami kvalifikuoti miško darbininkai. Kolegija turi išplėtotą studijų ir praktinio mokymo infrastruktūrą, šiuo metu vykdomos šešios studijų programos: Miškininkystė, Želdynų dizainas, Sodininkystė, Hidrotechninė statyba, Nekilnojamojo turto kadastriniai matavimai ir Žemėtvarka.

Kolegijos valdymas specifinis, visos tradiciniams fakultetams būdingos valdymo funkcijos patikėtos katedroms, fakultetų dekanų ir prodekanų pareigybių nėra. Visą veiklą koordinuoja katedrų vedėjai ir jų pavaduotojai bei studijų administratoriai. Direktoriaus pavaduotojas akademinei veiklai metodiškai vadovauja katedroms. Tokia valdymo struktūra įgalina katedras greitai spręsti su kuruojama studijų programa susijusius klausimus, betarpiškai bendrauti su studentais. Šiuo metu kolegijoje studijuoja apie 1000 studentų.

Darbą plenariniame jubiliejui skirtos konferencijos posėdyje tęsė ir su miškininkystės studijų ir mokslo istorine raida Europoje supažindino iš Suomijos Seiniajoki taikomųjų mokslų universiteto atvykęs dr. doc. Tapani Tasanen. Aplinkos ministerijos Klaipėdos regiono aplinkos apsaugos departamento direktorius Andrius Kairys kalbėjo apie aplinkos apsaugos iššūkius akademinei bendruomenei. Apie miškų ir medienos sektoriaus vaidmenį ir perspektyvas Lietuvoje papasakojo Lietuvos agrarinių ir miškų mokslų centro Miškų instituto direktorius dr. Marius Aleinikovas.

Po plenarinio posėdžio pranešimai buvo klausomi Miškininkystės ir kraštotvarkos bei Aplinkos inžinerijos sekcijose, kuriose vyko ir diskusijos apie aktualius miškininkystės bei aplinkos inžinerijos klausimus.

Miškininkystės ir kraštotvarkos sekcijoje dr. Tapani Tasanen supažindino su biokuro ruošos ypatumais Suomijos ir Švedijos miškuose, pristatė esamą biokuro sektoriaus situaciją ir plėtros perspektyvas. Apie šiuolaikinius invazinių miško kenkėjų bei ligų sukėlėjų biologinės kontrolės metodus Europoje papasakojo Charkovo valstybinės zooveterinarijos akademijos Biotechnologijų ir gamtinių išteklių fakulteto docentė dr. doc. Kateryna Davydenko (Ukraina). Buvęs KMAIK direktorius dr. doc. Albinas Tebėra kalbėjo apie Lietuvos valstybinių miškų sektoriaus veiklos efektyvumo gerinimo galimybes pastaruoju metu vykdomos valstybinio miškų sektoriaus valdymo reformos fone. Po pranešimo vyko karštos diskusijos. Gamtinio turizmo perspektyvas Lietuvoje pristatė KMAIK Kraštovaizdžio architektūros ir rekreacijos katedros lektorius Linas Daubaras. Šios katedros lektorė Vaida Vaitkutė Eidimtienė perskaitė pranešimą tema „QR kodas - šiuolaikinių informacinių technologijų atspindys urbanistinio kraštovaizdžio kaitoje“.

Aplinkos inžinerijos sekcijoje KMAIK Nekilnojamojo turto kadastro katedros atstovai skaitė tris pranešimus. Lektorius Darius Pupka pristatė atliktą tyrimą Vilkaviškio ir Zarasų rajonų apleistose žemėse, kur pasinaudojant erdviniais duomenų rinkiniais buvo atlikta analizė, kokio tipo dirvožemiai dažniausiai apleidžiami, kokie faktoriai įtakoja žemių apleidimą tirtuose regionuose. Su skaitmeninių žemėlapių sklaidos tyrimu supažindino Daiva Gudritienė, Vilma Šalkauskienė ir dr. Edita Abalikštienė. Pranešėjos papasakojo, kokie skaitmeniniai žemėlapiai yra populiariausi, kas yra jų vartotojai ir kaip vyksta informacijos sklaida. Išsamų pranešimą apie nekilnojamųjų daiktų kadastro duomenų kokybės tyrimą pateikė Aurelijus Živatkauskas, paminėdamas dažniausiai pasitaikančias problemas, su kuriomis susiduria matininkai savo darbe.

Hidrotechninės statybos klausimais taip pat skaityti keli pranešimai. Su eksper-

Sveikinimo žodžius taria ASU Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakulteto dekanas doc. dr. A. Kvaraciejus ir Miškų ir ekologijos fakulteto dekanas prof. dr. E. Bartkevičius

tizių niuansais hidromazguose, vertinant hidrotechninių statinių techninę būklę ar įvykus avarijai, supažindino KMAIK Hidrotechninės statybos katedros lektorius Vitas Damulevičius. Apie sureguliuotų upių atkūrimo patirtį Lietuvoje papasakojo Aleksandro Stulginskio universiteto Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakulteto Vandens išteklių inžinerijos lektorius Raimundas Baublys ir KMAIK Hidrotechninės statybos katedros docentas dr. Ramūnas Gegužis. KMAIK Hidrotechninės statybos katedros lektorė Gitana Vyčienė pristatė tyrimą apie inovatyvias nepatvankines technologijas ir jų taikymo galimybes Lietuvos upėse. Diskutuota apie reguliuojamo drenažo poveikį vandens nuotėkiui ir jo kokybei bei Jonavos rajono užtvankų techninės būklės kaitą laiko bėgyje.

Konferencijoje ne tik pristatyti atlikti moksliniai tyrimai, jų rezultatai, apžvelgtos šiandieninės miškininkystės, kraštotvarkos ir aplinkos inžinerijos aktualijos bei ateities perspektyvos, bet ir šis įvykis subūrė Kolegijos bendruomenę, skirtingose srityse besidarbuojantys tyrėjai, dėstytojai, kiti akademinės bendruomenės nariai galėjo susipažinti su kolegų vykdomais projektais ir tyrimais, padiskutuoti aktualiais klausimais. Konferencijoje dalyvavo ne tik KMAIK darbuotojai, studentai, bet atvyko ir gausus būrys buvusių darbuotojų, kolegijos socialinių partnerių atstovų.

Po konferencijos vykusio šventinio vakaro metu kolegijos direktorius dr. V. Lygis tarė sveikinimo žodį susirinkusiems – studentams, absolventams, buvusiems ir esamiems darbuotojams, socialiniams partneriams, Švietimo ir mokslo ministerijos, kitų kolegijų ir universitetų atstovams atvykusiems į Kolegijos jubiliejų. Pagerbti buvę kolegijos darbuotojai, jiems įteiktos atminimo dovanėlės, visiems šventėje dalyvavusiems absolventams įteikti KMAIK atminimo ženkleliai. Ypatingai nusipelniusiems tiek buvusiems, tiek esamiems kolegijos darbuotojams įteiktos Švietimo ir mokslo ministerijos, Generalinės miškų urėdijos ir Seimo Aplinkos apsaugos komiteto padėkos.

Kolegijai savo sveikinimus ir linkėjimus skyrė šventės svečiai bei socialiniai partneriai, jie džiaugėsi gražiu ne vienerius metus trunkančiu bendradarbiavimu, puikiai parengtais KMAIK absolventais, kurie visuomet laukiami darbo rinkoje.

Geodezijos studijų programos 90-metis

Ina ŽIVATKAUSKIENĖ
Kauno kolegijos Aplinkos inžinerijos katedros vedėja

„Geodezininko darbas sudėtingas, reikalaujantis atitinkamo pasirengimo, atsakomybės, kompetencijų ir tuo pačiu reikšmingas visai šaliai, nepriklausomai nuo laikmečio“ – šiais žodžiais sveikinimą pradėjo Kauno kolegijos Technologijų fakulteto dekanas Giedrius Pilkis.

Geodezijos studijų programos sukaktį Kauno kolegijoje paminėti susirinko per šešiadešimt svečių iš Lietuvos aukštojo mokslo institucijų, verslo atstovai, buvę ir esami geodezijos studijų programos studentai, dėstytojai, partneriai iš užsienio universitetų.

Seminare *„Geodezijos mokslas – tarp praeities ir ateities“*, skirtame geodezijos studijų programos 90-mečio minėjimui, geodezijos mokslo svarbą Lietuvai, dažniausiai pasitaikančias geodezinių matavimų problemas ir galimus sprendimo būdus, šių dienų aktualijas ir perspektyvas aptarė Vilniaus Gedimino technikos universiteto profesorius dr. Česlovas Aksamitauskas ir Kauno kolegijos Aplinkos inžinerijos lektorius Aurelijus Živatkauskas.

Vilniaus Gedimino technikos universiteto profesorius dr. Česlovas Aksamitauskas ir Kauno kolegijos Aplinkos inžinerijos katedros lektorė Birutė Mikalauskienė

Kauno kolegijos Aplinkos inžinerijos katedros lektorius Aurelijus Živatkauskas

Kolegijos lektoriai Ilona ir Valdas Urbanavičiai pristatė geodezijos mokslo retrospektyvą katedroje atskirais laikotarpiais (1927 - 1991). Renginio dalyviai galėjo pamatyti originalų pirmąjį geodezininko atestatą, kitus unikalius to laiko dokumentus ir mokymo priemones, knygas. Buvęs Kauno kolegijos Technologijų ir kraštotvarkos fakulteto dekanas dr. Vaclovas Makūnas ir buvusi ilgametė Geodezijos katedros vedėja Birutė Nenortaitė pasidalijo prisiminimais, apie nuveiktus darbus ir pasiekimus plėtojant geodezijos studijas. 2013 m. tarptautinė ekspertų grupė geodezijos studijų programą akreditavo 6-eriems metams ir tai buvo vienintelė tais metais matavimų inžinerijos programa Lietuvoje, kuri surinko maksimalų ekspertų vertinimo balą. Tai leidžia suvokti, kad rengiami specialistai turi puikią mokymo bazę, studijose naudojama naujausia programinė įranga, geodezijos prietaisai, dėsto gamybinę patirtį ir aukštą kvalifikaciją turintys dėstytojai – Aurelijus Živatkauskas, dr. Donatas Rekus, Ilona Urbanavičienė, Gintarė Bunevičienė, Dalia Ki-

Geodezijos studijų programos 90-mečio minėjimo dalyviai

verienė, kiti ilgamečiai katedros darbuotojai.

Šiandien geodezijos studijos realizuojamos Aplinkos inžinerijos katedroje. Kasmet investuojamos didelės lėšos užtikrina kokybiškas studijas. Atnaujinami geodeziniai prietaisai ir specializuotos programos leidžia parengti konkurencingus ir laukiamus darbo rinkoje specialistus. Darbdaviai kviečia dar nebaigusius studijų studentus dirbti – tai rodo puikų studentų parengimą.

Renginyje atviras paskaitas skaitė ir užsienio lektoriai: prof. Givi Gavardashvili iš Gruzijos technikos universiteto, dr. Verka Jovanovič iš Serbijos Singidunum universiteto, dr. Seda Terzi iš Turkijos Stambulo Ayvansaray universiteto. Gausus būrys studentų ir lektorių buvo supažindinti su užsienio šalių patirtimi taikant GPS ir GIS technologijas įvairiems erdviniams aplinkos uždaviniams spręsti.

Minėjimo metu - Gruzijos technikos universiteto prof. G.Gvardashvili (iš kairės), Kauno kolegijos Technologijų fakulteto dekanas G.Pilkis ir Aplinkos inžinerijos katedros vedėja I.Živatkauskienė

Už nuopelnus geodezijos mokslui apdovanotos: pirmoje eilėje kolegijos absolventė Laura Šastakovaitė (pirma iš kairės), buvusi Geodezijos katedros vedėja Birutė Nenortaitė (antroje eilėje ketvirta iš kairės)

Renginio metu buvo pagerbti geodezijos mokslui nusipelnę asmenys, buvę dėstytojai, gamybininkai bei absolventai, kurių baigiamieji darbai buvo ypač aktualūs ir reikšmingi.

„Vūstos“ žmonės ir darbai

Jonas JAŠINSKAS
Hidrotechnikos inžinierius

Melioracijos veterano Jono Vytauto Jašinsko prisiminimus apie tai, kaip dirbo Vilniaus melioracijos statybos valdyba, ką ji nuveikė, spausdinome 2017 m. 2-3 numeriuose. Dabar jis pasakoja apie šios įmonės privatizavimo peripetijas, vienos jos dalies, vėliau vadintos UAB „Vūsta“, kuriai jis vadovavo, žmones ir darbus.

Redakcija

Vytautas Akstinas sveikina autorių tapus įmonės vadovu

Atkūrus šalies nepriklausomybę neužilgo prasidėjo valstybinių įmonių privatizavimas. Praktiniai privatizavimo veiksmai dėl šio proceso naujumo ir neaiškumo, o gal ir dėl inercijos, vyko vangiai. Atsiliepė ir įmonių dydis, jų dislokacijos vieta. Lengviau privatizavimui pasidavė mažesnės įmonės, o didesnes teko skaidyti į mažesnius struktūrinius vienetus ir tik po to galvoti apie privatizavimą.

1992 m. pabaigoje Vilniaus MSV buvo išskaidyta į penkis padalinius ir 1993 m. pradžioje Vilniaus r. savivaldybėje buvo įregistruotos penkios valstybinės įmonės bei paskirti jų vadovai. Taip atsirado Vilniaus valstybinė melioracijos įmonė, Vilniaus valstybinė vandens ūkio statybos įmonė (vėliau tapusi UAB „Vūsta“), Salininkų komunalinio ir butų ūkio, autotransporto bei žemės ūkio įmonės.

Kadangi jau anksčiau MSV padaliniai turėjo vidinį autonomiškumą, nauji dariniai gana lengvai pasidalijo įmonės turtą, teritoriją ir pastatus. Kiek sunkiau sprendėsi inžinerinio personalo ir kitų darbuotojų tolesnis darbas, bet su laiku ir šios problemos išsisprendė. Vieni pasitraukė į pensiją, kiti perėjo į kitas

„Vūstos“ darbuotojai, 1992 m.

organizacijas, treti liko Salininkuose ir dirbo tapusiose savarankiškomis autotransporto bri komunalinio ūkio įmonėse. Teko išsiskirti ir su daugelį metų kartu dirbusiais kolegomis A. Motiejūnu, J. Baranauskiene, V. Ramanausku, B. Bagdonu, A. Radžiūnu, A. Jaromaičiu, A. Krutkiu ir kitais. Po persitvarkymų pradėjome naują veiklą su pasikeitusiomis funkcijomis ir atsakomybe, be partiniais sprendimais paskirtų vadovų.

Vadybininko Tautvydo Plauškos pirmasis statinys - rekonstruotas tiltas-greitvietė

Vilniaus valstybinei vandens ūkio statybos įmonei praktiškai atiteko buvusios Vilniaus hidrotechninės statybos kolonos (prieš keletą metų prijungtos prie MSV) gamybinė bazė, administracinio pastato dalis bei buvusios MSV administracinio pastato dalis. Mūsų įmonėje pradėjo dirbti patyrę darbuotojai V. Akstinas, L. Alekna, St. Kasiulis, St. Švelnikienė, V. Bilotienė , hidrotechnikos inžinierius F. Anisimovas. Atėjo patyrę ir perspektyvūs specialistai hidrotechnikai P. Vaičiūnas, V. Kelmelis, P. Žukauskas, T. Puzinas, T. Budreika, kelininkas T. Plauška, statybininkas Vl. Urbonas, mechanikas Zd. Ravdo. Pagal darbų pobūdį buvome lyg reanimuota hidrotechninės statybos kolona.

Pirmaisiais metais tęsėme MSV pradėtus darbus. Vienas tokių objektų buvo Vilniaus naftos produktų tiekimo įmonės naftos produktais užterštų gruntinių vandenų valymo įrenginių statyba Vilniaus m. Savanorių prospekto transporto žiede. Pasirodo, sovietiniais laikais nespėjus iškrauti geležinkelio cisternomis gautų naftos produktų, kad nereikėtų mokėti baudų, jie buvo išpilami į greta esančią lomą. Niekas nežino, kiek šimtų tonų naftos produktų buvo taip „realizuota“. Netrukus jie pradėjo filtruotis, užteršė aplinką, pakenkė želdiniams. Aplinkiniams gyventojams iš savivaldybės biudžeto net buvo mokamos kompensacijos už padarytą žalą.

Sudėtingas ir sunkus buvo šių statybos darbų organizavimas: reikėjo labai giliai ankštoje darbų zonoje įrengti teršalų surinkimo kolektorių. Tranšėja kolektoriui buvo kasama iš abiejų pusių sukalus 8 m ilgio metalinį špuntą. Kad būtų pasiektas reikiamas gylis tekdavo į 5 m gylio tranšėją įleisti ekskavatorių. Ir tik pagilinus tranšėją būdavo įrengiamas atvirkštinis filtras iš perforuotų asbocementinių vamzdžių. Darbams vadovavo patyręs, sunkumų užgrūdintas darbų vykdytojas T. Puzinas. Įrengę kolektorių, dar turėjome ištraukti špuntą, sutvarkyti statybvietę. Vizualiai sistema veikė gana patikimai. Tačiau nežinojome, kiek neapskaitytų šimtų tonų naftos produktų, išgautų iš kolektoriaus, iškeliavo vartotojams.

„Vūstos“ įrengtas paminklinis akmuo žemės reformos „pabaigai“ paminėti. 1994 metai. Kairėje autorius

Tiesa, statyba taip ir nebuvo užbaigta. Likus įrengti apie 50 metrų kolektoriaus darbai buvo sustabdyti, nes nebuvo iškeltos miesto inžinerinės komunikacijos. Pritrūko ir lėšų darbams baigti (už darbus su mumis buvo atsiskaitoma „natūra“, t. y. naftos produktais). Taip 1994 m. pabaigoje pasitraukėme iš objekto. Kiek žinome, situacija nepasikeitė, nebaigtas kolektorius funkcionuoja, tarša lokalizuota.

Perėmėme ir Gedimino kalno šlaitų tvarkymo darbus. Tačiau jau 1994 metais darbus teko stabdyti. Trukdė ne tik krintančios plytos, akmenys, statybinės atliekos nuo restauruojamos pilies sienų. Dėl lėšų stokos ar ir kitų priežasčių galų gale mes buvome išstumti iš kalno šlaitų tvarkymo darbų ir toliau nedalyvavome įgyvendinant sprendimus, kurį nepagrįstumas neseniai išaiškėjo.

Dalyvavome ir atliekant kairiosios Neries krantinės Vilniuje prie Žaliojo tilto įrengimo darbus. Dėl lėšų stokos ir neiškeltų inžinerinių komunikacijų čia buvo likęs nebaigtas 60 m ruožas. Ryšium su numatomu popiežiaus Jono Pauliaus II vizitu į Lietuvą, mums buvo pasiūlyta baigti darbus. Darbai buvo sustabdyti prieš metus, todėl turėjome sunkumų komplektuojant gelžbetonio elementus, tačiau vadovaujant darbų vykdytojui T. Budreikai jie buvo laiku baigti.

Iki įmonės privatizavimo dar spėjome įrengti privažiavimo kelią į Dūkštų ąžuolyną Vilniaus rajone, suremontuoti tvenkinių ant Akmenos ir Dūkšto upelių hidroįtvarus. Tuo laikotarpiu pavyko dviems savaitėms su grupe kolegų nuvykti į Estiją ir Suomiją, susipažintu su jų patirtimi atliekant melioracijos ir hidrotechninės stybos darbus, patirti, kaip harmoningai pas juos dirbama.

Tuo laikotarpiu įmonėje buvo rengiamasi privatizavimui pagal siūlomą modelį. Vadovaujant inžinieriui F. Anisimovui ir ekonomistams buvo rengiami reikalingi dokumentai. Vėliau beliko juos įforminti. Būsimus investitorius masino gera mūsų įmonės dislokacija, nemaža teritorija, nauji pastatai. Todėl mus nupirkti pareiškė norą net keturios tuo metu veikusios investicinės akcinės bendrovės. Kaip vėliau paaiškėjo, tai buvo vieni aršiausių turto „prichvatizatorių“. Pasinaudodami netobulo valstybinio turto privatizavimo įstatymo spragomis, jie tiesiog grobstė įmonių darbuotojų rankomis sukurtą turtą. Nebuvo jokių sentimentų dėl jose dirbusių darbuo-

tojų likimų. Apie jokias investicijas, kurios stiprintų įmones, leistų plėtoti gamybinę veiklą, nebuvo net galvojama. Buvo tik vienas tikslas – išsunkti įmones ir sulaukus tinkamo laiko ir pirkėjo perparduoti turtą. Nors ir netekę apie 60 proc. turto, 1994 m. pradžioje buvome įregistruoti kaip UAB „Vūsta“ (vandens ūkio statyba).

Su buvusiais kolegomis kartu pažymime „Vilniaus melioracijos“ jubiliejų. Pirmoje eilėje autorius (antras iš kairės)

Panašiu keliu nuėjo ir mūsų kaimynai, nors buvo privatizuoti pagal kitokį modelį. Buvo įregistruotos UAB „:Vilniaus melioracija“, UAB „Salininkų transportas“, AB „Salininkų komunalininkas“ ir Danutės ŽŪB (žemės ūkio bendrovė). Kiek vėliau „Salininkų transportas“ ir Danutės ŽŪB, taip ir neradusios vietos savo veiklai, nustojo egzistuoti. Dar vėliau, 1995 m. Salininkus prijungus prie Vilniaus miesto, AB „Salininkų komunalininkas“ įsiliejo į miesto komunalinio ūkio struktūras.

Po privatizavimo reikėjo susitaikyti su pokyčiais, bandyti išsilaikyti po patirto „nukraujavimo“ ir toliau tęsti ūkinę veiklą. To paties, rodos, laukė ir mūsų akcijų turėtojai, bent per įstatymu nustatytą trijų metų laikotarpį nekeisti bendrovės ūkinės veiklos profilio. Todėl aktyviai ėmėmės ieškoti darbų, net ir nebūdingų mūsų veiklos profiliui. Labai pravertė tai, kad mūsų gretose turėjome VISI absolventą kelininką T. Plaušką. Mane perrinkus privatizuotos įmonės direktoriumi, vyriausiuoju inžinieriumi tapo P. Vaičiūnas, o V. Kelmelis – gamybos vadybininku. Visam penkmečiui pasinėrėme į T. Plauškos vadovaujamus kelių bei tiltų statybos darbus miškų urėdijose. Juos daugiausia dirbome Šalčininkų ir Švenčionių rajonuose. Vilniaus r. savivaldybė su mumis nenorėjo turėti reikalų, atsiribojo nuo daugelio buvusių rangovų prie merės kabineto iškabintu šūkiu „Mus valdo Dievas“.

Tuo laikotarpiu baigėme trijų angų tilto per Visinčios upę Šalčininkų r. statybą, 2003 - 2004 m. trumpam atgijo drėkinimo sistemų įrengimo darbai. Vilniaus r. ūkininkui J. Lankauskui užsakius ir jam finansuojant įrengėme 30 ha laistymo sistemą prie Kiemelių k. anksčiau įrengto tvenkinio ant Dūkšto up. Jo iniciatyva prie tvenkinio įrengtas kempingas, buvo parengtas projektas individualių namų statybai, dalis jų pastatyta, įrengtas pramogų ir poilsio parkas vaikams. Perėmusi ūkininkavimo vairą jo duktė, tvenkinio pakrantę pavertė Prancūzijos pietus menančia pakrante su kvepiančių levandų plantacijomis.

Pastatėme žuvų laiptatakį per Vilnelės upę Naujojoje Vilnioje, įrengėme tvenki-

Žuvitakio Belmonte statybos pradžia

Pastatytas žuvitakis

nį su poilsio infrastruktūra senyvo amžiaus kunigams Vilniaus m. Jeruzalės mikrorajone, privažiavimo kelią ir mašinų stovėjimo aikštelę prie naujųjų Salininkų kapinių. Nemažai darbų atlikome Švenčionių rajone. Nutiesėme kone dešimt kilometrų kelių rajono girininkijose, pastatėme trijų angų tiltus per Svylos, Padubingio ir Lakajos upelius.

Buvo ir malonių, nostalgiškų susitikimų. 2000 m. AB „Vilniaus melioracija“ paminėjo veiklos 50-metį. Po dešimties metų paminėjome ir šios įmonės (AB „Vilnista“) šešiasdešimtmetį.

Vis dėlto dar pradėjome nemažo visuomenės dėmesio sulaukusio žuvitakio ant Vilnelės up. šalia užtvankos Belmonte bei mažosios HE ant Širvintų tvenkinio statybas. Žuvitakį Belmonte pastatėme pagal patyrusio hidrotechnikos specialisto G. Lietuvninko įmonės „Gedilieta“ projektą. Taip buvo sudarytos sąlygos lašišinių žuvų migracijai. Ir ne tik. Pasinaudodami natūralia ir dirbtinai sukurta gamtos, vandens ir oro simfonija, verslininkai sukūrė vieną populiariausių Vilniuje Belmonto poilsio ir pramogų centrą.

Mažosios hidroelektrinės įrengimas Širvintose vyko sudėtingomis hidrogeologinėmis sąlygomis. Vadovaujant T. Plauškai buvo išbetonuota požeminė HE dalis, vėliau panaudojant paplovimo metodą pasodinta į 6 m gylį. Baigus kitus darbus, 2003 m. pabaigoje objektas buvo perduotas eksploatuoti.

Žemės ūkio ministerijos pavedimu, Vilniaus r. greta Europos centro ir Bilotų ežero įrengėme ne tik privažiavimo kelią. Žemės reformos pabaigai (nors ji ir šiandien nebaigta) pažymėti pastatėme dailų paminklinį akmenį, o visų Lietuvos regi-

onų žemėtvarkininkų atstovai pasodino ąžuolyną. Šiuo metu tai gausiai lankoma vietovė, nes šalia įsikūrė vieni didžiausių Lietuvoje golfo laukai.

Mūsų, palyginti, mažos bendrovės metinė darbų vertė išaugo iki dviejų milijonų litų, todėl vyko peripetijos dėl akcijų valdymo. Kiek besistengėme, mūšį dėl akcijų paketo valdymo pralaimėjome, ir tai nulėmė tolesnį mūsų likimą. Užvaldžiusi akcijų paketą IAB „Invalda“ pradėjo diktuoti savo sąlygas: mažinti darbuotojų skaičių, nepradėti naujų statybų. Bendrovės labai netenkino tas faktas, kad mūsų gamybinės bazės teritorijoje negalės pradėti individualių namų statybos, nes šalia buvo Salininkų gyvenvietės valymo įrengimai. Paslaugą jiems padarė ir „Vilniaus melioracija“, pardavusi bendro administracijos pastato dalį. Po to mums jau teko palikti šias patalpas. Buvęs administracijos pastatas netrukus buvo parduotas ir jame įsikūrė kažkas panašaus į nakvynės namus.

Tad dalį inžinerinio personalo teko atleisti, dalį įdarbinti už minimalų atlygį. Suprasdami padėtį, pardavėme savo akcijas. Po to buvo paskirtas naujas direktorius, kad atleistų likusius inžinerijos darbuotojus šalių susitarimu su minimaliomis išeitinėmis pašalpomis. Dalis jų perėjo į Salininkuose veikusią transporto įmonę „Magrįsta“. Taigi 2004 m. pradžioje „Vūsta“ nustojo egzistavusi, o 2005 m. jos pavadinimas buvo pakeistas į UAB „Invalda Constuction Management“ su visai kitu veiklos profiliu. Buvo paskirtas ir naujas vadovas. Neužilgo gamybinė bazė buvo parduota vokiečių firmai, užsiimančiai statybinių metalinių pastolių nuoma, jų montavimu ir remontu. Dar po kiek laiko jie perpardavė visą bazę Latvijos bendrovei „Rigas tilts“.

AB „Vilniaus melioracija“, pakeitusi pavadinimą į „Vilnista“ bei vadovą, išsilaikė ilgiausiai. Vistik 2016 m. ir ji bankrutavo, jos gamybinėje bazėje įsikūrė nauji šeimininkai.

Salininkai, daugelį metų vadinti melioratorių sostine, neteko šios privilegijos, o 66 metus čia organizuoti dideli melioracinės statybos darbai tik primena čia veikusias melioracijos įmones.

Spaudai parengė Juozas Smilgevičius

Salininkai - buvusi melioratorių „sostinė“

Vytautui Antanui Časoniui - 80

Spalio 1 d. 80-metį pažymėjo hidrotechnikos veteranas Vytautas Antanas Časonis.

Jubiliatas gimė Panevėžio mieste. Įgijęs septyniu klasių išsilavinimą, toliau mokėsi Panevėžio hidromelioracijos technikume, kur jam 1956 m. buvo suteikta hidromelioracijos techniko kvalifikacija.

Pagal šią kvalifikaciją ir pradėjo profesinę veiklą Respublikiniame melioracijos ir vandens ūkio statybos treste. Čia padirbėjęs porą metų ir įgijęs patirties, Vytautas gauna inžinieriaus pareigas Respublikinio vandens ūkio projektavimo instituto Šiaulių skyriuje ir jame dirbo iki 1962 m. Pareigingas, gebantis savarankiškai spręsti darbo problemas inžinierius, pakviečiamas dirbti Šiaulių MSV ir paskiriamas gamybiniotechninio skyriaus inžinieriumi. Netrukus tapo šio skyriaus viršininko pavaduotoju, po to viršininku. Šiame skyriuje jis dirbo 12 metų, baigė hidromelioracijos studijas LŽŪA ir 1976 m. įgijo hidrotechnikos inžinieriaus kvalifikaciją.

Naujas Jubiliato darbo veiklos etapas prasidėjo 1974 m., kai buvo paskirtas naujai įkurtos Šiaulių kilnojamosios mechanizuotos hidrotechninės statybos kolonos vyriausiuoju inžinieriumi. 1978 m. jam buvo pavesta vadovauti visai šios įmonės, įrenginėjusios tvenkinius, siurblines, stačiusios melioracijos įmonių gamybinius pastatus, veiklai. Buvo įrengtas vienas didžiausių Lietuvoje 828 ha tvenkinys ant Lėvens upės Kupiškyje, 419 ha Bubių tvenkinys Šiaulių rajone, rekonstruota užtvanka Anykščių m, pastatyta daug kitų svarbių objektų. Jie ir dabar puošia kraštovaizdį, tarnauja poilsiui.

Jubiliato profesinė veikla įvertinta daugeliu padėkų ir garbės raštų.

Koloną prijungus prie Šiaulių MSV, Vytautas vėl tapo RVŪPI Šiaulių skyriaus inžinieriumi projektuotoju, rengė sudėtingų hidrotechnikos statinių projektus. Sumažėjus melioracijos finansavimui, Jubiliatas 1990 - 1997 m. dirbo Aplinkos minsterijos Šiaulių regiono aplinkos apsaugos departamento projektų derinimo skyriaus viršininku, o1997 - 2010 m. turėjo individualią įmonę.

Išėjęs į pensiją, Vytautas liko aktyvus, užsiima sodininkyste ir žvejyba, mėgsta keliauti. Gyvenimą praskaidrina su žmona Angele užaugintų ir išmokslintų

sūnų Almanto ir Giedriaus šeimos, būrelis vaikaičių ir provaikaičių.

Garbingo jubiliejaus proga linkime Vytautui tvirtos sveikatos, optimizmo ir gerų emocijų.

Buvusių bendradarbių vardu
Petras Raudonis

Vladimirui Zarudnij - 70

Hidrotechnikos inžinierius Vladimiras Zarudnij 2017 m. pabaigoje šventė gražų 70 m. jubiliejų.

Jubiliatas gimė 1947 m. gruodžio 30 d. Jurbarke. 1972 m. baigė hidromelioracijos studijas LŽŪA ir įgijo hidrotechnikos inžinieriaus kvalifikaciją. Buvo paskirtas dirbti Mažeikių MSV. Ši pirmoji jo darbovietė ir

liko vienintelė. Pirmaisiais darbo metais ėjo techniko pareigas, po to tapo meistru, o 1976 m. darbų vykdytoju. Jau turinčiam neblogos darbo patirties Vladimirui buvo pavesta vadovauti Mažeikių naftos perdirbimo gamyklos valymo įrenginių kaupimo tvenkinių statybai. Šio sudėtingo objekto statybos darbai jam vadovaujant buvo atlikti laiku ir be priekaištų. Vėliau jis tapo MSV viršininko pavaduotoju, vyriausiojo inžinieriaus pavaduotoju ir sprendė jau visos didelės melioracijos įmonės gamybines ir technines problemas.

Po privatizavimo Vladimiras buvo AB „Mažeikių melioracija“ vadovaujantysis inžinierius, o nuo 2002 m. yra UAB „Lanksmas“ statybos darbų vadovas. Metai nesumažino jo energijos. Įvairaus pobūdžio objektuose, kuriuose dabar dirba melioracijos įmonės, dažnai prireikia jo sumanumo ir patirties.

Jau 45-eris metus Vladimiras yra mažeikiškių hidrotechnikų kolektyvo narys - draugiškas, optimistiškas žmogus, kuris prireikus visada stengiasi padėti spręsti iškilusias problemas. Jubiliatas visuomeniškas žmogus, daugelį metų jis yra LŽHIS Mažeikių r. hidrotechnikų grupės vadovas.

Linkime Jubiliatui sveikatos, neblėstančios energijos, sėkmės tolesniame gyvenimo kelyje.

UAB „Lanksmas“ kolektyvo vardu
Gintautas Grigutis

Alfruzinos Katarskienės jubiliejus

Susikaupė širdy ir išmintis, ir patyrimas,
Ir nueitų dienų graži rimtis.
Tai, kas praėjo, kas jau buvo –
Kaip kraitis, dovana arba lemtis.
O būsimieji metai tegul būna
Praėjusių brandus ir ilgas tęsinys.

Gruodžio 10 d. UAB „Žemaitijos projektai“ direktorei Alfruzinai Katarskienei sukako 60 metų.

Jubiliatė gimė 1957 m. Žemaitijoje, Akmenės r. Stočkų k. Aštuonias klases baigė Tučių aštuonmetėje mokykloje. 1977 m. baigė Kauno žemės ūkio technikumą, įgijo žemėtvarkos technikės kvalifikaciją ir pradėjo dirbti Respublikinio žemėtvarkos projektavimo instituto Šiaulių filiale inžiniere. Naujų žinių troškimas, užsispyrimas paskatino tęsti studijas LŽŪA, ir 1985 m. jai suteikta mokslinės agronomės kvalifikacija. 1997 m. Alfruzina tapo Telšių r. žemėtvarkos skyriaus vedėja. Eidama atsakingas pareigas nenustojo tobulėti, siekti žinių profesinėje srityje – 2004 m. baigus Kauno technologijos universitetą, jai buvo suteiktas viešojo administravimo magistrės laipsnis. 2007 m. LŽŪU Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakultete Alfruzina baigė tęstines žemėtvarkos magistro studijas. Per beveik keturias dešimtis darbo metų A. Katarskienei teko didelė darbų įvairovė. Nuo 2012 m. ji yra UAB „Žemaitijos projektai“ direktorė, sėkmingai organizuoja kadastrinių matavimų, sklypų formavimo ir pertvarkymo projektų, žemės konsolidacijos projektų rengimo ir įgyvendinimo darbą. Ji yra ne tik puiki vadovė, bet ir draugiška, subtili kolegė.

Jubiliatė aktyviai dalyvauja visuomeninėje veikloje – ji LŽHIS Telšių apskrities skyriaus pirmininkė. Kolegas ir draugus suburia kelionėms po Lietuvą ir užsienio šalis.

Jubiliatė užaugino dvi puikias dukras. Yra jaunatviška penkių anūkų močiutė.

Gerbiamai kolegei Jubiliejaus proga linkime geros sveikatos, energijos, džiugių ir prasmingų gyvenimo dienų.

UAB „Žemaitijos projektai“ kolektyvas

Algirdui Radzevičiui – 60

Aleksandro Stulginskio universiteto Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakulteto Hidrotechninės statybos inžinerijos instituto direktoriui doc. dr. Algirdui Radzevičiui 2018 m. sausio 1 d. sukako 60 m.

Algirdas gimė Meškuičiuose, Šiaulių r. Baigęs Meškuičių vidurinę mokyklą, 1976 - 1981 m. studijavo LŽŪA Hidromelioracijos ir žemėtvarkos fakultete. Studijas baigė su pagyrimu ir įgijęs hidrotechnikos inžinieriaus diplomą liko dirbti LŽŪA Hidroįrengimų katedroje asistentu. Studentams dėstė vandentiekio ir vandenvalos disciplinas. 1985 - 1988 m. studijavo Leningrado politechnikos instituto (dabar Sankt Peterburgo Petro Didžiojo politechnikos universitetas) aspirantūroje. 1989 m. apgynė technikos mokslų kandidato disertaciją. 1993 m. jam suteiktas docento pedagoginis vardas.

1993 - 1997 ir 2001 - 2005 m. doc. A.Radzevičius dirbo LŽŪA (LŽŪU) Mokslo skyriaus viršininku, o 1997 - 2001 m. buvo Žemės ūkio ministerijos Mokslo ir mokymo skyriaus viršininkas. Dirbdamas šiose pareigose, jubiliatas nenutraukė ryšių su Hidrotechnikos katedra. 2006 m. buvo išrinktas Hidrotechnikos katedros vedėju. 2012 m. sujungus Hidrotechnikos ir Statybinių konstrukcijų katedras ir įsteigus Hidrotechninės statybos institutą, Algirdas išrinktas šio instituto direktoriumi.

A. Radzevičiaus veikla neatsiejama nuo jo ilgamečio pedagoginio darbo. Dabartiniu metu Algirdas dėsto vandenvalos, nuotakynų inžinerijos, nuotekų valymo technologijų dalykus bakalauro ir magistrantūros studijų programose, vadovauja studentų baigiamiesiems darbams, dalyvauja doktorantūros procese, skaito paskaitas statybos techninės veiklos sričių vadovų kvalifikacijos kėlimo kursuose.

Algirdo mokslinis indėlis vandentvarkos srityje taip pat labai ryškus. Griežtėjant nuotekų aplinkosaugos reikalavimams jis su kolegomis daug nuveikė spręsdamas mažų gyvenviečių nuotekų valyklų problemas, tirdamas inovatyvias nuotekų valymo technologijas. Turėdamas statinio projekto eksperto atestatą, dalyvauja ekspertuojant vandentvarkos projektus, atlieka vandentvarkos projektų įgyvendinimo techninę priežiūrą, teikia konsultacijas inžinieriams projektuotojams.

A. Radzevičius aktyviai bendradarbiauja su Lietuvos ir užsienio universitetų mokslininkais, dalyvauja tarptautiniuose moksliniuose projektuose. Profesinį lygį kėlė stažuotėse Danijoje, Vokietijoje, Islandijoje, Belgijoje, skaito pranešimus tarptautinėse konferencijose, yra buvęs daugiau kaip dvidešimties mokslinių konferencijų mokslinių komitetų narys. Dalyvauja Lietuvos ir užsienio šalių mokslinių sąjungų ir draugijų veikloje. Jis yra universiteto atstovas tarptautinėje Šiaurės šalių hidrologų asociacijos organizacijoje, Šiaurės žemės ūkio tyrėjų Lietuvos nacionalinės draugijos, Lietuvos vandenų švaros asociacijos bei Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjungos narys.

Kartu su bendraautoriais A. Radzevičiaus parašytos knygos „Vandens tvarkymas sodyboje“, „Ūkininkavimo aplinka“, išleisti vadovėliai „Žemės ūkio ir gyvenamųjų vietovių vandentieka“, „Nuotekų surinkimas ir valymas“, per 70 paskelbtų mokslo publikacijų rodo jo produktyvumą metodinėje ir mokslinėje srityje.

Jubiliatas aktyvus ir visuomeninėje veikloje, išrinktas ASU Tarybos nariu, ilgametis fakulteto Tarybos narys, buvo jos pirmininku. Visose veiklos srityse Algirdas pasižymi aktyvumu, nestandartiniais sprendimais, visada kupinas idėjų mokslo ir mokymo sričiai tobulinti. Jis parodė daug iniciatyvos universitete organizuojant pirmąsias pavasario ir rudens žemės ūkio parodas, koordinuojant mokslo tiriamąjį darbą universitete ir Žemės ūkio ministerijoje. Jubiliatas nuoširdus ir draugiškas, iš jaunystės išlikęs jo pomėgis dainai ir humorui.

Jubiliatas kartu su žmona Romualda užaugino dvi dukras ir sūnų, turi tris anūkes. Algirdui džiugu, kad mokslininko chemiko kelią pasirinko sūnus Antanas, studijuojantis Kembridžo universiteto doktorantūroje.

Gražaus jubiliejaus proga docentui Algirdui Radzevičiui nuoširdžiai linkime stiprios sveikatos, neblėstančios energijos, kūrybinės sėkmės pedagoginėje ir mokslinėje veik¬loje ir laimės asmeniniame gyvenime.

Bendradarbių vardu
Vincas Gurskis
Dainius Ramukevičius

Rimantui Kraujučiui - 60

Gruodžio 12 d. hidrotechnikos inžinieriui Rimantui Kraujučiui sukako 60 metų.

Jubiliatas gimė Akmenės r. Akmenės III kaime kolūkiečių šeimoje ir 35–erių metų profesinės veiklos laikotarpį pašventė Akmenės kraštui. 1976 m. baigė Akmenės vidurinę mokyklą, o 1981-aisiais – LŽŪA Hidromelioracijos ir žemėtvarkos fakultetą. Gamybinę veiklą pagal paskyrimą pradėjo Akmenės MSV meistru. Specialisto energingumas, organizaciniai gebėjimai ir išsiugdytas atsakingumas neliko nepastebėti. 1982 m. jis buvo paskirtas darbų kokybės inžinieriumi, o 1983 m. - darbų vykdytoju. Rimantas Kraujutis pasižymėjo sumanumu, principingumu, geru darbų organizavimu, turėjo autoritetą ne tik tarp vadovaujamo padalinio darbuotojų, bet ir įmonėje buvo žinomas kaip geras vadovas. Tais pačiais 1983 m. buvo paskirtas Akmenės MEV vyriausiuoju inžinieriumi. Rūpinosi rajono melioracijos darbų planavimu ir finansavimu, darbų kokybės, melioracijos sistemų eksploatavimo reikalais. Po melioracijos organizacijų reformavimo sujungus MEV ir MSV, Rimantas 1986 m. grįžo į Akmenės MSV ir buvo paskirtas viršininko pavaduotoju gamybos reikalams. Eidamas šias nelengvas, kupinas kasdienės įtampos pareigas jis tobulino gamybos valdymą, rūpinosi naujos technikos diegimu bei melioracijos darbų kokybės gerinimu.

Lietuvai atkūrus nepriklausomybę, Rimantas vienas pirmųjų melioratorių rajone pradėjo privačią veiklą ir 1991 m. rudenį įregistravo individulią įmonę „Aras“. Įmonė užsiima melioracijos darbais, inžinerinių tinklų įrengimu, aplinkos tvarkymu, tvenkinių įrengimu, kasmet plečiasi. Dabar joje dirba 60 darbuotojų. Įmonė yra Lietuvos mažųjų melioracijos įmonių asociacijos „Krašto melioracija“ narė.

2006 m. Rimanto Kraujučio įmonė laimėjo nominaciją „Mikro ir mažų įmonių plėtra regionuose“ ir apdovanota Ūkio minis-

terijos medaliu Už nuopelnus verslui. 2008 m. ji priimta į Lietuvos verslo darbdavių konfederaciją, 2011 m. pripažinta viena sėkmingiausiai dirbančių ir sparčiausiai besivystančių Lietuvos bendrovių. Įmonė yra pelniusi ir kitų nominacijų, o jos vadovas apdovanotas Padėkos raštais.

Rimantas aktyviai dalyvauja visuomeniniame gyvenime - yra Akmenės r. verslininkų asociacijos narys, Naujosios Akmenės Rotari klubo prezidentas, įvairių rajono komisijų bei visuomeninių organizacijų narys. Ne kartą buvo renkamas rajono tarybos nariu.

Gyvenime Jubiliatas kuklus, taktiškas, labai darbštus, pareigingas, siekiantis užsibrėžto tikslo. Su žmona Lina pažįstamas nuo pirmos klasės, užaugino dukra Daivą, turi tris anūkus. Laisvalaikiu Rimantas sportuoja, mėgsta muziką, keliauja.

Mielas Rimantai, gyvenimas nėra lengvas, tačiau jis mums duoda meną, tikėjimą ir meilę. Jubiliejaus proga linkime sveikatos, džiaugsmo ir svajonių išsipildymo, nes svajonės gyvenimeveda į priekį.

Aleksas Smilgys

Neilinis Stefanijos Misevičienės gimtadienis

1957 m. gruodžio 31 d. netoli Lietuvos geografinio centro Roščių k. Kėdainių r. gimė Stefutė. Su šiek tiek vyresne seserimi Kristina vasaromis dainuojant išbraidytos pievos, pinti lauko žiedų vainikai, verti žemuogių karoliai bei patikrinti pempių lizdai, žiemomis – išmatuotos pusnys, močiutės sidabriniais padėklais greičiau už vėją čiuožta nuo snieguotų kalnelių, tad nenuostabu, jog šios mažos mergaitės profesija susieta su meile gamtai. Praėjo ta vaikystės pasaka, ir šiais metais jau pasibeldė šešiasdešimtasis gimtadienis.

Jubiliatė 1976 m. labai gerai baigė Surviliškio vidurinę mokyklą. Nepavykus įgyvendinti svajonės tapti meteorologe, 1977 m. pradėjo dirbti laborante Lietuvos hidrotechnikos ir melioracijos mokslinio tyrimo institute (dabar ASU VŪŽF Vandens išteklių inžinerijos institutas). Beje, čia dirba ir iki šiol. Dirbdama baigė studijas LŽŪA ir įgijo hidrotechnikos inžinierės kvalifikaciją.

Mokslo darbuotojos kelią pradėjo 1987 m. instituto Drėkinimo skyriuje. Juodkiškiuose (Kėdainių r.) įrengtame bandymų objekte atliko kompleksinius ir maistingųjų medžiagų balanso tyrimus skystuoju mėšlu tręšiamuose sėjomainos laukuose. Apibendrinus ilgamečių tyrimų rezultatus, 2002 m. Stefanija Misevičienė apgynė disertaciją „Maistingųjų medžiagų išplovimo tyrimai skystuoju mėšlu tręšiamuose drenuotuose dirvožemiuose“. Jos moksliniai tyrimai visuomet buvo susiję su ūkinės veiklos poveikiu aplinkai.

Dr. S. Misevičienė yra paskelbusi per 70 straipsnių Lietuvos ir užsienio leidiniuose. Jos mokslinio darbo rezultatai aptarti tarptautinėse ir respublikinėse konferencijose. Nuo 2007 m. dirbdama lektore, o dabar jau ir docente, savo žiniomis dalijasi su Aleksandro Stulginskio universiteto studentais.

Stefanija, mūsų tarpe vadinama Stefute, – nuoširdi ir miela, su šypsena pasitinkanti kiekvieną žmogų, nesipuikuojanti savo bajoriška kilme, ypač darbšti bei pareiginga. Su vyru Kęstučiu sukūrė darnią šeimą ir užaugino dvi šaunias, užsienyje aukštąjį išsilavinimą įgijusias dukras – Indrę ir Ireną.

Stefutei neeilinio gimtadienio proga iš

visos širdies linkime, kad ateities metus lydėtų gera sveikata, gyvenimo džiaugsmas, optimizmas bei prasmingi darbai. Ir anot vieno rašytojo „Nestebėk laikrodžio. Daryk tai, ką daro jis – judėk pirmyn“.

Bendradarbių vardu
Aurelija Rudzianskaitė

Arūnui Račui - 50

Nežinau kur dingsta laikas,
Viskas kažkur dingsta...
O aš sau keliauju savo išsvajotojo pasaulio,
kuris gal ir dyvinas kiek yra,
bet gera man jame.

(M.K.Čiurlionis)

2017 m. spalio 24 d. grąžų jubiliejų atšventė Arūnas Račas.

Arūnas gimė Ilgižių kaime (Raseinių r.). Augo didelėje dešimties vaikų šeimoje. 1987 m. Rietavo žemės ūkio technikume įgijo agronomo specialybę, o 2010 m. LŽŪU baigė kraštotvarkos bakalauro studijas.

Arūnas dirbo žemėtvarkos srityje nuo pat žemės reformos pradžios: 1993 - 1997 m. - Telšių r. žemėtvarkos skyriaus Luokės agrarinėje tarnyboje, 1997 - 2001 m. - matininku Valstybiniame žemėtvarkos institute. 2001 m. įsteigė individualią įmonę, kurioje darbuojasi ir šiandien. Rengė žemės reformos žemėtvarkos projektus Upynos ir Luokės seniūnijų kadastro vietovėse. 2006 m. jis, subūręs kolegas, įsteigė UAB „Žemaitijos projektai“. Ši žemėtvarkos įmonė, vadovaujama A. Račo, parengė ir įgyvendino pirmuosius žemės konsolidacijos projektus Telšių r. Luokės ir Degaičių kadastro vietovėse. Arūnui ir visam UAB „Žemaitijos projektai“ kolektyvui buvo didelis įššūkis – 2012 - 2015 m. rengiami penki žemės konsolidacijos projektai Telšių r. Upynos, Luokės, Ryškėnų, Eigirdžių ir Pasruojės kadastro vietovėse. Šie projektai sėkmingai įgyvendinti.

Arūnas aktyviai dalyvauja LŽHIS veikloje. 2005 m. įsteigus LŽHIS Telšių apskrities žemėtvarkininkų skyrių, buvo išrinktas skyriaus pirmininku. Mūsų skyrius nuo septynių padidėjo iki penkiasdešimties narių, jo vadovaujamas skyrius suorganizavo nemažai renginių. Įvertinus aktyvią veiklą Sąjungoje, 2007 - 2009 m. ir 2009 - 2011 m. Arūnas buvo išrinktas LŽHIS tarybos nariu.

Arūno indėlis į žemėtvarkos darbus neliko nepastebėtas – 2007 m. jam buvo įteiktas žemės ūkio ministro padėkos raštas už ilgametį stropų darbą ir asmeninį indėlį organizuojant žemės reformos darbus, 2008 m. Nacionalinės žemės tarnybos prie ŽŪM padėka už sąžiningą ir stropų darbą vykdant ir įgyvendinant pirmuosius žemės konsolidacijos projektus Telšių rajono Degaičių ir Luokės kadastro vietovėse. 2011 m. pareikšta LŽHIS padėka už nuoširdų ir ilgametį vadovavimą Sąjungos Telšių žemėtvarkininkų skyriui, o 2012 m. - už nepriekaištingą profesinę veiklą.

A. Račo gyvenimas - ne vien darbas žemėtvarkos srityje. Gražioje šeimoje su žmona Asta užaugino dukra Ernestą ir sūnų Vidmantą. Su dideliu atsidavimu, kartu su žmona, dirba savo ekologiniame ūkyje, plečią jį, kuria ūkio modernizavimo projektus. Turi ir porą nuostabių anūkų - Armandą ir Herkų, jiems Arūnas yra pats geriausias senelis.

Sveikiname Arūną su grąžiu jubiliejumi ir linkime, kad tvirtas žingsnis nesustotų, o rankos ir toliau sėtų gėrį, nes gyvenimas tik įpusėjo.

LŽHIS Telšių apskrities
žemėtvarkininkų skyriaus narių vardu
Alfruzina Katarskienė

Irenai Kučinskienei – 60

2017 m. spalio 29 d. valstybės įmonės Registrų centro Šiaulių filialo Nekilnojamojo turto kadastro ir registro skyriaus vedėja Irena Kučinskienė paminėjo gražią gyvenimo sukaktį.

Jubiliatė gimė 1957 m. Sibire (Irkutsko sr. Taišeto r. Kvitoko k.). 1977 m. baigusi Šiaulių K. Didžiulio politechnikumo pramoninės civilinės statybos kursą, įgijo statybos technikės kvalifikaciją ir pradėjo dirbti Šiaulių tarpmiestiniame techninės inventorizacijos biure. 1983 m. Irena baigė KPI pramoninės ir civilinės statybos kursą ir įgijo statybos inžinierės kvalifikaciją. 2001 m. baigus Vilniaus Gedimino technikos universitete nekilnojamojo turto vertinimo programos studijas, jai suteiktas vadybos magistro laipsnis.

Visus šiuos metus Irena atlieka nepriklausomo turto vertinimo ir nekilnojamojo turto vertinimo teismo ekspertizės darbus. Nuo pat pradžių aktyviai dalyvavo kuriant Lietuvos nekilnojamojo turto masinio vertinimo sistemą ir toliau aktyviai tęsia šią veiklą nuo 2016 m. dirbdama Registrų centro Nekilnojamojo turto vertinimo departamento Vertinimo valstybės reikmėms skyriaus vyriausiąja vertintoja.

1999 m. Audito, apskaitos ir turto vertinimo instituto tarybos nutarimu jai suteikta nekilnojamojo turto vertintojo kvalifikacija, 2005 m. Teisingumo ministro įsakymu įrašyta į Lietuvos Respublikos teismo ekspertų sąrašą.

Irena kėlė ir kelia sau aukštus tikslus ir sistemingai stengiasi jų siekti. Jai visuomet rūpi įmonės ir skyrių, kuriems ji vadovauja, rezultatai. Greitai reaguoja ir priima sprendimus, nebijo naujovių ir iššūkių. Yra ambicinga, organizuota, veikli, efektyviai dirba tiek komandoje, tiek savarankiškai. Puikių savo gebėjimų bei veiklos dėka ji yra įgijusi bendradarbių pagarbą bei pasitikėjimą.

Sveikindami Ireną gražaus jubiliejaus proga, linkime daug džiugių gyvenimo akimirkų, neblėstančios energijos, drąsių idėjų ir jų įgyvendinimo, tęsiant ilgametį kūrybingą darbą.

Jurgita Kavaliauskienė,
Valdemaras Makarevičius,
Regina Nainienė

Nuoširdžiai sveikiname Sąjungos narius, žemėtvarkos, hidrotechnikos, melioracijos specialistus ir veteranus garbingų jubiliejų proga:

85

Albiną Jonyną

75

Virgiliją Antanavičienę
Eleną Baltrimienę
Genovaitę Kazickaitę

70

Julių Lečkauską
Bronislavą Užusienį
Remigiją Žemaitienę

Žurnalo „Žemėtvarka ir hidrotechnika“ redakcija

Šviesios atminimo spalvos

Šį pavasarį žemėtvarkos veteranė Liudvika Jankauskaitė paminėjo 85-ąjį savo gimtadienį. Pagarbiai kalbanti apie pasirinktą profesiją ir šalia buvusius kolegas ji beveik penkias dešimtis metų pašventė su žemėtvarka susijusiems darbams.

L. Jankauskaitė gimė 1932 m. balandžio 7 d. Kupiškio r. Jurkštų k. Baigusi Kupiškio gimnaziją, įstojo į matininkų kursus Kaune, vėliau neakivaizdžiai

baigė Kauno žemės ūkio technikumą, neatsitraukdama nuo gamybos studijavo LŽŪA ir įgijo žemėtvarkos inžinierės kvalifikaciją. 1952 - 1961 m. ji Šiaulių srities Žemės tvarkymo ir sėjomainų valdybos technikė, inžinierė. 1961 - 1974 m. - RŽPI Šiaulių žemėtvarkos skyriaus vyresnioji inžinierė, 1974 - 1989 m. - grupės vadovė. 1989 - 2000 m. - VŽI Šiaulių žemėtvarkos skyriaus inžinierė. Kokiose pareigose bedirbtų, ši moteris visada atsakingai žiūrėjo į jai pavestą darbą, aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Ir šiandien, būdama pensijoje, ji randa sau malonių užsiėmimų - darbuojasi sode, apsilanko gimtajame Šimonių krašte, susitinka su buvusiais kolegomis ir sako, kad Šiauliai jai - tarsi namai antrieji, nes Saulės mieste praėjo didžioji dalis jos gyvenimo metų.

Stiprios sveikatos ir gražių dienų Jums, miela Liudvika!

Vanda Vasiliauskaitė

Žiupsnelis L. Jankauskaitės prisiminimų

Laimingos vaikystės saulėti pavasariai prabėgo miškais apsuptame Kupiškio rajono Šimonių krašte. Augome dvi šeimoje, todėl dienos bėgo greitai ir nenuobodžiai. Tačiau nerūpestinga vaikyste teko džiaugtis neilgai. Prasidėjo Antrasis pasaulinis karas, po to sekė klaikūs pokario metai su šaudymais ir trėmimais, kurie užgožė vaikiškas svajones ir viltis. Bet jaunystė yra jaunystė. Pro rūpesčių ir baimės šydą retkarčiais prasiskverbdavo saulės šypsnis, nuskaidrindamas jaunatviškas dienas. Suorganizuodavom kokį renginėlį, po to šokdavom iki paryčių, o jau dainuodavom dainuodavom!.. Dainingas buvo kupiškėnų kraštas. Dainos skambėdavo rasotais šienapjūtės vakarais, per rugiapjūtę, bulviakasį, talkas... Žmonės retkarčiais pasivaišindavo, išgerdavo alaus, bet nepasigerdavo. Girtuoklystė buvo retenybė.

Mokytis pradėjau anksti, sulaukusi vos šešerių. Mokykla buvo netoli, už kilometro. Mokslas sekėsi. Gal pomėgis matematikai, ar nuo mažų dienų meilė kaimui ir gamtos grožiui įsuko mane į žemėtvarkos darbų karuselę.

Vieną saulėtą 1951 m. rugsėjo dieną palikusi namus, išsiruošiau į Kaune vei-

Su buvusiais kolegomis minint jubiliejų

L.Jankauskaitės 80-ojo gimtadienio proga jai kanklėmis groja giminaitė Ugnė

kiančius Matininkų kursus, kurie truko pusantrų metų. Buvo priimta septyniasdešimt, tarp jų dvylika - merginų. 1952 m. gruodžio mėn. kursus baigėme tik 27. Po to neakivaizdžiai baigiau Kauno žemės ūkio technikumą, kiek vėliau dirbdama įstojau ir neakivaizdžiai baigiau LŽŪA.

Baigusi matininkų kursus, buvau paskirta į Šiaulių žemės tvarkymo ir sėjomainų valdybos žemėtvarkos bazę. Jos vadovu dirbo Jokūbas Barilka, vyriausiuoju inžinieriumi - Karolis Rosenas. Technikais praktikantais atvykome dirbti penki kursiokai: K.Tauginas, A.Kvedaras, B.Stukaitė, J.Stančiūtė ir L.Jankauskaitė. Šiaulių kolektyvas ir viršininkai buvo labai draugiški ir geranoriškai padėjo pradedantiems darbuotojams.

Pirmajam pavasario - vasaros sezonui buvau paskirta technike praktikante į Užvenčio rajoną, K. Dauderio grupę, techniko Vytauto Bučnio žinion. Grupę sudarė aštuoni darbuotojai, kolektyvas buvo draugiškas. Po poros mėnesių pradėjau dirbti savarankiškai Užvenčio r. Ventos kolūkyje: koregavau, taisiau šviesoraščius, parengiau ir paženklinau vidaus žemėtvarkos projektą.

Žiemomis susirinkdavome kameraliniams darbams į žemėtvarkos bazę, o vasarai vėl išsiskirstydavom po rajonus. Grupės sudėtis ir rajonai keisdavosi kasmet. Mūsų skyriaus darbuotojai tuomet aptarnavo Šiaulių, Užvenčio, Kelmės, Radviliškio, Pakruojo, Kuršėnų, Šeduvos, Mažeikių, Akmenės, Žagarės ir Joniškio rajonus.

1961 m. liepos mėn. Žemėtvarkos valdyba buvo perorganizuota į Respublikinį žemėtvarkos projektavimo institutą (RŽPI). Be vidaus žemėtvarkos, iš Šiaulių skyriaus darbuotojų 1962 m. buvo sudaryta septynių žmonių sodų projektuotojų grupė, jai vadovavo Stasys Vaitiekūnas. Iš viso RŽPI buvo sukomplektuotos dvi sodų projektavimo grupės: Kauno ir Šiaulių skyriuose. Mums, šiauliečiams, teko aptarnauti Žemaitijos ir dalies Aukštaitijos regiono ūkius. Darbas fiziškai buvo sunkus. Į komandiruotę teko vežtis teodolitą, menzulą, juostą, planšetus, lagaminą su apranga,

Žemėtvarkos veteranų susitikimas Panevėžyje

nes teko dirbti pažliugusiuose laukuose.

Vasarą darėme sodų menzulines nuotraukas ir kitus darbus. Ženklinant medelynų vietas buvo terminuotas laikas. Medelius pirkdavo iš anksto, tad reikėdavo labai skubėti, kad būtų spėta pasodinti kol neužšalo. Jeigu dėl mūsų kaltės būtų nespėta atlikti darbų, sodininkystės ūkis galėjo institutą paduoti į teismą, kad nuostolius atlygintų.

Nors buvo nelengva, didžiausią moralinį pasitenkinimą teikė sodų ir miškų projektai. Praėjus daugeliui metų, galiu pasidžiaugti savo darbo rezultatais. Išlygintos pamiškių linijos, suformuoti kompaktiški sklypų kontūrai. Dešifravimo darbai buvo naudojami planiniams pagrindams sudaryti ir žemės apskaitai. Aštuntajame dešimtmetyje ūkiuose buvo rengiami žemėtvarkos projektai tolimesnei perspektyvai. Juose buvo numatomas kelių tinklas, miškų, pievų, ganyklų racionalus naudojimas. Tuo tikslu buvo tiriamas dirvožemis, daromos topografinės nuotraukos, rengiama medžiaga melioracijai ir kt.

Per 48 darbo metus teko dirbti su septyniais skyrių vadovais, aštuoniais grupių vadovais. Su visais gana gerai ir draugiškai sutarėme. Švęsdavome visas tarybines ir religines šventes. Skyriaus vadovo K. Roseno paskatinti pradėjome minėti matininkų šventę - Užgavėnes. Prisikepdavome blynų, pasigamindavome kitokių valgių ir dainuodavome, šokdavome iki ryto. Per tuos visus metus nė vieno kolegos nemačiau nusigėrusio.

Neprisimenu ir konfliktų su užsakovais ar aukštesnėmis institucijomis. Ilgai dirbau grupės vadove ir su vykdytojais gerai sutariau. Grupėje dirbo daug jaunų mamų, stengiausi suprasti jų padėtį, bet ir grupės žmonės stengėsi, kad su darbais nevėluotume.

1987 m. išėjus į pensiją, buvau priimta dirbti laikinai. Prasidėjus žemės reformai ir trūkstant specialistų, dirbau nuosavybės teisių atkūrimo darbus. Gerai supratau kaimo žmonių buitį, sąlygas ir žemės naudojimo perspektyvas. Tačiau ne viskas buvo taip paprasta, kaip atrodė. Žemės reformos įstatymus kūrė ne specialistai, o valdžios vyrai, jie apie atkuriamų sklypų naudojimą neturėjo supratimo, politikams raginant darbus reikėjo skubinti. Darbams paspartinti buvo priimta daug

Su darbininkais atribojant miškus Šakynoje (Šiaulių r.). 1957 m.

Su kaimo mokytoja Danute Parvalauskaite Varputėnuose (Šiaulių r.). 1959 m.

žemos kvalifikacijos įvairių profesijų žmonių. Netrukus skubėjimo pasekmės atsisuko prieš mus pačius. Nebuvo suprojektuotas kelių tinklas, tai labai trukdė tolesniems projektavimo darbams.

Ypač sunkūs buvo 1991-1995 metai. Didelė įstatymų kaita. Skubėjimas. Ilgos interesantų eilės. Kabinetas nors ir nemažas, tačiau pilnas, koridoriaus nėra. Negi žmogų už durų varysi. Stalas braška stumdomas nuo apgulties. Eilės matavimui nėra, klientai plūsta chaotiškai, vienas iš Vilniaus, kitas iš Klaipėdos. Visi šaukia ir skubina. Matavimams nesi pasiruošęs. Spontaniškai tenka nustatyti ribas, paskaičiuoti plotus. Kaip išlaikyti tikslumą? Galva ūžia nuo didelio šurmulio, bet žmonės nekantrauja. Blogiausia, kad ne visiems ūkiams kurį laiką buvo įbraižytos buvusios savininkų valdų ribos. Na ir atspėk, jeigu nori, kur ta jo žemė.

Sunkiomis sąlygomis 1994 m. teko dirbti Šiaulių r. Šakynos sen. Žarėnų - Latvelių tarybiniame ūkyje. Turėtų žemės valdų ribų taip ir nesulaukėme. Reikėjo keleto kaimų žemės savininkams (apie 200 ha plote) atkurti buvusias ribas apklausos būdu, ir dar žiemą. Darbai buvo labai skubūs, nes žemę norėjo išsinuomoti vokiečių firma. Dauguma tų žemių savininkų buvo ištremti į Sibirą, kiti pasitraukė į miestus, sodybos nugriautos. Žmonės nematė perspektyvos individualiai kurtis tėvų žemėje.

Tuometis skyriaus viršininkas Algirdas Brazauskas pasikvietė mane, tuomet dirbusią Radviliškio rajone, pokalbiui, kad vykdyčiau šią užduotį. Reikėjo ryžto, profesionalumo ir įgudimo. Šito man per daugiau nei 40 darbo metų lyg ir užteko,

Ekskursijos metu su kolegėmis prie Suomių įlankos. 1957 m.

tačiau kaip vėliau paaiškėjo, krūvis buvo labai didelis. Pagrindinė medžiaga - paprastas žemėveikslių šviesoraštis, kuriame surašyti kaimų pavadinimai. Priedas - savininkų sąrašai pagal kaimus su valdytos žemės plotais. Sklypų ribas reikėjo projektuoti greitai ir tiksliai.

Po 1994 m. žiemą praūžusios audros buvo likusios baisios vėjovartos. Keliai užpustyti. Transporto nėra. Sėdžiu ir galvoju: „Nuo ko pradėti? Ar tai įmanoma tinkamai padaryti?“ Kadangi iš tų kaimų buvo kilęs Vakarų skirstomųjų tinklų direktorius, jis pasiūlė mums automobilį darbams paspartinti. Važiavo ir pats skyriaus viršininkas A. Brazauskas įsitikinti, kaip tą užduotį įveikti. Dieną pabraidęs po laukus mane nuramino: „Kaip nors patyrimu ir kantrybe - padarysi“. Iš Žarėnų - Latvelių buvusio Tautgalių k. kilęs signataras R. Ozolas, iš Burbiškių k. - E. Vareikis turbūt buvo iniciatoriai tą žemę vokiečių firmai išnuomoti. Šiems darbams institutas įpareigojo skyrių, o skyrius pasirinkimo neturėjo.

Galvoti nebuvo kada. Nusprendžiau kviesti savininkus ir apklausos būdu nustatinėti ribas. Po melioracijos apie 1000 ha plote buvo išlikusios trys sodybos: vienoje jų gyveno kurčias, kitoje - neveiksnus, o trečias - protingas, tačiau beveik suvaikėjęs pilietis. Su pastaruoju ir teko daugiausiai bendrauti. Bėda, kad dienos trumpos, keliai užpustyti... Apklausos būdu, su paklaidomis atkūriau sklypų ribas, prie jų derinau plotus ir priartėjimo būdu pavyko buvusią padėtį atstatyti.

Pavasariop prasidėjo sklypų ženklinimo darbai. Iki sutartos datos užduotį spėjome atlikti. Čia mūsų, žemėtvarkininkų, atsakomybė baigėsi, toliau procesas įforminant žemės naudojimą vyko be mūsų, kiek pamenu, žemė buvo išnuomota kitai užsieniečių firmai.

Daug kas priklausė nuo vykdomų darbų, jų specifikos ir sąlygų, tačiau turiu su kuo palyginti. Pradėjau dirbti Užvenčio rajone, vadovaujant Kazimierui Dauderiui. Vėliau neilgam grupę perėmė Danielius Jurevičius. Jį keitė ilgametis patyręs inžinierius Dionyzas Čyžas. Po to dirbau Alekso Jonaičio, Stepono Bartkaus, o ilgiausiai (net vienuolika metų) - Stasio Vaitiekūno vadovaujamoje grupėje. Žemės reformos metu dirbau Janinos Ščeponienės ir Linos Lauciutės grupėse. Su visais

Palangos pajūryje su drauge Bronislava Stančikaite-Kučinskiene. 1956 m.

buvo gera dirbti, puikiai sutarėme, liko tik geri prisiminimai. Vėliau keturiolika metų iki pensijos pati dirbau grupės vadove.

Džiaugiuosi, kad teko gyventi ir bendrauti su įdomiomis asmenybėmis, gerais darbuotojais. Mūsų veteranas Algimantas Žaliauskas pradėjo dirbti 1947 m. 62 metai žemėtvarkoje! Apie kitą tokį darbuotoją nesu girdėjusi. Po darbų institute su žmona Bronislava jiedu patys Šiauliuose pasistatė namą, naktimis dirbo. Pats Algimantas buvo ir architektas, ir darbų vykdytojas, ir darbininkas.

Ypatingu polinkiu į meną pasižymėjo kolega Stasys Bičkus, turėjęs gražią rašyseną, jis turėjo ir gražų balsą, mėgo dainuoti. Daug vakarų su akordeonu ir lūpine armonikėle per šventes visus mus linksmindavo Felicijonas Petroliūnas. Jis taip pat turėjo gerą ranką, piešdavo karikatūras sienlaikraščiui. Negaliu nepaminėti J. Žilienės (Šileikaitės), A. Dovidauskienės (Morkeliūnaitės), R. Venckuvienės (Artiškaitytės), R. Rimeikienės (Olekaitės), V. Ragaliauskienės (Venslovaitės), J. Mozerienės (Gelumbauskaitės), V. Šiliauskienės (Šikšniūtės), D. Brazienės (Vilkaitytės), I. Tamutienės (Rinkevičiūtės), J. Petkevičienės (Rupeikaitės), V. Brazdžiūnienės (Jasinskaitės), A Banienės (Androsovos)...

Verti pagarbos veteranai, gyvenimus paskyrę žemėtvarkai, su jais dalytasi vargais ir rūpesčiais: Tai Z. Čyžienė, J. Kučinskas, P. Urbonavičius, T. Ramanauskienė, S. Rumšienė, L. Stukas, G. Valatkienė, S. Ždanovienė, M. Žardinskas, V. Gontienė, B. Vaitiekaitis, V. Jokubaitienė.

Šiuo metu naudojuosi užtarnauta laisve, gyvenimas man švyti šviesiomis spalvomis. Netoli Šiaulių turiu sodą. Darbų, kiek sveikata leidžia, prasimanau, tad nuobodžiauti nėra kada. Esu viena, bet ne vieniša ir kol kas laiminga. Ryšių su buvusiais darbo draugais nenutraukiau.

Redakcijos pastaba: *Ši publikacija yra dalis L. Jankauskaitės prisiminimų, spausdintų 2009 m. knygoje „Žemėtvarkos darbai Lietuvoje XX a. (Amžininkų prisiminimai) (sudarytojai P. Aleknavičius ir V. Vasiliauskaitė).*

Benjaminas Bronius Šukys
(1935 - 2017)

2017 m. rugsėjo 17 d. mire melioracijos veteranas, buvęs ilgametis Respublikinio vandens ūkio projektavimo instituto Šiaulių skyriaus (vėliau UAB „Šiaulių hidroprojektas“) darbuotojas Benjaminas Bronius Šukys.

Velionis gimė 1935 m. sausio 4 d. Anykščių r. Vaitkūnų k. 1959 m. baigęs Svėdasų vidurinę mokyklą, toliau mokėsi Panevėžio hidromelioracijos technikume ir 1962 m. įgijo hidrotechniko kvalifikaciją.

Profesinę melioratoriaus veiklą B. Šukys pradėjo Kelmės MMS meistru. 1963 m. jis tapo RVŪPI Šiaulių skyriaus darbuotoju. Rengė melioracijos projektus Akmenės, Mažeikių, Telšių rajonų ūkiams. Jo atliekami tyrinėjimo darbai buvo aukštos kokybės, projektiniai sprendimai - logiški ir ekonomiški. Savo patirtį noriai perduodavo jaunesniems bendradarbiams. Pareigingas, sumanus jaunasis specialistas buvo keliamas pareigose, premijuojamas, neužilgo tapo vyresniuoju inžinieriumi, grupės vadovu. Jo ilgametė veikla pažymėta daugeliu garbės raštų ir padėkų.

Lietuvai atgavus nepriklausomybę ir sumažėjus melioracijos darbų, 1992 m. pradžioje B. Šukys rengė žemės reformos žemėtvarkos projektus Mažeikių r. Krakių, Bugenių ir Purvėnų kadastro vietovių teritorijose. Dirbo kruopščiai, puikiai sutarė su kolegomis žemėtvarkininkais, mokėjo bendrauti su kaimo žmonėmis, buvo jų mėgstamas matininkas. Po keturiasdešimties metų darbo institute, 2003-siais Benjaminas išėjo į užtarnautą poilsį.

Būdamas pensininku, velionis neprarado ryšių su buvusiais bendradarbiais, užsiėmė sodininkyste, mėgo keliauti, domėjosi istorija, etnografija, geografija, politika. Visur kartu su juo buvo ir žmona Onutė – tos pačios laidos ir profesijos instituto inžinierė.

Liūdime netekę buvusio puikaus kolegos, gero melioracijos specialisto.

Buvusių bendradarbių vardu
Petras Raudonis

Vladas Kuginys
(1935 - 2017)

2017 m. spalio 31 d. eidamas 82-uosius metus mirė žemėtvarkos veteranas Vladas Kuginys.

Velionis gimė 1935 m. spalio 20 d. Biržų r. Spalviškių k., esančiame šalia vaizdingos Biržų girios. 1954 m. baigęs Biržų vidurinę mokyklą studijavo žemėtvarką LŽŪA ir 1959 m. įgijo žemėtvarkos inžinieriaus kvalifikaciją. 1959 - 1965 m. dirbo inžinieriumi Lietuvos kelių projektavimo institute Kaune. Persikėlęs gyventi į Zarasus, ten, Zarasų r. gamybinėje valdyboje 1965 - 1977 m. dirbo vyriausiuoju žemėtvarkos inžinieriumi. 1977 m. Vladas paskiriamas i ŽŪM Žemėtvarkos valdybos Žemės naudojimo skyriaus vyriausiuoju inžinieriumi inspektoriumi. Nuo 1992 m. iki 1995 m. velionis dirbo ŽŪM Žemės tvarkymo departamente, iš pradžių direktoriumi, vėliau šio departamento Žemės reformos skyriaus viršininku. 1995 - 1996 m. buvo Lietuvos Respublikos Seimo Agrarinio komiteto pirmi-

ninko padėjėju, vėliau patarėju. 1996 - 2001 m. dirbo Žemėtvarkos ir teisės departamente prie ŽŪM Žemės reformos ir kadastro skyriaus vyriausiuoju specialistu. Iki išėjimo į pensiją 2001 - 2004 m. dirbo Seimo nario padėjėju.

Žemėtvarkos specialistai velionyje matydavo ne tik gerą specialybės žinovą, bet ir užtarėją, pagelbstintį patarimais, nebijantį pasakyti tiesos, kokia ji bebūtų. Netekome darbštaus ir sąžiningo, gebėjusio racionaliai mąstyti jautraus ir korektiško žmogaus. Išėjo į amžinybę palikdamas šviesų atminimą ir nuveiktus darbus.

Liūdime dėl netekties ir šią sunkią valandą užjaučiame velionio artimuosius.

Buvusių kolegų vardu
Romualdas Survila

Antanas Mikalauskas
(1928 – 2017)

2017 m. spalio 3 d., eidamas 89 metus mirė žemėtvarkos inžinierius Antanas Mikalauskas.

Velionis gimė 1928 m. gegužės 31 d. Alytaus r. Likiškėlių k. 1949 m. baigęs Alytaus gimnaziją, mokėsi LŽŪA ir 1954 m. įgijo žemėtvarkos inžinieriaus kvalifikaciją. 1954 - 1957 m. buvo Lazdijų MTS žemėtvarkos inžinierius, 1957 - 1961 m. Žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo valdybos Kauno žemėtvarkos skyriaus inžinierius, 1961 - 1989 m. – RŽPI Kauno žemėtvarkos skyriaus inžinierius, vyresnysis inžinierius, grupės vadovas, vyriausiasis projektų inžinierius.

Antanas dirbo įvairius žemėtvarkos projektavimo darbus, buvo darbštus geras specialistas. Jis aktyviai dalyvavo RŽPI Kauno žemėtvarkos skyriaus visuomeninėje veikloje.

Velionis atgulė amžino poilsio Kauno r. Karmėlavos kapinėse. Kurso draugai ir buvę bendradarbiai kartu su jo sūnumis ir artimaisiais liūdi netekę studijų bičiulio ir draugo.

. ***Buvusių bendradarbių ir studijų draugų vardu***
Vytautas Skuodžiūnas

Valentinas Juozas Dagys
(1936 - 2017)

2017 m. birželio 30 d. po ilgos ligos mirė buvęs Biržų melioracijos statybos valdybos darbų vykdytojas bei profesinės sąjungos pirmininkas Valentinas Juozas Dagys.

Velionis gimė 1936 m. gegužės 4 d. Pasvalyje. Baigęs Panevėžio hidromelioracijos technikumą, 1966 m. pradėjo melioratoriaus veiklą Biržų MSV, joje ėjo iš pradžių techniko, vėliau meistro pareigas. Buvo darbštus ir sumanus darbuotojas, nestokojantis šmaikštesnio žodžio, gebėjęs su visais gražiai bendrauti, todėl jį gerbė ne tik įmonės vadovai, bet ir eiliniai darbuotojai. Apie biržiečius melioratorius Valentinas vėliau (2003 m.) parašė knygą „Mus šaukė žemė“. 1992 - 2001 m. buvo RVŪPI Panevėžio skyriaus inžinierius.

Valentino Dagio darbo biografija spalvinga. Jis buvo ne tik melioratorius, bet ir mokyklos ūkvedys, statybos darbų inžinierius, Pasvalio r. laikraščio „Darbas“ korespondentas, Biržų r. radijo laidų redaktorius, matininkas, kraštotyrininkas, literatas, istorijos ir kultūros puoselėtojas, visuomenės veikėjas. Reikšminga Biržų kraštui buvo jo visuomeninė kultūrinė veikla. Jis rengė fotografijos parodas, kūrė dokumentinius kino filmus, organizavo jų peržiūras, nuolat rašė straipsnius ir apybraižas rajono laikraščiams, buvo aktyvus Biržų literatų klubo „Versmė“ valdybos narys, almanachų sudarytojas, apie Biržų kraštą pasakojančių istorinių romanų „Prabėgę metai“ ir „Sakmė apie Jonušą“ autorius. 2017 m. Valentinui Juozui Dagiui buvo suteiktas Biržų r. Garbės piliečio vardas.

Valentino Juozo Dagio, darbštaus, kūrybingo ir kuklaus žmogaus, šviesus atminimas ilgam išliks jį pažinojusių atmintyje.

Buvusių bendradarbių vardu
Jonas Janilionis

Antanas Urba
(1930 - 2017)

2017 m. spalio 31 d., eidamas 87-sius metus mirė hidrotechnikos inžinierius Antanas Urba.

Velionis gimė 1930 m. vasario 24 d. Raseinių r. Deksnių k. Baigęs 1953 m. vidurinę mokyklą Raseiniuose, studijavo hidromelioraciją LŽŪA ir 1958 m. įgijo hidrotechnikos inžinieriaus kvalifikaciją. Profesinę melioratoriaus veiklą pradėjo Šakių r. Sintautų remonto technikos stoties melioracijos skyriaus darbų vykdytoju. 1959 m. buvo paskirtas Kelmės MMS vyriausiuoju inžinieriumi. Sustambinus melioracijos įmones, 1962 - 1966 m. dirbo Raseinių MSV gamybinio techninio skyriaus inžinieriumi. Nuo 1966 m. dešimtį metų buvo Bartkuškio hidromelioracijos technikumo dėstytojas, vėliau kurį laiką dirbo Vilniaus hidrotechninės statybos kolonoje gamybinio skyriaus viršininku. Nuo 1980 m. perėjo dirbti į RVŪPI Vilniaus skyrių. Čia eidamas inžinieriaus pareigas atlikdavo tyrinėjimo darbus ir rengdavo Šalčininkų r. ūkių žemės melioracijos projektus. Šį darbą dirbo iki 1991 m., kol melioracijos sistemų įrengimo darbus nustota finansuoti.

Paskutinis jo profesinės veiklos etapas buvo darbas UAB „Deulita“. 1993 - 1998 m. vykdė sausinimo sistemų rekonstravimo, ūkinių ir miško kelių rekonstrukcijos tyrinėjimo ir projektavimo darbus. Buvo darbštus, sąžiningas, gerai išmanantis melioracijos technologijas specialistas.

Buvo rūpestingas šeimos žmogus. Kartu su žmona Danguole užaugino dukras Korneliją ir Gražiną.

Velionis, nors nepriklausė jokiai partijai, domėjosi politika. Būdamas Lietuvos patriotas, kritiškai vertino atkurtosios nepriklausomos Lietuvos partijų veiklą.

Liūdime dėl šios netekties, nuoširdžiai užjaučiame velionio šeimą ir artimuosius.

Studijų draugų ir buvusių bendradarbių vardu
Gailutė Janušauskienė
Modestas Pikelis

Povilas Šapolas
(1929-2017)

2017 m. lapkričio 30 d. mirė žemėtvarkos inžinierius Povilas Šapolas.

Velionis gimė 1929 sausio 1d. Kurklių miestelyje. 1949 m. baigęs 4 gimnazijos klases, dirbo Anykščių veterinarijos tarnyboje sanitaru, sąskaitininku, buhalteriu. Dirbdamas neakivaizdžiai baigė Kauno žemės ūkio technikumo Žemėtvarkos skyrių, įgydamas žemėtvarkos techniko kvalifikaciją. 1970 m. neakivaizdžiai baigęs LŽŪA įgijo žemėtvarkos inžinieriaus diplomą.

1958 – 1961 m. dirbo ŽŪM Žemės tvarkymo valdybos Kauno geodezinių darbų padalinyje (partijoje). 1961 - 1989 m. dirbo RŽPI Kauno geodezijos skyriuje vyresniuoju inžinieriumi, grupės vadovu.

Povilas visuomet labai daug pasakodavo apie savo gimtąjį Anykščių kraštą, Anykščių šilą su jame esančiu Puntuko rieduliu, vaizdingą Virintos upelį, Šventosios upę ir, kaip jis sakydavo, gražiausias Lietuvoje Kurklių pievas. Turėjo nepaprastai subtilų humoro jausmą. Šventiniuose vaidinimuose ar vakaronėse visuomet buvo laukiama, kada pasirodys Povilas. Vietoje nebeleidžiamo sovietiniais laikais žurnalo „Žemėtvarka ir melioracija“, RŽPI buvo leidžiamas kasmetinis leidinys „Žemėtvarka“. Šio leidinio ne viename numeryje galima buvo rasti Povilo nupieštas karikatūras, per humoro prizmę nušviestą žemėtvarkininkų ir geodezininkų kasdienybę.

Netekome nuoširdaus kolegos. Jo atmintis išliks draugų ir buvusių bendradarbių širdyse.

Buvusių bendradarbių vardu
Romualdas Survila

Knyga apie mažąsias Lietuvos hidroelektrines

Lietuvos hidroenergetikų asociacija išleido knygą „Mažoji hidroenergetika“. Tai jau ne pirmas sėkmingas Lietuvos hidroenergetikos srities verslininkų ir mokslininkų bendro darbo kūrinys apie atsinaujinančio energijos šaltinio – vandens panaudojimo istorinę raidą ir galimybes Lietuvoje. Knygą sudaro dvi dalys: Lietuvos hidroenergetikos raidos apžvalga ir svarbiausia informacija apie šalies mažąsias hidroelektrines.

Pirmoje knygos dalyje aprašyta jau daugiau kaip dvidešimties metų istoriją skaičiuojančios Lietuvos hidroenergetikų asociacijos veikla. Per antrąjį nepriklausomos Lietuvos gyvavimo laikotarpį atstačius dalį sugriautų hidroelektrinių, išnaudojama, deja, tik nedidelė dalis visų potencialių švarios elektros gamybos išteklių dalis. Tuo tikslu Lietuvos hidroenergetikų kartu su kitų Europos Sąjungos šalių atstovais sudarytas viešai prieinamas, interaktyvus internetinis potencialių vandens jėgainių vietų atlasas. Šis atlasas suteikia galimybę potencialiam investuotojui rasti tinkamą vandens jėgainės vietą elektros gamybai.

Knygoje taip pat pateikiami hidroenergetikos raidos Lietuvoje svarbiausi faktai – pradedant XIV a. rašytinių

Aptarimo metu

Knygą pristato A.Sabaliauskas

šaltinių apie vandens energijos (malūnų) panaudojimą fragmentais ir užbaigiant šiuolaikinių bei ateities upių nepatvankinių bei jūros bangų energijos technologijų taikymo Lietuvoje galimybių analize. Nemažai dėmesio skirta ir tarpukariu vykusiai diskusijai apie didžiųjų Lietuvos upių Nemuno ir Neries galimą panaudojimą elektros energijos gamybai. Plačiai aprašytas neįgyvendintos Turniškių hidroelektrinės statybos procesas. Aptartas Nemuno upės ties Birštono kilpa galimo panaudojimo elektros energijos gavybai klausimas. Tai hidrotechnikos veterano doc. B. Ruplio, Lietuvos hidroenergetikų asociacijos garbės pirmininko prof. P. Punio ir dr. E. Kasiulio bei Lietuvos energetikos istorijos tyrimo entuziasto energetiko S. Bilio parengta medžiaga.

Antroje knygos dalyje aprašytos 89 šalies mažosios hidroelektrinės - daugiau kaip 90 proc. visų Lietuvoje veikiančių mažųjų hidroelektrinių (iš viso šiuo metu veikia 96 mažosios hidroelektrinės). Aprašymuose pateikiama trumpa informacija apie upes, kuriose įrengtos jėgainės, svarbiausi jų techniniai parametrai ir istoriniai faktai.

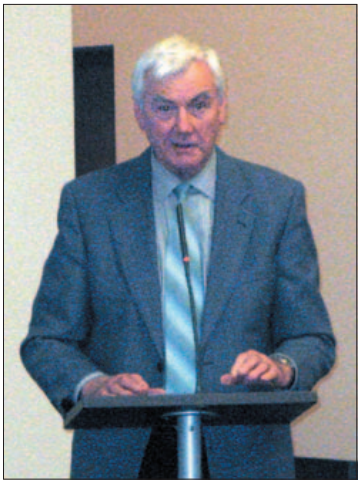

Kalba energetikos istorijos tyrinėtojas S.Bilys

2017 m. spalio 11 d. Vilniuje buvo surengtas viešas knygos aptarimas ir pristatymas energetikos veteranams. Lietuvos hidroenergetikų asociacijos prezidentas Alfredas Sabaliauskas supažindino su mažosios hidroenergetikos raida Lietuvoje, jos reikšme, papasakojo apie knygos parengimo istoriją. Gaila, kalbėjo jis, kad dabar galiojantys teisės aktai sustabdė tolesnę hidroenergetikos plėtrą. Vienas knygos autorių Stasys Bilys taip pat kalbėjo apie hidroenergetikos Lietuvoje raidos problemas. Žymus Lietuvos energetikas, buvęs šalies energetikos sistemos vadovas Rymantas Juozaitis puikiai įvertino mažosios hidroenergetikos entuziastų pastangas naudoti šalies hidroenergetinį potencialą. Analogiškas jos pristatymas hidrotechnikų bendruomenei lapkričio 27 d. įvyko A.Stulginskio universitete.

Leidinys ne tik pasitarnaus hidrotechnikos specialistams, bet ir gali būti panaudotas kaip informacinis albumas norintiems labiau pažinti savo šalį ir susipažinti su jos hidroenergetikos objektais, kurie yra neatsiejama mūsų krašto inžinerijos istorijos dalis.

Algis Kvaraciejus
Juozas Smilgevičius

Po katastrofos

Praėjo daugiau kaip 30 metų nuo vienos didžiausių žmonijos istorijoje technogeninių katastrofų. 1986 m. balandžio 26 d. Černobylio atominėje elektrinėje neapgalvotai atliekant pavojingus techninius eksperimentus sprogo ketvirtojo energetinio bloko reaktorius ir į atmosferą pateko milžiniškas kiekis (per 190 tonų) radioaktyvių medžiagų.

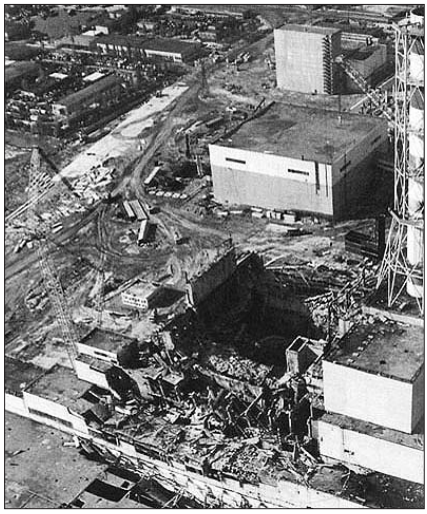

Po avarijos...

Radiacija palietė apie 8 mln. gyventojų, radioaktyviomis dulkėmis buvo užteršta daugiau nei 160 tūkst. km^2 teritorijos, daugiausia Baltarusijoje ir Ukrainoje. Žmonės Černobylyje buvo apšvitinti 90 kartų daugiau, nei sprogus bombai Hirošimos mieste Japonijoje. Ir dabar 30 km zona aplink Černobylį tebėra viena radioaktyviausių vietų visoje Žemėje. Beveik septyni tūkstančiai lietuvių priverstinai buvo išvežti likviduoti Černobylio atominės elektrinės avarijos padarinių.

Po sprogimo virš sugriauto energobloko buvo pastatytas gelžbetoninis sarkofagas, kuris turėjo apsaugoti aplinką nuo išsiskiriančių radioaktyvių dulkių. Palaipsniui jis pradėjo irti ir neseniai, panaudojus Europos Sąjungos paramos lėšas, virš šio gelžbetoninio buvo įrengtas naujas metalo konstrukcijų sarkofagas. Jo ilgis 165 m, aukštis 110 m, plotis 257 m. Ši 36 tūkst. tonų konstrukcija buvo užstumta virš senojo sarkofago. Naujojo sarkofago įrengimas kainavo apie 2 mlrd. dolerių, ir

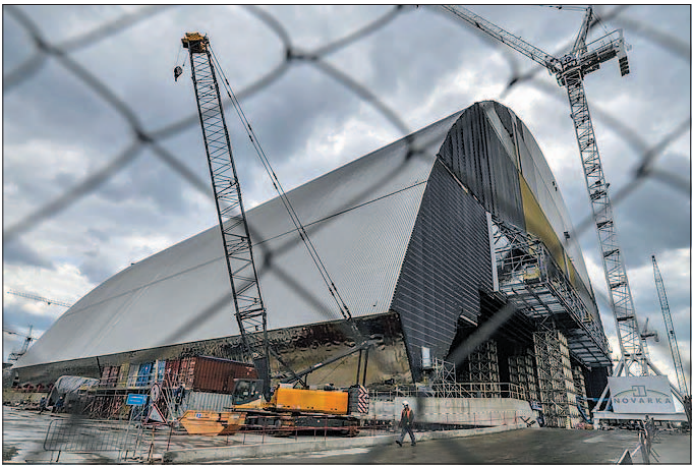

Metalinio sarkofago montavimas

Ketvirtasis AE blokas po sarkofagu

manoma, kad jis turėtų tarnauti ne mažiau kaip 100 metų.

AES darbuotojai gyveno Pripetės mieste, kuris nuo elektrinės buvo pastatytas 2 km atstumu. Nors ir pavėluotai, sovietinė valdžia evakavo per 100 tūkst. šio miesto ir aplinkinių kaimų gyventojų. Taip ir stovi šis miestas kaip vaiduoklis. Jame dar ilgai nebus galima gyventi. Bet dabar į šį miestą jau organizuojamos kelių valandų trukmės (nes ilgiau būti pavojinga) turistinės išvykos. O aplinkiniuose kaimuose nepaisant draudimų dabar gyvena apie 500 gyventojų, kurie čia, radioaktyvioje aplinkoje, augina daržoves, grybauja, uogauja, žvejoja ir medžioja. Tai pagyvenę žmonės, neturintys kitos gyvenimo vietos, dėl amžiaus mažiau bijantys radiacijos padarinių.

Pripetės miestas baigia užaugti

Buvusio vaikų darželio-lopšelio vidus šiandien

Pagal užsienio spaudą parengė Juozas Smilgevičius

NŽT vadovu išrinktas Laimonas Čiakas

Naujuoju NŽT prie ŽŪM vadovu išrinktas 47-erių iš Kėdainių kilęs ir ekonomiką bei vadybą LŽŪA studijavęs L.Čiakas. Nuo 2011 m. kovo mėn. jis dirbo Valstybės kontrolėje, pastaruoju metu vadovavo Valstybės kontrolės 1-ajam audito departamentui. Iki tol jis dirbo patarėju Seimo Europos reikalų komitete, dar anksčiau – Žemės ūkio ministerijoje.

Norą dalyvauti konkurse NŽT direktoriaus pareigoms užimti buvo pareiškę 13 pretendentų, paskutiniajame etape dalyvavo 9 asmenys.

ŽH informacija

Priimtas 2018 m. valstybės biudžetas

2017 m. gruodžio 12 d. Seimas patvirtino 2018 m. valstybės biudžetą. Biudžeto pajamos kartu su ES paramos lėšomis (2,3 mlrd. eurų) sudaro 9,1 mlrd. eurų. Biudžeto išlaidos – 9,6 mlrd. eurų. Tad numatytas 0,5 mlrd. eurų deficitas. 2017 m. buvo numatyta gauti pajamų 8,5 mlrd. eurų (tarp jų 2,1 mlrd. eurų ES paramos lėšų)

Valstybės biudžete numatyta 11,49 mln. eurų tikslinių dotacijų savivaldybių biudžetams valstybės nuosavybės teise priklausančių melioracijos ir hidrotechnikos statinių valdymui ir naudojimui (2017 m. asignavimui šiam tikslui buvo 10,4 mln. eurų). Skirtų lėšų negalima naudoti melioracijos statiniams rekonstruoti. Tuo tarpu vien vietinės reikšmės keliams tiesti ir prižiūrėti savivaldybėms skirta iš valstybės biudžeto 103,9 mln. eurų arba 10 kartų daugiau negu melioracijai.

ŽH informacija

Nustatyti žemės naudojimo pažeidimai

Nacionalinė žemės tarnyba per trečiąjį 2017 m. ketvirtį atliko daugiau nei 4 tūkst. žemės naudojimo valstybinės kontrolės patikrų. Jų metu nustatyta per 850 pažeidimų. Iš viso per tris š. m. ketvirčius atlikus 10 023 patikras nustatyta daugiau nei 1850 žemės naudojimo pažeidimų ir paskirta 33,6 tūkst. eurų baudų.

Trečiąjį metų ketvirtį daugiausiai patikrų įvykdė NŽT Vilniaus m. (269), Klaipėdos r. (236), Vilniaus r. (190), Utenos r. (138), Panevėžio (167), Tauragės ir Pagėgių (127), Šiaulių (113), Kauno r. (110) skyriai. Žemės naudojimo pažeidimų daugiausia užfiksuota Vilniaus mieste, Klaipėdos, Utenos, Kauno rajonuose.

Vilniaus mieste atliktos 269 patikros. Iš jų 237 sudarė patikrinimai, vykdyti pagal visuomenės atstovų prašymus bei skundus. Iš viso sostinėje aptikti 169 žemės naudojimo pažeidimai. 142 atvejais tai buvo savavališkas žemės, miško, vandens telkinių užėmimas. 25 pažeidimų atvejai buvo nustatyti pagal Administracinių nusižengimų kodekso straipsnį, susijusį su privačios nuosavybės ar patikėjimo teise priklausančios, perduotos neatlygintinai naudotis pagal panaudos sutartį, nuomojamos ar subnuomojamos žemės nesutvarkymu taip, kad ji būtų tinkama naudoti pagal pagrindinę naudojimo paskirtį, arba pareigos užtikrinti įsigytos žemės ūkio paskirties žemės naudojimą žemės ūkio veiklai nevykdymu.

Pažeidimų gausa išsiskyrė ir Klaipėdos bei Utenos rajonai. Iš 236 Klaipėdos r. patikrintų sklypų 87-iuose rasti pažeidimai, Utenos r. 138 patikrintuose sklypuose rasti net 82 pažeidimai.

Geriausia padėtis buvo Raseinių, Šilutės, Šilalės, Radviliškio, Jurbarko ir Telšių rajonuose. Patikrintuose šių rajonų sklypuose pažeidimų neaptikta.

NŽT informacija

Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymo pataisos

Seimas priėmė Žemės ūkio paskirties žemės įsigijimo įstatymo pataisas, kuriomis atsisakoma perteklinių ir neproporcingais pripažintų profesinių įgūdžių ir kompetencijos reikalavimų žemės ūkio paskirties žemės įgijėjams.

Įstatymo pataisos buvo parengtos siekiant nutraukti 2015 m. kovo 26 d. Europos Komisijos (EK) pradėtą pažeidimo procedūrą dėl šiuo metu Lietuvoje galiojančių nuostatų, nustatančių kvalifikacinius reikalavimus privačios žemės ūkio paskirties žemės įgijėjams, nesuderinamumo su Europos Sąjungos (ES) įsisteigimo laisvės ir laisvo kapitalo judėjimo principais. Siekiant suderinti Lietuvos Respublikos nacionalines ir ES nuostatas, taip pat išvengti teisminių ginčų Europos Teisingumo Teisme ir finansinių pasekmių, priimtame įstatymo projekte atsižvelgta į visus EK reikalavimus.

Seimui priėmus įstatymo pakeitimo projektą, atsisakyta reikalavimo žemės pirkėjui (kai žemė perkama ne pirmumo teise) turėti 3 metų žemės ūkio veiklos vykdymo, žemės ūkio naudmenų ir pasėlių deklaravimo, registruoto ūkininko ūkio, žemės ūkio išsimokslinimo diplomo, 50 proc. pajamų iš žemės ūkio veiklos, ekonominio gyvybingumo.

Taip pat palikta teisė žemės naudotojams ir kaimyninių žemės sklypų savininkams teisę pirmiems prieš visus kitus asmenis įsigyti parduodamą žemę. Tačiau siūloma šiems asmenims sumažinti kvalifikacinius reikalavimus, siekiant pasinaudoti pirmumo teise – fiziniams asmenims būtų keliamas registruoto ūkininko ūkio, o juridiniams asmenims – 50 proc. pajamų iš žemės ūkio veiklos reikalavimas.

Nuo 2014 m. sausio 1 d. iki 2016 metų gruodžio 31 d. žemės ūkio paskirties žemės savininkai pateikė 64 622 pranešimus dėl žemės ūkio paskirties žemės pardavimo. Tik 2 užsieniečiai, kurie nebuvo Lietuvos piliečių sutuoktiniai, kreipėsi dėl leidimo įsigyti žemės ūkio paskirties žemės. NŽT duomenimis, apie 70 proc. žemės ūkio paskirties žemės pardavimo atvejų asmenys pageidavo pasinaudoti pirmumo teise.

ŽŪM informacija

Bauda buvusiam NŽT direktoriaus pavaduotojui

Buvęs NŽT direktoriaus pavaduotojas Vaidas Pakalka už pasikėsinimą piktnaudžiauti tarnyba turės sumokėti 20,7 tūkst. eurų baudą.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas atmetė V. Pakalkos skundą ir paliko galioti Lietuvos apeliacinio teismo balandį priimtą nutartį. Apeliacinio teismo sprendimu jis liko pripažintas kaltu dėl pasikėsinimo piktnaudžiauti, tačiau teismas daugiau nei 8 tūkst. eurų sumažino Vilniaus apygardos teismo 2016 m. lapkritį jam paskirtą baudą. Ikiteisminį tyrimą atlikusi STT nustatė, kad V. Pakalka, laikinai ėjęs NŽT direktoriaus pareigas, siekdamas neteisėtai pasipelnyti, pasirašė taikos sutartį civilinėje byloje su ieškovu bendrove „Alvilė“. Pagal šią taikos sutartį „Alvilė“ iš valstybės būtų gavusi nepagrįstai didelį žalos atlyginimą – apie 2,4 mln. eurų. Dėl šio sprendimo valstybei būtų padaryta daugiau nei 2,1 mln. eurų turtinė žala. Pasak STT, taip pat įrodyta, kad V. Pakalka, pasirašydamas minėtą taikos sutartį, siekė naudos su juo susijusiam ilgamečiam verslo partneriui ir draugui, kurio bendrovei po tokio V. Pakalkos sprendimo būtų atitekę 15 proc. iš valstybės „Alvilė“ gautų pinigų. Įsikišus NŽT Teisės departamentui, taikos sutartis buvo atšaukta ir žalos valstybei išvengta. Vėlesniu teismo sprendimu minėtai bendrovei iš valstybės priteista apie 290 tūkst. eurų žalos atlyginimo. „Alvilė“ 2008 m. pradėjo bylą prieš valstybę, reikalaudama atlyginti žalą, padarytą nutraukus valstybinės žemės nuomos

sutartį. Didžiąją reikalavimų dalį sudarė reikalavimas atlyginti negautas pajamas. 2010 m. gruodį pasitarime, kuriame dalyvavo NŽT Teisės departamento ir Teisingumo ministerijos atstovai, apsvarstytas „Alvilės“ pasiūlymas sudaryti taikos sutartį, pagal kurią valstybė įsipareigotų atlyginti bendrovei apie 2,9 mln. eurų žalą. Pasitarime nuspręsta sprendimą dėl „Alvilės“ pasiūlytos taikos sutarties atidėti iki 2011 m. sausio mėnesio, nes kilo abejonių dėl įmonės pateikto reikalavimo atlyginti nepaprastai dideles negautas pajamas ir šių negautų pajamų paskaičiavimo metodikos teisingumo. Žinodamas tokią NŽT ir Teisingumo ministerijos poziciją, taip pat žinodamas, kad tarnybai byloje įgaliotas atstovauti NŽT Teisės departamentas, V. Pakalka be šio departamento žinios ir sutikimo pasinaudojo tuo, kad nuo 2010 m. gruodžio 27 iki 30 dienos laikinai ėjo atostogaujančio NŽT direktoriaus Vito Lopinio pareigas. V. Pakalka vienasmeniškai NŽT vardu pasirašė ir pateikė teismui tvirtinti taikos sutartį su „Alvile“. 2011 m. sausį taikos sutartis atšaukta grįžusio iš atostogų NŽT direktoriaus V.Lopinio ir NŽT Teisės departamento pastangomis.

DELFI informacija

Žemėtvarkos aktualijos ir perspektyvos

Mokslinė praktinė konferencija skirta Žemėtvarkos ir geomatikos instituto, (buv. Žemėtvarkos katedros) 70-mečiui įvyko lapkričio 10 d. ASU III rūmuose. Į konferenciją susirinkusius ASU Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakulteto dėstytojus, studentus ir žemėtvarkos absolventus su jubiliejumi pasveikino ASU rektorius prof. Antanas Maziliauskas, pabrėždamas, kad žemė, vandenys ir miškai yra bendras žemėtvarkininkų ir hidrotechnikų rūpestis. Padėkos raštai šia proga buvo įteikti ilgamečiams katedros darbuotojams A. Aleknavičiui, V. Atkocevičienei ir G. Balevičiui.

Konferencijoje D.Mikalauskienė ir Z.Kvietkienė perskaitė pranešimą „Žemės tvarkymo aktualijos“. Buvo pristatyta NŽT struktūra, jos veiklos prioritetinės kryptys, atlikti darbai bei laukiantys iššūkiai teritorijų planavime bei baigiamuosiuose žemės nuosavybės atkūrimo darbuose. K Maksvytis pranešime „Nekilnojamųjų daiktų ir teisių į juos registravimo pokyčiai“ informavo apie VĮ Registro centro platesnį pažangių paslaugų teikimą vartotojams, diegiant pažangias informacines technologijas. A.Petkevičius pranešime „Teritorijų planavimo tendencijos“ pabrėžė, kad teritorijų planavimas turi atsižvelgti į demografinius pokyčius, turėtų būti mažinamas reglamentavimas, daugiau ieškant pagrįstų kompromisų. Priimti bendrojo plano sprendiniai neturėtų būti ginčijami, nesvarbu koks jo turinys. Klientams neturėtų būti taikomi specialistų sugalvoti papildomi reikalavimai. A.Aleknavičius perskaitė pranešimą „Stambių ūkių žemės valdų pertvarkymo galimybės“ apie racionalių ūkių suformavimo galimybes, dabartines žemės naudojimo tendencijas, ūkių stambėjimą. Jis siūlė rengti ūkių perspektyvinių ribų schemas, kur planuojamoje žemėvaldoje būtų atsižvelgiama į

sklypų išsidėstymą, gamybinio centro vietą, kelių tinklą ir kt. faktorius. D.Jonikavičius pranešime „Melioracijos griovių būklės stebėsena, taikant nuotolinių tyrimų duomenis“ paskelbė duomenis apie griovių susidėvėjimo tyrimą, panaudojant bepiločius arba ultra lengvus orlaivius. Duomenys renkami 3D formate su 20 cm skiriamąją geba, naudojant infraraudonųjų spindulių spektrą. Pagal 3D duomenų altitudes braižomi griovių profiliai, kurie palyginami su projektiniais, ir taip nustatomi neigiami pokyčiai.

ASU Žemėtvarkos ir geomatikos instituto direktorė V.Gurskienė dalyvius supažindino su dabarties iššūkiais bei septynių dešimtmečių Žemėtvarkos katedros istorija.

ŽH informacija

Išrinkti gražiausi piliakalniai

2017-ieji metai mūsų šalyje buvo paskelbti Piliakalnių metais. Šiemet buvo renkami ir gražiausi Lietuvos piliakalniai. Rinkimų nugalėtojo, Kernavės piliakalnių komplekso nuotrauka (aut. Romutė Čiurovienė) puošė ir žurnalo“Žemėtvarka ir hidrotechnika“ 2017 m. Nr.1 viršelį. Kernavės piliakalnių kompleksas įsikūręs Širvintų rajone, Neries slėnyje, tai vienas Lietuvos valstybės susidarymo centrų, nuo 2004 m. saugomas UNESCO Paveldo sąraše. Kompleksą sudaro piliakalnis – Aukuro kalnas, du priešpiliai – Mindaugo sostas ir Lizdeikos kalnas, papilys – Įgulos kalnas bei Kriveikiškio piliakalnis.

Antroje vietoje - Šatrijos piliakalnis. Tai viena aukščiausių Žemaitijos kalvų, esanti Varnių regioniniame parke, Telšių rajone. Kalno aukštis – beveik 229 m, nuo jo atsiveria graži panorama ir vaizdas į kitus netoliese esančius piliakalnius. Trečiasis rinkimuose – Merkinės piliakalnis, esantis Merkinėje, Dzūkijos nacionaliniame parke. Šis kalnas – vienas lankomiausių Dzūkijos krašto objektų, nuo kurio atsiveria Nemuno ir Merkio santaka.

Skaičiuojama, kad Lietuvoje yra 915 piliakalnių, tačiau, anot archeologų, šis skaičius nėra galutinis. Kai kurie jų iš paveldo sąrašo išbraukiami, paaiškėjus, kad į jį buvo įtraukti klaidingai. Kiti sunaikinami gamtos arba sunyksta dėl žmogaus veiklos.

ŽH informacija

UAB „Sumeda“ tvarko Kalvarijos centrą

Lapkričio mėnesį UAB „Sumeda“ pradėjo įgyvendinti Kalvarijos miesto centrinės dalies tvarkymo projektą. Sumeda nugriovė senąjį autobusų stoties pastatą ir iškirto didžiąją dalį parko teritorijoje augusių medžių. Tačiau tai - tik didelių darbų miesto centre pradžia. Centriniame miesto parke numatyta atnaujinti želdynus, apšvietimą, takelius, inžinerinius tinklus, įrengti fontaną, vaikų žaidimo aikštelę, pastatyti suoliukus, naujas šiukšliadėžes. Laisvės gatvės atkarpoje planuojama rekonstruoti važiuojamąją dalį, šaligatvius, įrengti apšvietimą, lietaus nuotekų surinkimo tinklus, suformuoti želdynus.

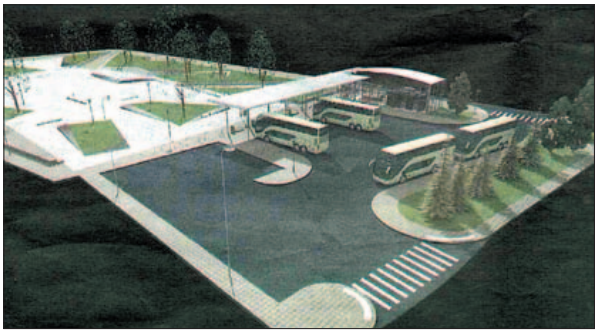

Rekonstruojant Kalvarijos autobusų stotį, padidės jos plotas.

Romualdas Survila

Paminėtos Benedikto Radvilos 120 m. gimimo metinės

Lapkričio 14 d. į Žemėtvarkos katedros 70-mečiui skirtą konferenciją susirinkęs gausus ASU Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakulteto dėstytojų, studentų bei žemėtvarkos absolventų būrys paminėjo pirmojo LŽŪA Žemėtvarkos katedros vedėjo Benedikto Radvilos 120 m. gimimo sukaktį.

Benediktas Radvila gimė 1897 m. birželio 2 d. Kaune. 1920 m. baigė matininkų kursus, 1935 m. – Vytauto Didžiojo universitetą, įgydamas diplomuoto statybos inžinieriaus kvalifikaciją. Baigęs studijas dirbo Žemės tvarkymo departamente, vėliau Susisiekimo ministerijoje, Kauno m. vyriausiojo architekto įstaigos Architektūros reikalų valdyboje. 1948 m. pradėjo dirbti LŽŪA dėstytoju, o nuo 1949 iki 1957 m. buvo pirmasis Žemėtvarkos katedros vedėjas. Dėstė gyvenviečių planavimo, žemėtvarkos projektavimo ir žemėtvarkos istorijos dalykus, vadovavo studentų diplominiams projektams ir mokslo tiriamiesiems darbams.

Prisiminimais apie B. Radvilą dalijosi Vytautas Skuodžiūnas, ASU Žemėtvarkos ir geomatikos instituto direktorė Virginija Gurskienė. Apie tėvą papasakojo ir pagrojo pianinu duktė prof. Marija Budrienė (Radvilaitė).

ŽH informacija

„Sūduvos“ futbolininkų pergalė

Vidmantas Murauskas

„Sūduvos“ klubo futbolininkai, iškovojo 2017 m. Lietuvos čempionų titulą. Jie aplenkė favoritą Vilniaus „Žalgirį“ dideliu 18 taškų skirtumu. 2018 metais jų laukia įdomus debiutas UEFA čempionų lygos atrankoje, taip pat reikės apginti Lietuvos čempionų titulą.

Klubui vadovauja hidrotechnikos inžinierius Vidmantas Murauskas, UAB „Sumeda“ generalinis direktorius. Vidmantas Murauskas yra LŽHIS narys nuo 1989 m, 1997-2005 m. buvo Sąjungos tarybos narys.

ŽH informacija

Kolega - tarp olimpiečių

Šią vasarą Samsūne (Turkija) kurčiųjų olimpinėse žaidynėse Lietuvos sportininkai pasirodė esantys pajėgūs konkuruoti su atletais iš viso pasaulio: jie iškovojo 13 medalių: 1 aukso, 5 sidabro, 7 bronzos medalius. Beje, 13 medalių lietuviai buvo iškovoję ir 2013 m. Sofijoje (Bulgarija), ir 2009 m. Taipėjuje (Taivanas) vykusiose olimpinėse žaidynėse.

Karmėlavos oro uoste sportininkus pasitiko šalies prezidentė Dalia Grybauskaitė ir Kauno miesto meras Visvaldas Matijošaitis (Kęstutis Žižiūnas pirmoje eilėje antras iš dešinės)

Lietuvos stalo teniso rinktinės vyrai - Gintautas Juchna, Viktoras Narkevičius, Deividas Takinas ir Kęstutis Žižiūnas pasipuošė bronza. Toks rezultatas nenustebino – treti jie buvo ir prieš 4 metus Sofijoje. Apdovanojimą „Už nuopelnus Lietuvai“ sykiu su kolegomis sportininkais Kęstutis gavo ir iš Lietuvos respublikos prezidentės Dalios Grybauskaitės rankų.

K. Žižiūnas Kauno kolegijoje yra įgijęs geodezijos bakalauro diplomą, gamybinės patirties jis sėmėsi savo tėvo - Arvydo Žižiūno vadovaujamoje UAB „Geomastas“. Šiuo metu jis dirba geodezininku UAB „Kaminta“.

Vanda Vasiliauskaitė

***

Apdovanojimai

Žemės ūkio ministro padėkos raštai įteikti:

****Alfruzinai Katarskienei,*** *UAB „Žemaitijos projektai“ direktorei, 60 m. jubiliejaus proga;*
****Algimantui Pipirui,*** *Lazdijų r. sav. Žemės ūkio ir melioracijos skyriaus vedėjui, ūkininkų pagerbimo šventės proga už ilgametį ir profesionalų darbą žemės ūkio ir melioracijos srityse.*

Romualdas Survila

***

Atitaisymas

Žurnalo „Žemėtvarka ir hidrotechnika“ Nr. 3 P. Aleknavičiaus rašinyje „25 metai nuo ūkių reorganizavimo pradžios“ (18 pusl.) lentelėlėje įsivėlė klaidų.

Turi būti taip:

Rodikliai	Žemės ūkio naudmenų plotas ūkyje, ha						Iš viso
	<3	3-10	10-50	50-200	200-500	>500	
Ūkių skaičius, tūkst.	42,0	53,1	31,0	8,7	1,7	0,5	**137,0**
Deklaruotas plotas: tūkst. ha	86,8	301,7	639,8	828,0	515,1	525,6	**2897,0**
proc.	3,0	10,4	22,1	28,6	17,8	18,1	**100,0**

Atsiprašome.

Redakcija

Dar apie profesorių Steponą Kolupailą

Nors įžymaus mūsų inžinieriaus, mokslininko, profesoriaus Stepono Kolupailos gyvenimas ir darbai išsamiai aprašyti, pateikiame dar keletą mažai žinomų faktų.

J.Gimbuto ir J.V. Danio monografijoje „Steponas Kolupaila“ (Čikaga, 1974) nurodoma, kad jo protėviai buvo bajorai, be kita ko, dalyvavę 1863 m. sukilime prieš caro valdžią. Bajoryste Steponas nesipuikavo. S. Kolupailos tėvas Jonas Kolupaila gimė 1961 m. Žabinės vienkiemyje prie Vabalninko (dabar tai Pasvalio r. Žabynės kaimas). Jis buvo felčeris (baigęs Petrapilio medicinos felčerių mokyklą). Jono brolis Antanas Domininkas buvo kunigas ir Agluonos (Latvijoje Daugpilio apskrityje) dominikonų vienuolyno prioras (vadovas). Jis atsikvietė brolį Joną ūkvedžiu.

Čia Jonas susipažino ir netrukus vedė netoli nuo Agluonos esančio Rutuliškių dvaro savininkų lenkų Labunskų dukrą Liudviką Labunską. Ji išmokė Joną lenkų kalbos ir Kolupailų šeimoje buvo kalbama lenkiškai. 1891 m. Kolupailos išsinuomojo Tuminiškių palivarką apie 2,5 km nuo Agluonos. Čia 1982 m. rugsėjo 14 gimė Steponas, trečias vaikas iš eilės. Ūkininkauti Tuminiškėse nesisekė, todėl Jonas Kolupaila įsidarbino felčeriu geležinkelių statybose, dažnai kilnojosi iš vietos į vietą. Esmingi buvo persikėlimai Latvijoje į Tukumą ir ypač į Mintaują (Jelgavą), kur Steponas išmoko kalbėti lietuviškai, ir kur jis 1911 m. aukso medaliu baigė gimnaziją.

1996 m. gegužės 21 - 23 d. kartu su kolega V. Damulevičiumi teko dalyvauti NATO taikomųjų tyrimų seminare, kuris vyko Vengrijoje Višegrade. Buvo nagrinėjama aktuali tematika „Prieštaravimai tarp vandens išteklių vystymo ir aplinkos apsaugos“. Mūsų pranešimas „Kruonio HAE inžinerijos, politikos ir ekologijos sūkuryje“, susilaukė nemažo klausytojų dėmesio. Seminaro dalyvis buvo ir žymus hidrologas, JAV Kolorado valstijos universiteto profesorius V. Jevjevičius. Išgirdęs mus esant iš Lietuvos, jis maloniai prisistatė ir papasakojo, kad prieš I Pasaulinį karą mokėsi Maskvoje, Matavimų institute, ir kad labai gerai pažinojo šio instituto studentą Steponą Kolupailą.

Įdomiausia tai, kad pasak prof. V. Jevjevičiaus, S. Kolupaila tame institute garsėjo kaip neseniai išversto į rusų kalbą Henriko Senkevičiaus garsaus romano „Ugnimi ir kalaviju“, personažas Podbipenta. (lietuviškame romano vertime – Pamuštpentis). Tai aukštas, labai stiprus ir patyręs karžygys lietuvis – lenkų kariuomenės kovotojas su Bogdano Chmelnickio kazokais ir jų talkininkais totoriais. Pastarasis faktas labai svarbus: *Podbipenka pagal genties tradiciją negali vesti, kol vienu kirčiu nenukirs trijų totorių galvų!* Podbipenta Zbaražo pilies gynime tokį tikslą pasiekė! Jis laimingas tada išsiprašė iš apsupto Zbaražo slapta ištrūkti ir paprašyti lenkų karaliaus pagalbos Zbaražui išsaugoti. Ir, aišku, pamatyti savo mylimąją... Deja, likimas jam buvo nepalankus...

Bronislovas Ruplys

TURINYS

AKTUALIJOS

V.Vasiliauskiaitė. Melioracijos būklė atsiliepia visoms ūkio šakoms 2

MŪSŲ GYVENIMAS

M.Dapkienė. Sėkmės siekiantis darbštumu 6

ŽEMĖTVARKA

LŽHIS Žemėtvarkos sekcijos sprendimas 11

„Už“ ar „prieš“ žemėtvarkos tarnybų reorganizavimą? 15

V.Daugalienė. Makedonijos ūkininkai laukia žemės konsolidacijos 20

HIDROTECHNIKA

B.Markauskas. Melioracijos likimas jaudina ir valdžią, ir ūkininkus 22

V.Haase. Drenuotos žemės – ūkininkų turtas 27

M.Dapkienė. Projektas „Kaimo nuotekos“ 32

GEODEZIJA

G. Kiškienė. INTERGEO parodoje Berlyne 35

I. Urbanavičienė, V. Urbanavičius. Pirmieji Lietuvoje parengti geodezininkai 37

KONFERENCIJOS, SEMINARAI

J.Smilgevičius. Seminaras-konferencija melioracijos klausimais 41

NUOMONĖS

J.Smilgevičius. Kokie pokyčiai laukia melioracijos? 46

KELIONĖS

A.Povilaitis. Iš konferencijos Indijoje sugrįžus 48

ISTORIJA

V.Kalendauskaitė. „Aš esu lietuvis, tai mano garbė“ 51

JUBILIEJUS

E. Abalikštienė. Kauno miškų ir aplinkos inžinerijos kolegijai -90 56

I. Živatkauskienė. Geodezijos studijų programos 90-metis 60

ŽMONĖS IR DARBAI

J.Jašinskas. „Vūstos“ žmonės ir darbai ... 62

SVEIKINAME 68

PRISIMINIMAI

L.Jankauskaitė. Šviesios atminimo spalvos 75

UŽJAUČIAME 81

BIBLIOGRAFIJA 85

TAI ĮDOMU 87

KRONIKA 89

ATOKVĖPIO VALANDĖLĘ 95

ŽEMĖTVARKA IR HIDROTECHNIKA 2017 m. Nr. 4 (172)
LAND MANAGEMENT AND HYDROENGINEERING
(Magazine of the Lithuanian Association of Land and Water Management Engineers)

REDAKCIJOS KOLEGIJA:

Vanda Vasiliauskaitė, žurnalo vyriausioji redaktorė (kolegijos pirmininkė), **Palmira Ačienė**, VĮ Valstybės žemės fondo Vilniaus žemėtvarkos ir geodezijos skyriaus viršininkė, prof. dr. **Pranas Aleknavičius**, **Giedrius Balevičius**, Aleksandro Stulginskio universiteto (ASU) Žemėtvarkos ir geomatikos instituto lektorius, doc. dr. **Algis Kvaraciejus**, ASU Vandens ūkio ir žemėtvarkos fakulteto dekanas, **Zita Kvietkienė**, Nacionalinės žemės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos Žemės tvarkymo ir administravimo departamento direktorė, **Kazys Maksvytis**, VĮ Registrų centro Nekilnojamojo turto kadastro ir registro departamento viršininkas, prof. dr. **Antanas Maziliauskas**, ASU rektorius, **Gintautas Sabas**, Aplinkos ministerijos Aplinkos apsaugos agentūros Hidrografinio tinklo skyriaus vedėjo vyresnysis patarėjas, doc. dr. **Kazys Sivickis**, Lietuvos melioracijos įmonių asociacijos pirmininkas, prof. dr. **Valentinas Šaulys**, Vilniaus Gedimino technikos universiteto Aplinkos apsaugos ir vandens inžinerijos katedros profesorius, dr. **Vilimantas Vaičiukynas**, LŽHIS viceprezidentas, ASU Vandens ūkio inžinerijos instituto lektorius, **Audrius Petkevičius**, LŽHIS prezidentas, Advokatų kontora „Ellex Valiūnas ir partneriai“ ekspertas.

Leidžia Lietuvos žemėtvarkos ir hidrotechnikos inžinierių sąjunga
Redakcijos adresas:
J.Lelevelio g. Nr.6 436 k. LT-01102 Vilnius.
Tel.: vyr. redaktorės: 8-606 66 370,
redakcijos: 8-646 66 930.
El. paštas: vyr. redaktorės: vandaup@gmail.com;
redaktorių: juozasred@gmail.com;
survilar2@gmail.com

Vyriausioji redaktorė **Vanda Vasiliauskaitė.**
Redaktoriai: **Romualdas Survila, Juozas Smilgevičius.**
Redaktorė stilistė **Viktorija Zvicevičienė.**
Maketavo **Rasa Ramukevičienė.**
Spausdino AB „Spauda“,
Laisvės pr. 60, LT-05120 Vilnius
6 sp. lankai. Tiražas 500. ISSN 1648-3014

KMAIK šventės dalyvius sveikina miškų urėdai. Apie tai skaitykite 56-59 psl.

Doc. R. Šadzevičius 2014 m. parengė tvenkinio ant Rašės upės (Utenos r.) užtvankos renovacijos techninį darbo projektą ir dalyvavo jį įgyvendinant. Apie tai rašinys 6-10 psl.

Pirmame viršelio puslapyje Stasio Skrebio nuotrauka

Žiema Lietuvos kaime